

คู่มือ หลักสูตรประถมศึกษา

พุทธศักราช ๒๕๒๑

(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓)

DCID LIBRARY

0000031608

ค372.19

8546ก

ฉ.1

กระทรวงศึกษาธิการ

๗๐1064 - ๐1065
๗372.19
๗546๓.

คู่มือ หลักสูตรประถมศึกษา

พุทธศักราช ๒๕๒๑
(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓)

วันที่ .....
เลขทะเบียน ๗๐1064 ค.1
เลขเรียกหนังสือ ๗372.19 ๗546๓

กรมวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ

คู่มือหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓)

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๓๔ เพื่อแจกโรงเรียนระดับประถมศึกษาทั่วประเทศ

และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๑๔๐,๐๐๐ เล่ม

สงวนลิขสิทธิ์

ISBN 974-10-0837-6

๗ ๐ 1064 A.1

เลขทะเบียน	16465	๒.๔
วันที่	18 ๐๑ 34	
เลขที่ออกให้	๗๐๖	๘๖/๕๓๔๑

คำนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้มอบหมายได้กรมวิชาการปรับปรุงหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ โดยกรมวิชาการได้ศึกษารวบรวมผลการประเมินการใช้หลักสูตรของ หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง สรุปผลการใช้หลักสูตรพบว่า หลักสูตรดังกล่าวยังไม่สอดคล้อง กับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสภาพเศรษฐกิจ สังคม และความเจริญก้าวหน้าทาง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการพัฒนาคุณภาพคนในสังคมให้มีความรู้ มีคุณธรรม สามารถ พึ่งตนเอง และนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต กรมวิชาการจึงได้ ปรับปรุงหลักสูตรประถมศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการทางสังคมและการจัดการศึกษา เพื่อความเป็นเอกภาพ

คู่มือหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) เล่มนี้ กรมวิชาการได้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นคู่มือของครู อาจารย์ ในการใช้หลักสูตร เนื้อหาสาระประกอบ ด้วยส่วนที่เป็นสาระสำคัญของหลักสูตรและแนวการใช้หลักสูตร กรมวิชาการได้พิมพ์สำเนา แจกโรงเรียนในโครงการโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรใน พ.ศ. ๒๕๓๓ และได้ปรับปรุงใน รายละเอียดพร้อมบรรณาธิการกิจ จัดพิมพ์เป็นรูปเล่มแจกโรงเรียนระดับประถมศึกษา ทั่วประเทศและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใน พ.ศ. ๒๕๓๔ และมอบองค์การค้ำของคุรุสภาพิมพ์ จำหน่ายต่อไป

กรมวิชาการขอขอบคุณนักวิชาการทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำคู่มือหลักสูตร ฉบับนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะเป็นเครื่องช่วยให้การใช้หลักสูตรครั้งนี้เกิดประสิทธิผล สามารถพัฒนาเยาวชนให้มีความรู้ ความสามารถ มีความคิด เป็นคนดีมีคุณธรรม และสามารถ ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

(นายจำเริญ เสกธีระ)

อธิบดีกรมวิชาการ

๑๑ มีนาคม ๒๕๓๔

สารบัญ

		หน้า
ตอนที่ ๑	หลักสูตร	
บทที่ ๑	บทนำ.....	๑
	- ความคาดหวังของหลักสูตร.....	๑
	- จุดเน้นของหลักสูตร.....	๓
บทที่ ๒	สาระสำคัญของหลักสูตร.....	๕
	- โครงสร้าง.....	๕
	- การจัดหมวดหมู่ประสบการณ์.....	๕
	- คำอธิบายหลักสูตรกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ.....	๗
บทที่ ๓	กลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ.....	๘
	- กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้.....	๘
	- กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต.....	๒๑
	- กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย.....	๒๓
	- กลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ.....	๔๓
	- กลุ่มประสบการณ์พิเศษ.....	๕๑
	- การวัดและประเมินผลการเรียน.....	๕๔
ตอนที่ ๒	แนวการใช้หลักสูตร	
บทที่ ๑	การส่งเสริมและสนับสนุนการนำหลักสูตรไปใช้.....	๕๕
	- แนวทางส่งเสริมและสนับสนุนการนำหลักสูตรไปใช้.....	๕๕
	- การบริการวัสดุและเอกสารประกอบหลักสูตร.....	๖๕
	- การประชาสัมพันธ์หลักสูตร.....	๖๘
บทที่ ๒	แนวปฏิบัติในโรงเรียน.....	๗๒
	- การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อหลักสูตร.....	๗๒
	- การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน.....	๗๔
	- การจัดทำกำหนดการสอนและตารางสอน.....	๗๔
	- การจัดชั้นเรียน.....	๗๗
	- การนิเทศ การติดตาม และการประเมินผลการใช้หลักสูตรของโรงเรียน.....	๘๒
	- การส่งเสริมงานทางด้านวิชาการ.....	๘๔
	- แนวปฏิบัติในห้องเรียน.....	๘๕

คำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ

ที่ วก ๖๑๑/๒๕๓๓

เรื่อง ให้ใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓)

อนุสนธิคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ที่ วก ๔๗๑/๒๕๓๒ สั่ง ณ วันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๓๒ เรื่อง ให้ใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) เพื่อให้โรงเรียนและสถานศึกษาได้นำหลักสูตรไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ กระทรวงศึกษาธิการจึงปรับปรุงแนวการใช้หลักสูตรให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๒๓ แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๑๖ ลงวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๑๕ จึงให้ยกเลิกคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ที่ วก ๔๗๑/๒๕๓๒ ลงวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๓๒ และคำสั่งหรือหนังสือสั่งการอื่นใดที่กำหนดไว้แล้วในคำสั่งนี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับคำสั่งนี้ให้ใช้คำสั่งนี้แทน

ปีการศึกษา ๒๕๓๔ ให้ใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) เฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ส่วนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒-๖ ให้ใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑

ปีการศึกษา ๒๕๓๕ ให้ใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) เฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๒ ส่วนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓-๖ ให้ใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑

ปีการศึกษา ๒๕๓๖ ให้ใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) เฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๓ ส่วนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖ ให้ใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑

ปีการศึกษา ๒๕๓๗ ให้ใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) เฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๔ ส่วนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ ให้ใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑

ปีการศึกษา ๒๕๓๘ ให้ใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) เฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๕ ส่วนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ให้ใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑

ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๓๙ ให้ใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) ในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๖

สำหรับโรงเรียนที่อยู่ในโครงการโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรของกรมวิชาการ ซึ่งเปิดสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา ให้ใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) พร้อมกันทุกชั้น ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๓๓ เป็นต้นไป

โรงเรียนหรือสถานศึกษาใด มีความประสงค์จะจัดการศึกษาแตกต่างไปจากหลักสูตรนี้ ให้ขออนุมัติกระทรวงศึกษาธิการ

ให้ปลัดกระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจในการสั่งยกเลิกเพิ่มเติม และเปลี่ยนแปลงคำอธิบายในกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ในหลักสูตรดังกล่าวได้ตามความเหมาะสม

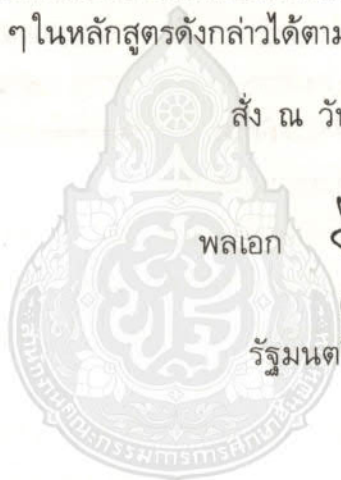
สั่ง ณ วันที่ ๑๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๓

พลเอก

(มานะ รัตนโกเศศ)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

ตอนที่ ๑ หลักสูตร

บทที่ ๑

บทนำ

ความคาดหวังของหลักสูตร

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) มีความคาดหวังให้ผู้เรียน คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และทำงานอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้พร้อมที่จะทำประโยชน์กับสังคมตามบทบาทหน้าที่ของตน ในการนี้จะต้องปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้

๑. การพัฒนาตน ได้แก่ มีความรู้พื้นฐาน มีสุขภาพกายใจสมบูรณ์ แก้ปัญหาเป็น เสียสละ และมุ่งพัฒนา

๒. การพัฒนาอาชีพ ได้แก่ การทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ รักการทำงานและทำงานเป็น

๓. การพัฒนาสังคม ได้แก่ การปฏิบัติหน้าที่ของตนต่อบ้าน ชุมชน ประเทศ และโลก

รายละเอียดของเป้าหมายและคุณลักษณะของผู้เรียนปรากฏในตารางต่อไปนี้

แนวความคิดพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร : การศึกษาเพื่อพัฒนาชีวิตที่ทำประโยชน์ต่อสังคม

คุณลักษณะของผู้เรียน	เป้าหมายแต่ละระดับการศึกษา			คุณลักษณะของพลเมือง
	ประถมศึกษา : พัฒนาและรู้ทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม	มัธยมศึกษาตอนต้น : แสวงหาแนวทางที่เหมาะสมกับตนในการทำประโยชน์ให้สังคม	มัธยมศึกษาตอนปลาย : ลงมือทำประโยชน์ให้สังคมตามความสามารถของตน	
๑. พัฒนาตน ๑.๑ มีความรู้พื้นฐาน ๑.๒ มีสุขภาพกายใจสมบูรณ์ ๑.๓ แก้ปัญหาเป็น ๑.๔ เสียสละ ๑.๕ มุ่งพัฒนา	อ่านออก เขียนได้ คำนวณได้ เข้าใจธรรมชาติ	มีความรู้และทักษะในวิชาสามัญ เข้าใจและติดตามความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการต่างๆ	มีความรู้และทักษะในวิชาสามัญเฉพาะด้าน และรอบรู้ทันความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี	เป็นสมาชิกที่ดีของมนุษยชาติ
	บำรุงรักษาสภาพอนามัยส่วนตน	เสริมสร้างสุขภาพอนามัยส่วนตนและชุมชน	ส่งเสริมการบริการอนามัยชุมชนและการเสริมสร้างสุขภาพ	
	วิเคราะห์เหตุผลและเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาของตนเองและครอบครัวได้	เสนอทางเลือกหลากหลายในการแก้ปัญหาของชุมชนได้	วางแผนปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาของสังคมได้	
	ไม่เอาเปรียบผู้อื่น	ช่วยเหลือผู้อื่น	ช่วยเหลือทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน	
	รักการอ่านและแสวงหาความรู้อยู่เสมอ	ปรับปรุงการปฏิบัติงานอยู่เสมอ	ใช้แนวทางและวิธีการใหม่ๆ ในการปฏิบัติงานอยู่เสมอ	
๒. พัฒนาอาชีพ	ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ รักการทำงาน และทำงานเป็น	ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ รักการทำงาน และรู้กระบวนการจัดการ	ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ รักการทำงาน มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต เห็นช่องทางในการประกอบอาชีพและจัดการได้	เป็นสมาชิกที่ดีของวงการอาชีพ
๓. พัฒนาสังคม ปฏิบัติหน้าที่ของตนต่อบ้าน ชุมชน ประเทศ และโลก	รู้จักสภาพและการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่บ้าน สามารถปฏิบัติตามตามบทบาทหน้าที่ ในฐานะสมาชิกที่ดีของบ้าน ตลอดจนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมในชุมชนรอบๆ บ้าน	รู้จักสภาพและการเปลี่ยนแปลงของสังคมในชุมชน สามารถเสนอแนวทางการพัฒนาชุมชน มุ่งใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ในฐานะสมาชิกที่ดีของชุมชน ตลอดจนอนุรักษ์และเสริมสร้างสิ่งแวดล้อม ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับชุมชนของตน	รู้จักสภาพและการเปลี่ยนแปลงของสังคมในประเทศและโลก มุ่งมั่นในการพัฒนาประเทศและเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาสังคม ตามบทบาทหน้าที่ของตน ตลอดจนอนุรักษ์และเสริมสร้างสิ่งแวดล้อม ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ของประเทศ	เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

จุดเน้นของหลักสูตร

เพื่อให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะตามความคาดหวังของหลักสูตร ในการจัดการเรียนการสอนต้องคำนึงถึงจุดเน้นต่อไปนี้

๑. จัดการเรียนการสอนเน้นกระบวนการ

จัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเกิดทักษะในกระบวนการต่าง ๆ เพื่อที่จะนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต จะต้องสอนให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง จนเกิดทักษะและเกิดความชื่นชมที่ได้ปฏิบัติ กระบวนการต่าง ๆ ที่จะต้องปลูกฝังให้เกิดขึ้น เช่น กระบวนการคิด กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการฝึกทักษะ กระบวนการจัดการ และกระบวนการกลุ่ม เป็นต้น

เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม ทักษะ และกระบวนการต่าง ๆ ดังกล่าว ครูจำเป็นต้องเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนมาเป็นการสอนที่ฝึกให้ผู้เรียนมีนิสัยในการใช้ **ทักษะกระบวนการ** ในการแสดงออกทุก ๆ ด้าน กระบวนการดังกล่าวมี ๙ ขั้นตอน ดังนี้

- ๑) ตระหนักในปัญหาและความจำเป็น
- ๒) คิดวิเคราะห์วิจารณ์
- ๓) สร้างทางเลือกอย่างหลากหลาย
- ๔) ประเมินและเลือกทางเลือก
- ๕) กำหนดและลำดับขั้นตอนการปฏิบัติ
- ๖) ปฏิบัติด้วยความชื่นชม
- ๗) ประเมินผลระหว่างปฏิบัติ
- ๘) ปรับปรุงให้ดีขึ้นอยู่เสมอ
- ๙) ประเมินผลรวมเพื่อให้เกิดความภูมิใจ

ในการจัดการเรียนการสอนอาจจัดให้ครบทั้ง ๙ ขั้นตอน หรือปรับให้เหมาะสมตามลักษณะของจุดประสงค์ของแต่ละกลุ่มประสบการณ์ได้

๒. การส่งเสริมให้ท้องถิ่นพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรต้องคำนึงถึงความหลากหลายของท้องถิ่น ซึ่งแตกต่างกันทั้งทางด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เศรษฐกิจและสังคม ดังนั้นหลักสูตรฉบับนี้จึงเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นจัดทำรายละเอียดในส่วนที่เป็นของท้องถิ่นได้ตามเกณฑ์ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้จากท้องถิ่นของตนและเพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรักและความผูกพันกับท้องถิ่นของตนเองด้วย

๓. จัดการเรียนการสอนตามแนวดำเนินการ

หลักสูตรฉบับนี้ได้มีการกำหนดแนวดำเนินการเพื่อให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางที่จะจัดการเรียนการสอนให้ประสบความสำเร็จตามจุดหมาย โดยมีจุดเน้น ๒ ประการ คือ

- ๑) จัดการเรียนการสอนโดยเน้นการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อผู้เรียนให้มากที่สุด
- ๒) จัดการเรียนการสอนให้ยืดหยุ่นได้ตามเงื่อนไขและสภาพความต้องการของ

ท้องถิ่น

สำหรับแนวดำเนินการอื่น ๆ สถานศึกษาควรได้ศึกษารายละเอียดจากเอกสารหลักสูตรต่าง ๆ ของกรมวิชาการ

บทที่ ๒

สาระสำคัญของหลักสูตร

โครงสร้าง

ความรู้และมวลงประกอบการณ์ที่มุ่งให้เป็นความรู้พื้นฐานสำหรับผู้เรียนระดับประถมศึกษา มี ๕ กลุ่ม เหมือนเดิม เฉพาะกลุ่มประกอบการณ์พิเศษได้ปรับให้โรงเรียนมีโอกาสจัดกิจกรรมได้กว้างขวางยิ่งขึ้น คือ สามารถจัดกิจกรรมได้ตามความสนใจของผู้เรียน กล่าวคือ ในชั้น ป.๕-๖ โรงเรียนอาจเลือกกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะในกลุ่มประกอบการณ์ทั้ง ๔ ได้ หรือจะเลือกกิจกรรมที่โรงเรียน หรือท้องถิ่นสนใจก็ได้ หรืออาจเลือกภาษาอังกฤษทั้ง ๒๐๐ ชั่วโมงหรือบางส่วนก็ได้

อัตราเวลาเรียนของกลุ่มประกอบการณ์ทั้ง ๕ กลุ่ม จัดไว้โดยประมาณ ดังนี้

มวลงประกอบการณ์	อัตราเวลาเรียนโดยประมาณ					
	ป. ๑-๒		ป. ๓-๔		ป. ๕-๖	
	ร้อยละ	คาบ/ปี	ร้อยละ	คาบ/ปี	ร้อยละ	คาบ/ปี
๑. กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้	๕๐	๑,๕๐๐	๓๕	๑,๐๕๐	๒๕	๗๕๐
๒. กลุ่มสร้างเสริมประกอบการณ์ชีวิต	๑๕	๔๕๐	๒๐	๖๐๐	๒๕	๗๕๐
๓. กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย	๒๕	๗๕๐	๒๕	๗๕๐	๒๐	๖๐๐
๔. กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ	๑๐	๓๐๐	๒๐	๖๐๐	๓๐	๙๐๐
รวม	๑๐๐	๓,๐๐๐	๑๐๐	๓,๐๐๐	๑๐๐	๓,๐๐๐
๕. กลุ่มประกอบการณ์พิเศษ	-	-	-	-	-	๖๐๐

หมายเหตุ เวลาเรียนคาบละ ๒๐ นาที คิดเป็นชั่วโมงละ ๓ คาบ

การจัดมวลงประกอบการณ์

หลักสูตรประถมศึกษาเป็นหลักสูตรที่เน้นให้มีการเรียนการสอนในรูปแบบของทักษะกระบวนการ ซึ่งเป็นกระบวนการที่จะสร้างเสริมให้คนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และเป็นคนที่ดีของสังคมและประเทศชาติ หลักสูตรนี้จึงเน้นให้มีการสร้างค่านิยมที่ดีให้แก่ผู้เรียน โดยการจัดเนื้อหาสาระให้มีลักษณะเป็นมวลงประกอบการณ์ตามลักษณะของเนื้อหาที่มีความคล้ายคลึงกันดังนี้

กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ ประกอบไปด้วยวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ มีลักษณะของวิชาเป็นการฝึกทักษะ ซึ่งเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้เรียนรู้ กลุ่มประสบการณ์อื่นๆ โดยเน้นให้ผู้เรียนอ่านออกเขียนได้ อ่านคล่อง เขียนคล่อง คงสภาพ การรู้หนังสือและคิดเลขเป็น

กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เป็นกลุ่มที่ว่าด้วยความรู้ด้านต่างๆ ในการ ดำรงชีวิตของสังคมมนุษย์ ทางด้านสุขภาพอนามัย ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับ สิ่งแวดล้อม การเมือง การปกครอง พระพุทธศาสนา หลักธรรมคำสอน วัฒนธรรม ขนบ- ธรรมเนียมประเพณีไทย ความสัมพันธ์ของประเทศในระดับภูมิภาคและโลก วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ซึ่งความรู้ต่าง ๆ เหล่านี้จะเป็นสิ่งที่ช่วยแก้ปัญหาของชีวิตและสังคม เพื่อให้ คนมีความเป็นอยู่และการดำรงชีวิตที่ดี

เรื่องของพระพุทธศาสนากำหนดให้เรียนพุทธประวัติ หลักธรรมคำสอน พุทธภาษิต ประเพณีของชาวพุทธ และสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา สำหรับเรื่องหลักธรรมคำสอน ของพระพุทธศาสนา มีหลายเรื่องที่สอดคล้องกับจริยธรรมในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ซึ่งสามารถนำไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้พร้อมกันได้

กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย เป็นกลุ่มประสบการณ์ที่มีค่านิยมเป็นแกนกลาง มวล ประสบการณ์ต่างๆ ที่จัดให้จึงมุ่งฝึกให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่ดี ที่พึงประสงค์ตามที่กำหนด ไว้ในจุดหมายของหลักสูตร มวลประสบการณ์ที่จะสร้างเสริมและพัฒนาค่านิยมให้แก่ผู้เรียน ได้แก่

- จริยศึกษา กำหนดให้เรียนคุณธรรมต่างๆ และหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา บางส่วนที่สอดคล้องกัน โดยจัดให้มีลักษณะเป็นรูปแบบของการฝึกปฏิบัติ
- ศิลปศึกษา กำหนดให้เรียนกิจกรรมการวาดภาพระบายสี การปั้น การแกะสลัก การออกแบบ เพื่อนำไปสร้างเสริมลักษณะนิสัยให้แก่ผู้เรียน
- พลศึกษา ประกอบไปด้วยกิจกรรมเน้นจังหวะ เกมเบ็ดเตล็ด กีฬา ยืดหยุ่นขั้น พื้นฐาน และนันทนาการ กำหนดให้เลือกเรียนกีฬาชนิดใดชนิดหนึ่งได้ตามต้องการตามสภาพ ของท้องถิ่น
- ดนตรีและนาฏศิลป์ ประกอบไปด้วยกิจกรรมเน้นจังหวะ กิจกรรมเน้นการฟัง และการร้องเพลง กิจกรรมนาฏศิลป์ โดยกำหนดให้กิจกรรมเน้นจังหวะ เป็นกิจกรรมที่ สำคัญสำหรับระดับประถมศึกษา
- กิจกรรมสร้างนิสัย เป็นกิจกรรมที่จะเน้นความมีระเบียบวินัย พัฒนาสุขภาพกาย และใจของผู้เรียน กำหนดให้เรียนลูกเสือ-เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ โดย เลือกกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งในกิจกรรมดังกล่าว

กลุ่มภาระงานและพื้นฐานอาชีพ เป็นกลุ่มประสบการณ์ที่มุ่งให้ผู้เรียนทำงานเป็น มีนิสัยรักการทำงานและรู้จักปรับปรุงงานอยู่เสมอ กำหนดให้เรียนทั้งงานบังคับและงานเลือกงานบังคับ คือ งานบ้านและงานเกษตร ส่วนงานเลือกได้แก่ งานประดิษฐ์และงานช่างกับงานอื่น ๆ

การนำมวลประสบการณ์ต่าง ๆ เข้าไปสู่ห้องเรียน ควรจัดให้มีความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ให้มากที่สุด โดยทำกำหนดการสอน ตารางสอนให้มีเรื่องต่าง ๆ สัมพันธ์กัน และสอดแทรกคุณธรรมต่าง ๆ ในกิจกรรมของทุกกลุ่มประสบการณ์ เพื่อฝึกให้ผู้เรียนได้พัฒนาลักษณะนิสัยอันดีงามควบคู่ไปด้วย

คำอธิบายหลักสูตรกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ

การเขียนคำอธิบายหลักสูตรแต่ละกลุ่มประสบการณ์ประกอบด้วย ๓ ส่วนที่สำคัญ คือ

๑. กิจกรรมทั่วไป เช่น การสังเกต การฝึกคิดคำนวณ การอภิปราย ฯลฯ ซึ่งนำไปสู่การเรียนรู้ การฝึกปฏิบัติ และการเกิดเจตคติ ตามที่หลักสูตรต้องการ

๒. โครงสร้างเนื้อหาที่ใช้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน เช่น การป้องกันรักษาอวัยวะของร่างกาย การชั่ง ตวง วัด ซึ่งครูผู้สอนจะเลือกใช้ประกอบการเรียนการสอนตามกระบวนการต่าง ๆ ที่ต้องการเน้น เพื่อที่จะให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ของหลักสูตรและเกิดคุณลักษณะต่าง ๆ ตามที่หลักสูตรต้องการ

๓. จุดประสงค์ อยู่ตอนท้ายของคำอธิบายหลักสูตร กำหนดเป็นจุดประสงค์ใหญ่ ๆ เพียง ๑-๒ จุดประสงค์ ประกอบด้วยส่วนที่เป็นจุดประสงค์นำทาง จุดประสงค์ระหว่างเรียน และอาจรวมทั้งผลกระทบซึ่งมุ่งให้เกิดคุณลักษณะแก่ผู้เรียนในระยะยาว

นอกจากนี้ในการเขียนคำอธิบายกลุ่มประสบการณ์ยังยึดโครงสร้างความรู้ ๔ ด้านต่อไปนี้เป็นหลักควบคู่ไปด้วย ได้แก่

๑. **ความรู้** มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเนื้อหาสาระในมวลประสบการณ์ต่าง ๆ

๒. **ทักษะ** มุ่งให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ วิจารณ์ แก้ปัญหา สื่อความด้วยการฟัง พูด อ่าน เขียน มีทักษะในการปฏิบัติ ทำงานอย่างมีระบบ

๓. **ค่านิยม** มุ่งให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ มีคุณธรรม มีนิสัยรักการทำงาน ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ยึดมั่นในค่านิยมอันพึงประสงค์

๔. **การจัดการ** มุ่งให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม อยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข ทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ตามบทบาทและหน้าที่ของตน และมุ่งแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ มาพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองอยู่เสมอ

บทที่ ๓

กลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ

หลักสูตรประถมศึกษายังกำหนดให้มี ๕ กลุ่มประสบการณ์ คือ กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ และกลุ่มประสบการณ์พิเศษ

กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ ประกอบด้วยกลุ่มทักษะฯ ภาษาไทย และกลุ่มทักษะฯ คณิตศาสตร์ กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ เป็นกลุ่มที่มุ่งให้ความรู้และประสบการณ์แก่ผู้เรียน สำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิต ทั้งในด้านการติดต่อสื่อสาร การคิดคำนวณ การคิดหาเหตุผล และการคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนการนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในการเรียนรู้กลุ่มประสบการณ์อื่น ๆ และแสวงหาความรู้ตามที่คุณเรียนต้องการ

กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ภาษาไทย

หลักสูตรประถมศึกษากำหนดให้ภาษาไทยอยู่ในกลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ ซึ่งมีจุดประสงค์จะให้ เป็นเครื่องมือแก่ผู้เรียนที่จะนำไปใช้ประโยชน์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน เช่น การติดต่อสื่อสาร การเรียนรู้ในกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ การแสวงหาความรู้ ความเพียรพยายาม และการประกอบอาชีพ การเรียนการสอนภาษาไทยจึงมีความสำคัญกับผู้เรียนทุกคน ครูและผู้เรียนควรตระหนักถึงความสำคัญของภาษาไทย ครูต้องจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และผู้เรียนจะต้องเอาใจใส่ศึกษาเล่าเรียนเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง และช่วยกันอนุรักษ์ภาษาไทยไว้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติต่อไป

๑. ความมุ่งหวังที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน

การเรียนการสอนภาษาไทยมีความมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

๑.๑ ใช้ภาษาสื่อความได้

ให้ผู้เรียนมีทักษะทางภาษา ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน สามารถนำไปใช้ในการติดต่อสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้เรียนจะต้องมีพฤติกรรมดังนี้

๑.๑.๑ ใช้ภาษาได้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางภาษา สามารถพูดออกเสียงได้ชัดเจน ถูกต้อง และใช้คำในการพูดได้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางภาษา อ่านออกเสียงได้ชัดเจน ถูกต้อง คล่องแคล่ว และเขียน คำ วลี ประโยค และข้อความ ได้ถูกต้องตามอักขรวิธี

๑.๑.๒ ใช้ภาษาได้เหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล เน้นการใช้ภาษา ให้เหมาะสมกับบุคคล เวลา โอกาส และสถานที่ การใช้ภาษาอย่างเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ใช้ภาษาระดับต่างๆอย่างเหมาะสม เช่น พูดกับเพื่อน ใช้ถ้อยคำที่แสดงความเป็นกันเอง พูดกับผู้อาวุโสกว่า ใช้คำพูดที่ยกย่องและสุภาพ พูดกับพระบรมวงศานุวงศ์ ต้องใช้คำราชาศัพท์ เป็นต้น นอกจากจะเน้นการใช้ภาษาให้เหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคลแล้ว ยังต้องคำนึงถึงมารยาทและบุคลิกภาพที่ดีในการใช้ภาษา ซึ่งจะช่วยให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๑.๑.๓ มีความคิดและวิจารณ์ญาณในการใช้ภาษา สามารถใช้ความคิดในการลำดับเหตุการณ์ คิดวิเคราะห์หาหลักการ วิพากษ์ วิวิจารณ์ และสรุปความ พัฒนาให้ผู้เรียน รู้จักคิด และใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร

๑.๒ เห็นคุณค่าและความงามของภาษาไทย

มุ่งให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญและประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนภาษาไทย และช่วยอนุรักษ์ไว้ในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ ผู้เรียนจะต้องมีพฤติกรรมดังนี้

๑.๒.๑ ตระหนักในความสำคัญของภาษาไทย ให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการเรียนภาษาไทย โดยชี้ให้เห็นประโยชน์ของการเรียนภาษาไทยว่า การมุ่งมั่นเรียนภาษาไทย จนสามารถใช้ภาษาไทยได้ดี มีหลักเกณฑ์นั้น จะช่วยพัฒนาตนเองหลายด้าน นับตั้งแต่ช่วยให้มีสมรรถภาพในการสื่อสารได้ดี เป็นเครื่องมือให้การเรียนรู้วิชาการต่างๆ และการใช้ภาษาไทยได้ดี จะช่วยสร้างบุคลิกภาพ ตลอดจนเป็นเครื่องนำไปสู่ความสำเร็จในชีวิตได้หลาย ๆ อย่าง

๑.๒.๒ เห็นความงามของภาษาไทย โดยให้ผู้เรียนได้สัมผัสสรวรร้อยแก้ว และร้อยกรองที่มีคุณค่า มีความไพเราะ อ่านแล้วเกิดภาพพจน์ มีความอึ้งใจ สุขใจ เพื่อเป็นพื้นฐานให้ผู้เรียนเกิดความชื่นชอบและความชื่นชมในการเรียนภาษาไทย รักภาษาไทย หวงแหนและอนุรักษ์ภาษาไทยให้คงอยู่ตลอดไป

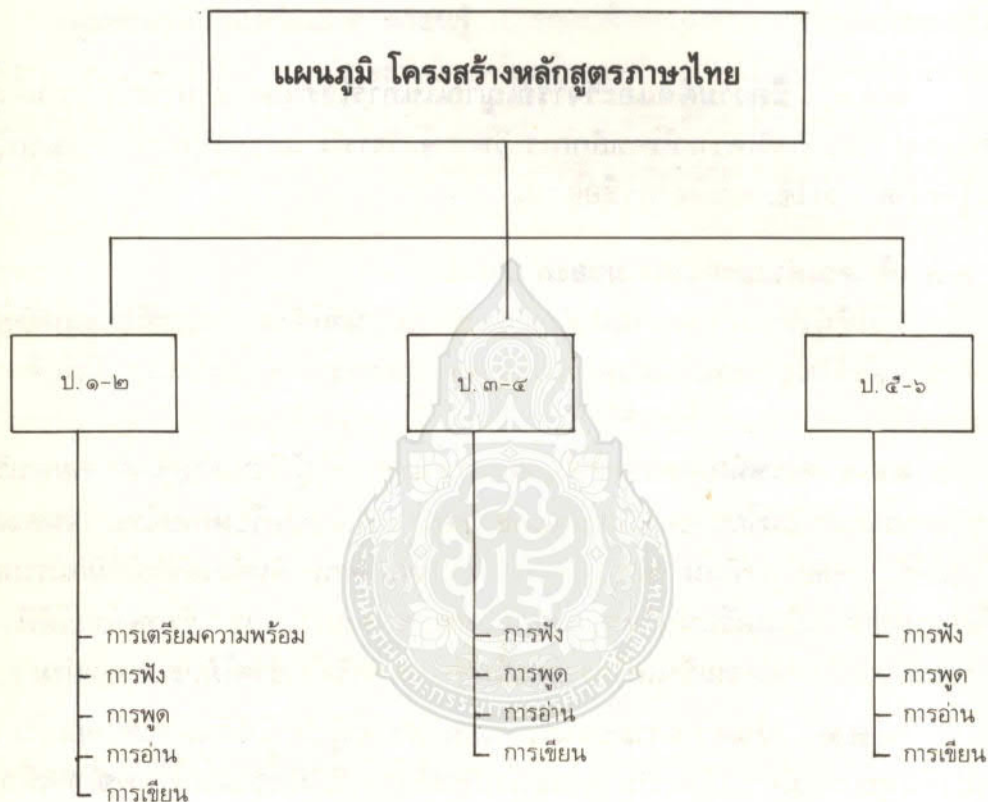
๑.๒.๓ มีความภูมิใจในการใช้ภาษาไทย โดยเน้นให้ผู้เรียนชื่นชมและยกย่องผู้ที่ใช้ภาษาไทยได้ถูกต้อง ภูมิใจในภาษาไทย และพยายามพัฒนาการใช้ภาษาของตน

๑.๓ มินิสักรักการอ่าน

ส่งเสริมให้ผู้เรียนอ่านคล่อง เขียนคล่อง มินิสักรักการอ่าน อ่านหนังสือได้หลายประเภท และอ่านได้เป็นจำนวนมาก มินิสักรักการอ่าน ซึ่งจะเป็นพฤติกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้และสร้างนิสัยในการแสวงหาความรู้ ผู้เรียนที่มินิสักรักการอ่านจะมีความรู้และความคิดกว้างไกล ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิต

๒. โครงสร้างหลักสูตรภาษาไทย

หลักสูตรภาษาไทยได้กำหนดโครงสร้างเนื้อหาและกิจกรรมตามทักษะทั้ง ๔ คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ทั้งนี้เพื่อให้เห็นเนื้อหาและกิจกรรมของแต่ละทักษะอย่างชัดเจน ส่วนในการสอนภาษานั้นควรสอนทักษะทั้ง ๔ ให้สัมพันธ์กัน ดังนั้น การทำแผนการสอนเพื่อนำไปใช้ในห้องเรียนจึงต้องให้นักเรียนฝึกทักษะทั้ง ๔ อย่างผสมผสานสัมพันธ์ต่อเนื่องไปพร้อม ๆ กัน

เนื้อหาและกิจกรรมบางเรื่องที่ควรทราบมีดังนี้

๒.๑ มารยาทในการฟัง

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๒ ฝึกให้มีมารยาทในการฟังและปฏิบัติตนได้ถูกต้องตามมารยาทของสังคม เน้นให้เห็นประโยชน์และความจำเป็นในการมีมารยาทในการฟังและฝึกการฟังอย่างตั้งใจ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓-๔ เน้นการฝึกมารยาทการฟังในโอกาสต่างๆ โดยเสนอรูปแบบที่ถูกต้อง

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ ฝึกซ้ำในชั้นประถมปีที่ ๑-๔ และฝึกจนสามารถแสดงออกเป็นนิสัยส่วนตัว

๒.๒ มารยาทในการพูด

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๒ ให้เน้นประโยชน์และความจำเป็นของการมีมารยาทในการพูด ซึ่งเป็นมารยาทของสังคม และช่วยให้การติดต่อกับคนอื่นเกิดผลดี เน้นการพูดด้วยถ้อยคำสุภาพ การใช้คำพูดได้เหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล และส่งเสริมการพูดความจริง ฝึกการรู้จักรอโอกาสที่จะพูด การตั้งคำถามและการตอบคำถาม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓-๔ ฝึกซ้ำในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๒ และเพิ่มการฝึกบุคลิกภาพในการพูด คือ ท่าทางประกอบการพูด ฝึกการใช้ทั้งเสียงและถ้อยคำการพูดในลักษณะต่าง ๆ การขึ้นต้นและลงท้ายในการพูด

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ ฝึกซ้ำในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๔ เน้นข้อปฏิบัติในการพูดในโอกาสต่าง ๆ การส่งเสริมบุคลิกภาพการพูดทั้งทางร่างกายและจิตใจ ได้แก่ บุคลิกที่ดีในการพูด และความมั่นใจในการพูด

๒.๓ การอภิปราย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๒ ฝึกอภิปรายทั้งชั้นและอภิปรายกลุ่มย่อย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓-๔ ฝึกอภิปรายทั้งชั้น อภิปรายกลุ่มย่อยและอภิปรายเป็นคณะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ ฝึกอภิปรายกลุ่มย่อยและอภิปรายเป็นคณะ

๒.๔ ร่วมดำเนินการใช้ทักษะการพูด หมายถึง ให้สามารถจัดการได้และพูดประเภทนั้น ๆ ได้ เช่น การโต้วาที สามารถร่วมมือจัดให้มีการโต้วาทีได้ถูกต้องตามแบบและพูดโต้วาทีได้ เป็นต้น

๒.๕ ข้อปฏิบัติตนในการอ่าน การใช้ และการเก็บรักษาหนังสือ ฝึกการวางท่าทางในการอ่านหนังสือที่ถูกต้อง การจับหนังสือ เปิด-ปิดหนังสือและการพลิกหนังสือที่ถูกต้อง ให้อ่านส่วนประกอบของหนังสือ ฝึกการใช้สารบัญ เพื่อค้นหาเรื่องที่อ่านได้รวดเร็ว เน้นการใช้และการเก็บรักษาหนังสือและการซ่อมหนังสือ

๒.๖ การใช้ห้องสมุด ฝึกมารยาทในการใช้ห้องสมุด การจัดหนังสือ และการรู้จักเลขหมู่หนังสือ และฝึกให้รู้ข้อมูลต่าง ๆ ที่มีในห้องสมุด

๒.๗ ข้อปฏิบัติในการเขียน ฝึกวางท่าทางในการนั่งเขียนและการจับดินสอให้ถูกต้อง ฝึกการวางสมุด วางมือ และเคลื่อนไหวมือในการเขียนได้ถูกต้อง เน้นการปฏิบัติและแก้ไขข้อบกพร่องอยู่เสมอเมื่อปฏิบัติผิด

๒.๘ หลักเกณฑ์ในการเขียน ฝึกวิธีเขียนพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ให้ถูกต้อง การวางตำแหน่งตัวอักษรให้ถูกที่ การเว้นช่องไฟให้พองาม และการรักษาระดับบรรทัดในการเขียน ฝึกเขียนตัวหนังสือไทยให้มีหัว หักไม่บอด ตัวอักษรให้โตเสมอกัน การเขียนเน้นลายมือที่อ่านง่าย เป็นระเบียบและสวยงาม ให้ฝึกปฏิบัติและกวดขันการเขียนให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์จนเป็นนิสัย

๒.๙ นิสัยการเขียนที่ดี ปลูกฝังนิสัยการเขียนที่ดีโดยให้เขียนในที่ที่เหมาะสมไม่ขีดเขียนตามฝาผนัง โต๊ะ ม้านั่ง การเขียนในสมุดแบบฝึกหัด ฝึกเขียนให้อ่านง่าย สะอาด รู้จักขีดเส้นคั่นหน้า ทำงานเป็นระเบียบเรียบร้อยและรวดเร็ว

๒.๑๐ การคัดลายมือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๒ เน้นการคัดตัวบรรจงเต็มบรรทัด ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓-๔ เน้นการคัดตัวบรรจงครึ่งบรรทัดและตัวหวัดแกมบรรจงและชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ เน้นการคัดตัวหวัดแกมบรรจง

๒.๑๑ การประสมอักษร ฝึกการเขียนประสมคำด้วยพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ตามมาตราตัวสะกดต่าง ๆ และสามารถแยกคำตามลักษณะการประสมอักษรได้ การประสมอักษรเริ่มจากการนำพยัญชนะและสระมาประสมเป็นคำไม่มีตัวสะกด การนำพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์มาประสมเป็นคำไม่มีตัวสะกด การนำพยัญชนะและสระมาประสมเป็นคำมีตัวสะกดตามมาตราตัวสะกดต่าง ๆ การนำพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์มาประสมเป็นคำ มีตัวสะกดตามมาตราตัวสะกดต่าง ๆ การเขียนคำที่ไม่ตรงตามมาตราตัวสะกดและคำที่มีกาวินท์

๒.๑๒ การเขียนเพื่อเพิ่มพูนความรู้ เช่น การจดบันทึกความรู้หรือเรื่องราวต่าง ๆ การทำบัญชีคำหรือสมุดคำศัพท์ประจำชั้นหรือส่วนตัวไว้ใช้เพื่อประโยชน์ในการเรียน การทำบัญชีคำเปรียบเทียบคำพื้นฐานที่ใช้ในการเขียนกับคำภาษาอื่น เพื่อช่วยเพิ่มพูนทักษะและความเข้าใจการอ่าน ฯลฯ

๒.๑๓ การใช้พจนานุกรม ฝึกวิธีใช้พจนานุกรมให้ถูกต้องและรวดเร็ว และฝึกนิสัยการใช้พจนานุกรมเป็นประจำในการตรวจสอบความถูกต้องของการเขียนและการอ่านคำ ความหมายและการใช้คำ

๒.๑๔ หลักเกณฑ์ทางภาษา

ในระดับประถมศึกษา การสอนหลักเกณฑ์ทางภาษาจะไม่สอนโดยตรงแต่จะสอนสอดแทรกในลักษณะของการใช้ภาษา ฝึกการใช้ภาษาจนผู้เรียนสามารถจับหลักเกณฑ์ทางภาษาได้ การเรียกชื่อชนิดของคำ จะเรียกโดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย และในชั้นสูงขึ้นจึงจะให้ผู้เรียนเรียกชื่อตามที่ใช้จริง เช่น คำนามเรียกคำชื่อ คำสรรพนามเรียกคำแทนชื่อ คำบุพบทเรียกคำต่อ คำสันธานเรียกคำเชื่อม เป็นต้น

๓. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทย

๓.๑ แนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทย มีดังนี้

๓.๑.๑ ผูกทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียนให้ถูกต้องคล่องแคล่ว โดยการฝึกทักษะแต่ละอย่างให้แม่นยำ แล้วจึงฝึกทักษะทั้ง ๔ ให้สัมพันธ์กัน รวมทั้งส่งเสริมความคิดควบคู่กันไปด้วย การกำหนดจุดประสงค์ในการสอน แม้ว่าจะกำหนดทักษะใดทักษะหนึ่งขึ้นมา เช่น ฟังแล้วจับใจความสำคัญได้ ในขั้นของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจะมีการอ่านคือ มีคนอ่านให้ฟัง และมีการพูดเพื่อตอบคำถามแสดงความเข้าใจ นอกนั้นอาจมีการเขียนตอบคำถาม ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ทักษะทางภาษาจะสัมพันธ์กันตามธรรมชาติ การสอนภาษาไทยเชิงทักษะสัมพันธ์นี้จึงเป็นสิ่งที่ครูควรคำนึงถึงเป็นอย่างมาก

๓.๑.๒ สอนให้ถูกต้องตามหลักการสอนภาษา การเรียนภาษาเป็นการเลียนแบบอย่างหนึ่ง ผู้เรียนจะต้องเรียนภาษาที่เป็นต้นแบบจากครูผู้สอน ต่อจากนั้น ผู้เรียนจะรู้จักปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงให้เป็นภาษาของตนเองจากการฝึกทักษะทางภาษาลดๆ และท้ายสุดผู้เรียนจะพัฒนาการใช้ภาษา จากความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้ได้รูปแบบการใช้ภาษาใหม่ๆ

กระบวนการเรียนภาษาโดยทั่วไปอาจจะเริ่มต้นจากการเรียนคำก่อน ผู้เรียนจะต้องฝึกอ่านและเข้าใจความหมายของคำ รู้จักนำคำไปใช้แต่งประโยคให้ถูกต้องได้ใจความ จากนั้นฝึกการนำประโยคไปเรียงต่อกันให้เป็นเรื่องราวหรือเป็นข้อความตามลำดับ การฝึกทักษะการใช้ภาษานั้นการสื่อความหมายให้ตรงกัน ตลอดจนส่งเสริมให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีวิจารณญาณในการใช้ภาษา

๓.๑.๓ ฝึกให้ผู้เรียนรู้หลักเกณฑ์ทางภาษาควบคู่ไปกับการใช้ภาษาและให้รู้วัฒนธรรมทางภาษา

๓.๑.๔ ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ และสังเคราะห์สิ่งที่ได้ฟังและอ่าน เพื่อฝึกความคิดการแก้ปัญหาและให้มีวิจารณญาณในการใช้ภาษา

๓.๑.๕ ส่งเสริมให้ผู้เรียนนำความรู้และทักษะที่ได้จากการเรียนภาษาไทยไปใช้เป็นเครื่องมือสื่อสารในชีวิตประจำวัน และใช้เป็นพื้นฐานในการเรียนกลุ่มประสบการณ์อื่นๆ

๓.๑.๖ ปลุกฝังเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาไทย โดยสอนให้เห็นคุณค่าและตระหนักในความสำคัญของภาษาไทย ทั้งในส่วนที่จำเป็นต้องใช้เพื่อการสื่อสารและในด้านการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญของชาติ

๓.๑.๗ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจในความงามของภาษา เพื่อให้เกิดความจรรโลงใจ โดยใช้ธรรมชาติ บทร้อยแก้ว และร้อยกรอง ที่เหมาะสมกับวัยและระดับชั้น มาเป็นสื่อการเรียนการสอน

๓.๑.๘ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน และเฝ้าหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิต

๓.๑.๙ สอดแทรกคุณธรรมต่าง ๆ เช่น ความมีระเบียบวินัย ความอดทน ความขยัน ความรับผิดชอบ ฯลฯ เพื่อให้การเรียนรู้บรรลุผลตามจุดหมายของหลักสูตร

๓.๑.๑๐ ฝึกให้ผู้เรียนเป็นคนช่างสังเกต จดจำและจดบันทึกสิ่งต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ทางภาษา ได้รับความรู้ ความเพลิดเพลิน และเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

๓.๑.๑๑ นำภาษาที่ใช้ในสังคมแวดล้อมมาเป็นสื่อประกอบการเรียนการสอน เพื่อให้สัมพันธ์กับการเรียนและสามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

๓.๑.๑๒ ให้แบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน โดยเฉพาะในเรื่องการใช้ภาษาของครูในการสอนและการสื่อความในโรงเรียน

๓.๑.๑๓ เน้นพัฒนาการทางภาษาของผู้เรียน ในการวัดผลประเมินผลต้องคำนึงถึงวัยและระดับชั้น ผู้เรียนในชั้นต้น ๆ จะฝึกเรื่องที่มีโครงสร้างง่าย ๆ พอชั้นสูงขึ้นไปจะยากขึ้น และซับซ้อนยิ่งขึ้นตามลำดับ ดังนั้นขั้นตอนความสามารถของผู้เรียนจะเป็นไปตามกระบวนการที่ครูสอน เรื่องบางเรื่องสามารถเรียนได้ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงมหาวิทยาลัย เช่น การรายงาน การอภิปราย การโต้วาที ฯลฯ จึงต้องมีการวัดผลหรือประเมินผล โดยใช้เกณฑ์ที่ต่างกัน โดยคำนึงถึงพัฒนาการทางภาษาของผู้เรียนเป็นหลัก

๓.๑.๑๔ ส่งเสริมให้ผู้เรียนประเมินผลการเรียนภาษาของตนเองเพื่อพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นตามลำดับ

๓.๑.๑๕ ศึกษา ติดตาม และแก้ไขข้อบกพร่องทางภาษาของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง โดยใช้วิธีการที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้เรียนใช้ภาษาได้ถูกต้อง

๓.๑.๑๖ สอนซ่อมเสริม เมื่อทราบว่าผู้เรียนขาดทักษะทางภาษาด้านใดด้านหนึ่งหรือหลาย ๆ ด้าน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนบรรลุผลสำเร็จในการเรียนภาษาไทย

๓.๑.๑๗ จัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเรียนภาษาไทยด้วยความสนใจและสนุกสนาน โดยใช้เกม เพลง เป็นสื่อช่วย เพื่อให้ผู้เรียนชอบเรียนภาษาไทยและรักภาษาไทย

๓.๑.๑๘ จัดทำหนังสือที่เหมาะสมมาให้ผู้เรียนอ่านมาก ๆ หรือส่งเสริมการอ่านหนังสือในห้องสมุด เพื่อให้ผู้เรียนอ่านคล่องและมีความรู้กว้างขวาง

๓.๒ การสอนภาษาไทย

๓.๒.๑ การจัดการเรียนการสอนภาษาไทยต้องจัดอย่างมีกระบวนการ เช่น การฝึกทักษะต่าง ๆ โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะ การฝึกความคิดและวิจรรณญาณในการใช้ภาษาไทย โดยใช้รูปแบบการฝึกทักษะ กระบวนการคิด การฝึกให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม โดยใช้ทักษะกระบวนการกลุ่ม การส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาการเรียนภาษาของตนเอง

โดยใช้ทักษะกระบวนการพัฒนา เป็นต้น (ดูรายละเอียดทักษะกระบวนการต่าง ๆ ในเอกสารหลักสูตรต่าง ๆ ของกรมวิชาการ)

๓.๒.๒ วิธีสอนภาษาไทย ครูต้องรู้จักเลือกใช้วิธีสอนที่เหมาะสมในการสอนภาษาไทย โดยเลือกให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระและกิจกรรมในทักษะต่าง ๆ วิธีสอนที่ควรนำมาใช้ เช่น การบรรยาย การอภิปราย การสาธิต การแบ่งกลุ่มค้นคว้า การแบ่งกลุ่มระดมความคิด การแบ่งกลุ่มทำงาน การค้นคว้ารายบุคคล การสอนเป็นรายบุคคล การแสดงบทบาทสมมติ การใช้เกมและเพลงประกอบการสอน การใช้บทเรียนสำเร็จรูปหรือศูนย์การเรียนรู้ การใช้สถานการณ์จำลองและการสอนเป็นคณะ ฯลฯ

๓.๒.๓ ทักษะที่จำเป็นในการสอนภาษาไทย การสอนภาษาไทยตามหลักสูตรประถมศึกษา ครูควรมีทักษะทั่วไป ได้แก่ การกระตุ้นให้คิด การใช้คำถาม การเล่าเรื่อง การบรรยาย อธิบาย และแสดงความคิดเห็น การเล่นนิทาน แต่งนิทาน การนำเสนอ การใช้คำแนะนำ ควบคุมและให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติ การสรุปความ การทำเกมและเล่นเกมต่าง ๆ การแสดงบทบาทสมมติ และให้คำแนะนำวิธีแสดง การใช้ท่าทางสื่อความหมาย สำหรับทักษะเฉพาะ ได้แก่ การเลือกหนังสือ การอ่านหนังสือ รู้จักแยกความรู้ ความคิดและคุณธรรมที่สอดแทรกในเนื้อเรื่องของหนังสือเรียน และหนังสือประเภทต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม การใช้ภาษาเพื่อเป็นตัวอย่าง และเพื่อชี้แนะการใช้ภาษาที่ถูกต้อง สามารถสื่อสารได้ชัดเจน ถูกต้องตามระเบียบการใช้ถ้อยคำ

๓.๒.๔ การจัดการเรียนการสอนภาษาไทย พอสรุปเป็นขั้นตอนได้ดังนี้

(๑) คติวิเคราะห์วิจารณ์ ให้ผู้เรียนสังเกตข้อความที่ครูสื่อสารให้ผู้เรียน แล้วคติวิเคราะห์และอภิปรายแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อเรื่อง ผู้รับสาร โอกาสที่ใช้ในการสื่อสารและวิธีการสื่อสาร เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักและเห็นความจำเป็นของการใช้ภาษาสื่อสารให้ถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล

(๒) กำหนดและลำดับขั้นตอนการปฏิบัติ ให้ผู้เรียนวางแผนกำหนดวิธีการนำเสนอ เช่น การใช้ภาษาในการยั่ว ยุ ท้าทาย หรืออุปมาอุปไมย กำหนดรูปแบบของภาษาที่จะนำเสนอ และกำหนดโครงเรื่อง ประกอบด้วยบทนำ เนื้อเรื่อง และบทสรุป จากนั้นให้ผู้เรียนฝึกซ้อมการนำเสนอ เช่น พูดในใจ พูดหน้ากระจก เขียนใส่กระดาษให้คนอื่นอ่าน เป็นต้น

(๓) ปฏิบัติด้วยความชื่นชม ให้ผู้เรียนปฏิบัติตามแผนโดยการนำเสนอด้วยวิธีการภาษา และโครงเรื่องที่ได้กำหนดไว้ โดยครูคอยกระตุ้นและให้กำลังใจให้ผู้เรียนปฏิบัติด้วยความชื่นชม

(๔) ประเมินระหว่างปฏิบัติ ขณะที่ผู้เรียนนำเสนอเรื่องราวด้วยวิธีการต่าง ๆ อยู่นั้น ครูคอยแนะนำให้ผู้เรียนสังเกตการนำเสนอของตนเองว่า มีข้อบกพร่องอะไร มีสาเหตุมาจากอะไร และจะมีแนวทางแก้ไขปรับปรุงอย่างไร

(๕) ปรับปรุงให้ดีขึ้นอยู่เสมอ เมื่อผู้เรียนได้สังเกตและประเมินการนำเสนอของตนเอง จนทราบข้อบกพร่องและวิธีการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ให้ผู้เรียนปรับปรุงการนำเสนอของตนเองให้ดีขึ้นอยู่เสมอ

(๖) ประเมินผลรวมเพื่อให้เกิดความภูมิใจ เมื่อผู้เรียนได้ปรับปรุงการนำเสนอของตนเองจนดีขึ้นแล้ว ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติซ้ำๆ จนเกิดทักษะแล้วให้ผู้เรียนอภิปรายถึงผลที่ได้จากการนำเสนอ นั้น เช่น ทำให้ผู้รับสารเข้าใจสารอย่างถูกต้อง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความภูมิใจในตนเอง

กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้คณิตศาสตร์

หลักสูตรคณิตศาสตร์ ระดับประถมศึกษา ประกอบด้วยพื้นฐานทางจำนวน พีชคณิต การวัด เรขาคณิต และสถิติ การเรียนการสอนคณิตศาสตร์ในระดับนี้เน้นในด้านการพัฒนาความคิด ความเข้าใจ โดยใช้กิจกรรมของจริงหรืออุปกรณ์ ทั้งนี้การจัดประสบการณ์ในการเรียนการสอน ควรคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาและการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

๑. ความมุ่งหวังที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน

หลักสูตรคณิตศาสตร์ ระดับประถมศึกษา มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถในการคิด การคำนวณ สามารถนำคณิตศาสตร์ไปใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ และในการดำรงชีวิตให้มีคุณภาพ จึงต้องปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะดังนี้

๑.๑ มีความรู้ ความเข้าใจ ในคณิตศาสตร์พื้นฐานและมีทักษะในการคิดคำนวณ

๑.๒ รู้จักคิดอย่างมีเหตุผลและแสดงความคิดออกอย่างมีระเบียบ ชัดเจน และ
รัดกุม

๑.๓ รู้คุณค่าของคณิตศาสตร์และมีเจตคติที่ดีต่อคณิตศาสตร์

๑.๔ สามารถนำประสบการณ์ทางด้านความรู้ ความคิด และทักษะที่ได้จากการเรียนคณิตศาสตร์ไปใช้ในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ และใช้ในชีวิตประจำวัน

๒. โครงสร้างหลักสูตรคณิตศาสตร์

เนื้อหาของหลักสูตรคณิตศาสตร์มีโครงสร้างอันประกอบด้วยพื้นฐานในด้านต่าง ๆ ๕ พื้นฐาน คือ

๒.๑ พื้นฐานทางจำนวน เป็นพื้นฐานที่มีขอบข่ายเนื้อหาเกี่ยวข้องกับเรื่องจำนวนนับ เศษส่วน ทศนิยม เป็นต้น

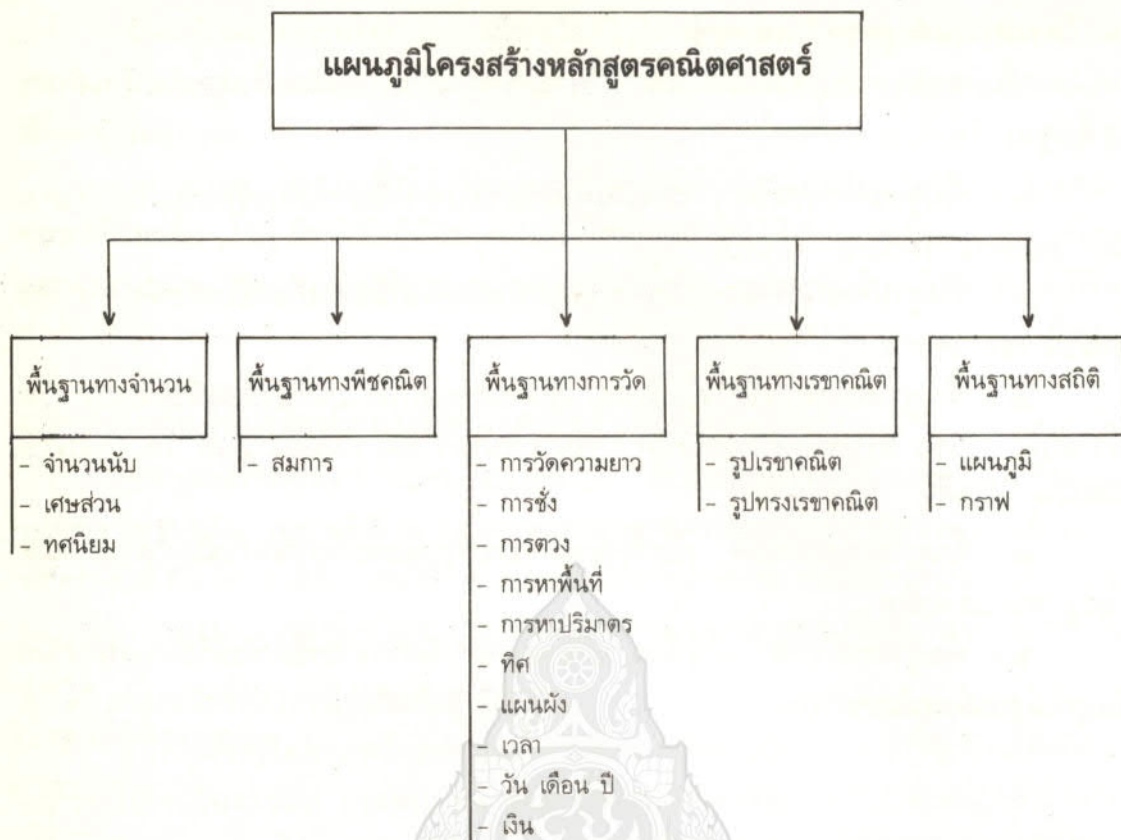
๒.๒ พื้นฐานทางพีชคณิต เป็นพื้นฐานที่มีขอบข่ายเนื้อหาเกี่ยวข้องกับพื้นฐานทางจำนวน เช่น สมการ

๒.๓ พื้นฐานทางการวัด เป็นพื้นฐานที่มีขอบข่ายเนื้อหาเกี่ยวข้องกับเรื่องการวัด ความยาว การชั่ง การตวง การหาพื้นที่ การหาปริมาตร ทิศ แขนง เวลา วัน เดือน ปี และเงิน เป็นต้น

๒.๔ พื้นฐานทางเรขาคณิต เป็นพื้นฐานที่มีขอบข่ายเนื้อหาเกี่ยวข้องกับเรื่องรูปเรขาคณิต และรูปทรงเรขาคณิต

๒.๕ พื้นฐานทางสถิติ เป็นพื้นฐานที่มีขอบข่ายเนื้อหาเกี่ยวข้องกับเรื่องการนำเสนอข้อมูลในรูปแผนภูมิและกราฟ

การจัดโครงสร้างเนื้อหาคณิตศาสตร์ในแต่ละพื้นฐานจะจัดให้สัมพันธ์กัน เนื้อหาที่กำหนดไว้ในแต่ละพื้นฐานเป็นเรื่องที่จะต้องใช้หรือเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน เช่น เงิน เวลา การชั่ง การตวง การวัดความยาว พื้นที่ แผนภูมิ การบวก ลบ คูณ และหาร ฯลฯ การจัดเนื้อหาในแต่ละระดับชั้นได้จัดให้สอดคล้องและเหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะของผู้เรียน เนื้อหาแต่ละเรื่องจัดไว้ในชั้นต่างๆ จะมีลักษณะทบทวนเนื้อหาเดิมที่เคยเรียนมาแล้วในชั้นก่อน ดังนั้นการเรียนการสอนแต่ละเรื่องมิได้เรียนเพียงครั้งเดียวแล้วยุติ แต่จะซ้ำและทบทวน แล้วจึงเพิ่มรายละเอียดของเนื้อหานั้นๆ ให้เหมาะสมกับวัยและชั้นเรียนที่สูงขึ้น

สำหรับหลักสูตรคณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๓๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) ได้มีการปรับปรุงเนื้อหาบางส่วนให้เหมาะสมยิ่งขึ้นในด้านของลำดับเนื้อหา ความยากง่ายและความเหมาะสมของเนื้อหากับเวลาเรียน โดยอาศัยข้อมูลจากการติดตามผลการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ ตัวอย่างของการปรับปรุง เช่น

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๒ ปรับปรุงเรื่องการเปลี่ยนกลุ่มของจำนวนที่นำมาคูณกัน และคุณสมบัติการแจกแจง โดยนำไปไว้ในชั้นสูงขึ้น

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓-๔ มีการเพิ่มเติมเนื้อหาทศนิยมจากเดิมทศนิยมหนึ่งตำแหน่ง เป็นทศนิยมไม่เกินสองตำแหน่ง และการคูณจำนวนเต็มจากเดิมคูณจำนวนหนึ่งหลักกับ จำนวนที่มีไม่เกินสามหลักเป็นคูณกับจำนวนที่มีไม่เกินสี่หลัก และนำการฝึกแก้โจทย์ปัญหา เรื่องร้อยละบางรูปแบบไปไว้ในชั้นที่สูงขึ้นไป

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ มีการตัดเนื้อหาบางเรื่อง ได้แก่ ลักษณะของรูปที่เกิดจากระนาบ ตัวยุทธรูปทรงในแนวนอนและแนวตั้ง ความเท่ากันทุกประการ คู่อันดับและสมมาตร (สำหรับเรื่องสมมาตรนั้นยังมีอยู่ในหลักสูตร ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓-๔)

๓. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ของหลักสูตร ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการจัดการเรียน การสอน เพราะถึงแม้ว่าผู้เรียนจะได้เรียนเนื้อหาครบถ้วนตามหลักสูตร ถ้าครูจัดการเรียน การสอนไม่สนองจุดประสงค์ของหลักสูตร ผู้เรียนก็จะได้แต่ความรู้ด้านเนื้อหาซึ่งเป็นเพียง ส่วนหนึ่งของจุดประสงค์เท่านั้น

ในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตรนั้น ครูควร ต้องคำนึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้คณิตศาสตร์พื้นฐานที่ กำหนดไว้ในหลักสูตร โดยพยายามให้ผู้เรียนได้เข้าใจในหลักการของคณิตศาสตร์ควบคู่กัน ไปด้วย เพราะความเข้าใจในหลักการจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์อื่น ต่อไปได้

เมื่อผู้เรียนมีความรู้และความเข้าใจในเนื้อหาคณิตศาสตร์แล้ว ครูควรจัดให้ฝึกทักษะให้ เกิดความชำนาญ ถูกต้อง แม่นยำ และรวดเร็ว การฝึกทักษะมีความจำเป็นในการเรียน คณิตศาสตร์ ครูจึงจำเป็นที่จะต้องให้ผู้เรียนฝึกให้มากพอ แบบฝึกหัดควรเป็นแบบฝึกหัด ที่ท้าทายและน่าสนใจ ซึ่งอาจทำได้ในรูปของเกม ปัญหาชวนคิด บัตรงาน เป็นต้น แบบ ฝึกหัดที่นำมาให้ผู้เรียนทำควรเป็นแบบฝึกหัดที่เริ่มจากง่ายไปหายากเพื่อให้ผู้เรียนอยากทำ และอยากฝึกต่อไป นอกจากนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรเป็นกิจกรรมที่เร้าให้ ผู้เรียนสนใจ ควรยกตัวอย่างให้ผู้เรียนได้สังเกตและสรุป ควรเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้ใช้ความคิดตามลำดับเหตุผล และให้โอกาสผู้เรียนในการแสดงความคิดของตนและใช้ เหตุผลของตนเอง อันจะช่วยเสริมสร้างความสามารถในการคิดและอธิบายตามลำดับเหตุผล ของผู้เรียนด้วย

กิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูจัดขึ้นนั้นควรจัดให้เห็นความเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหาใน หลักสูตรกับการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกการนำคณิตศาสตร์ ไปใช้และเห็นคุณค่าของคณิตศาสตร์ ตลอดจนมีเจตคติที่ดีต่อวิชานี้ ครูควรจัดกิจกรรม โดยให้ปฏิบัติจริงหรือนำเหตุการณ์ที่ผู้เรียนประสบในชีวิตประจำวันมาเป็นแนวในการจัด

กิจกรรม เช่น ให้มีการแลกเงินหรือการซื้อขายที่ต้องมีการทอนเงิน จัดให้ผู้เรียนได้ชั่งตวง และวัดความยาว ในเรื่องการบวก ลบ คูณ และหารจำนวน เรื่องดอกเบี้ยและร้อยละ ครูควรนำโจทย์จากชีวิตประจำวันมาให้ผู้เรียนคิดเพื่อให้ได้เห็นแนวทางการนำคณิตศาสตร์ไปใช้ นอกจากนี้ครูควรหาโจทย์การนำคณิตศาสตร์ไปใช้ในกลุ่มประสบการณ์อื่นมาให้ผู้เรียนคิดแก้โจทย์ปัญหาด้วย ประสบการณ์ดังกล่าวจะช่วยให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของคณิตศาสตร์ และเห็นแนวทางการนำความรู้คณิตศาสตร์ไปใช้ในการเรียนรู้กลุ่มประสบการณ์อื่นด้วย

นอกจากที่กล่าวมาแล้ว ในการจัดการเรียนการสอนของครูควรได้คำนึงถึงขั้นตอนการเรียนการสอนเนื้อหาคณิตศาสตร์ซึ่งสรุปได้ดังนี้

๓.๑ ทบทวนพื้นฐานความรู้เดิมที่ต้องใช้ในการเรียนรู้เนื้อหาใหม่ ถ้าผู้เรียนยังไม่มีพื้นฐานความรู้เรื่องใด ควรจัดสอนทบทวนก่อน

๓.๒ สอนเนื้อหาใหม่ โดยพิจารณาจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับเนื้อหาและวัยของผู้เรียน กิจกรรมอาจจัดโดยใช้ของจริงหรือใช้รูปภาพ ก่อนจะเชื่อมโยงกับการใช้สัญลักษณ์ในทางคณิตศาสตร์

๓.๓ ฝึกทักษะ เมื่อผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่สอนใหม่แล้ว ควรจัดให้ฝึกทักษะโดยใช้โจทย์แบบฝึกหัดในหนังสือเรียน บัตรงาน หรือโจทย์ที่ครูสร้างขึ้นเอง โจทย์ที่นำมาฝึกทักษะควรเป็นทั้งโจทย์ที่เน้นเฉพาะทักษะการคิดคำนวณ และโจทย์ปัญหาควรเป็นโจทย์ที่มีความยากง่ายพอเหมาะ สำหรับโจทย์ข้อที่ยากควรให้เป็นปัญหาชวนคิดที่ผู้เรียนอาจทำหรือไม่ก็ได้ ในการฝึกทักษะครูควรพิจารณาปริมาณของงานที่จะให้ผู้เรียนไปทำเป็นการบ้านด้วยและสำหรับผู้เรียนที่ทำแบบฝึกหัดผิดเล็กน้อย ครูอาจพิจารณาให้ผู้เรียนแก้ไขข้อผิดพลาดในข้อที่ทำผิดนั้น ๆ โดยไม่ต้องแก้ไขใหม่ทั้งข้อเพื่อไม่ให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย

๓.๔ การประเมินผล การทดสอบว่าผู้เรียนมีความรู้ในเรื่องที่สอนไปหรือไม่นั้น ครูอาจทดสอบโดยให้ผู้เรียนปฏิบัติหรืออาจใช้ข้อสอบก็ได้ ทั้งนี้ให้พิจารณาตามความเหมาะสมของเนื้อหา ในกรณีที่ทดสอบโดยใช้ข้อสอบครูควรสร้างข้อสอบให้วัดตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยอาจศึกษาแนวในการสร้างข้อสอบจากตัวอย่างข้อสอบในหนังสือคู่มือครู ข้อสอบควรมีความยากง่ายปานกลาง ทั้งนี้เพราะจุดประสงค์ในการวัดเพื่อให้ทราบว่าผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาตามจุดประสงค์การเรียนรู้แล้วหรือไม่ ไม่ได้ต้องการทดสอบเพื่อวัดความเก่งของผู้เรียน

๓.๕ การซ่อมเสริม ในกรณีที่ผู้เรียนสอบไม่ผ่านตามเกณฑ์การประเมินผลรายจุดประสงค์ ครูต้องจัดการสอนซ่อมเสริมสำหรับจุดประสงค์ที่ไม่ผ่านนั้น โดยจะต้องวิเคราะห์จากการทำข้อสอบของผู้เรียนว่า สาเหตุที่ผู้เรียนไม่ผ่านจุดประสงค์เป็นเพราะเหตุใดบ้าง สำหรับวิธีสอนซ่อมเสริมนั้นทำได้หลายวิธี ครูควรพิจารณาเลือกใช้ให้เหมาะสมกับสาเหตุที่ผู้เรียนสอบ

ไม่ผ่านจุดประสงค์ตามที่วิเคราะห์ไว้ เช่น หากพบว่าผู้เรียนมีปัญหาด้านทักษะการคิดคำนวณ ครูอาจต้องให้ฝึกการคิดคำนวณแบบนั้นๆ เพิ่มเติม หรือหากพบว่าผู้เรียนไม่เข้าใจแนวคิดทางคณิตศาสตร์ที่สอนไป ครูต้องสอนเพิ่มเติมให้เกิดความเข้าใจ สำหรับเอกสารที่ใช้ในการสอนซ่อมเสริมนั้นนอกจากหนังสือแล้ว ครูอาจพัฒนาเอกสารขึ้นมาเองก็ได้

ลำดับขั้นตอนการสอนดังกล่าวข้างต้นเป็นหลักกว้างๆ สำหรับครูจะได้นำไปเป็นแนวทางในการวางแผนการสอน ซึ่งครูสามารถเพิ่มเติมขั้นตอนปลีกย่อยได้อีกตามที่เห็นสมควรว่าจะช่วยให้การสอนได้ผลดีบรรลุตามจุดประสงค์ของหลักสูตร

กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

อาจกล่าวได้ว่าสิ่งที่เรารักที่สุดในบรรดาสิ่งทั้งหลายก็คือ ตัวเราหรือชีวิตของเราเอง นับตั้งแต่เกิดมาเราได้รับการเอาใจใส่จากพ่อแม่ให้มีชีวิตรอดอยู่ได้ ให้ได้รับการศึกษาเล่าเรียน ประกอบอาชีพ และมีครอบครัว เราต้องเผชิญกับสถานการณ์และต่อสู้ปัญหาอุปสรรคต่างๆ มากมาย จึงไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะดำเนินชีวิตได้อย่างราบรื่น ดังนั้นมนุษย์เราจึงต้องอาศัยการเรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์เพื่อมาใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตของตนและผู้ที่เกี่ยวข้อง โรงเรียนถือเป็นสถาบันสำคัญในการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนเข้าใจชีวิต สามารถดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ทั้งทางธรรมชาติและทางสังคม ผู้เรียนจะต้องรู้จักเผชิญปัญหาและสามารถแก้ปัญหาได้โดยอาศัยสติปัญญา ความรู้ ประสบการณ์ และคุณธรรม เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาชีวิตของตนเอง ครอบครัว และสังคม ให้เจริญก้าวหน้าไปสู่จุดหมายปลายทางที่ตนเอง ครอบครัว และสังคมต้องการ

๑. ความมุ่งหวังที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน

ชีวิตเป็นสิ่งมีค่าและเป็นที่ยรักยิ่งของคนทุกคน การจัดหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในระดับประถมศึกษา จึงต้องจัดเป็นมวลประสบการณ์พื้นฐานที่จำเป็น และสามารถเกื้อกูลให้ผู้เรียนเข้าใจเกี่ยวกับชีวิตของตนเอง เข้าใจธรรมชาติที่อยู่แวดล้อมตนทั้งทางสังคม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มองเห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างตนเองและสรรพสิ่งที่ตนเป็นส่วนหนึ่งด้วย มีความคิด สติปัญญา ค่านิยม สามารถดำรงชีวิต แก้ปัญหา พัฒนาและปรับปรุงชีวิตของตนเอง ครอบครัวและสิ่งแวดล้อมดังกล่าวสู่จุดหมายปลายทางอันชอบธรรม

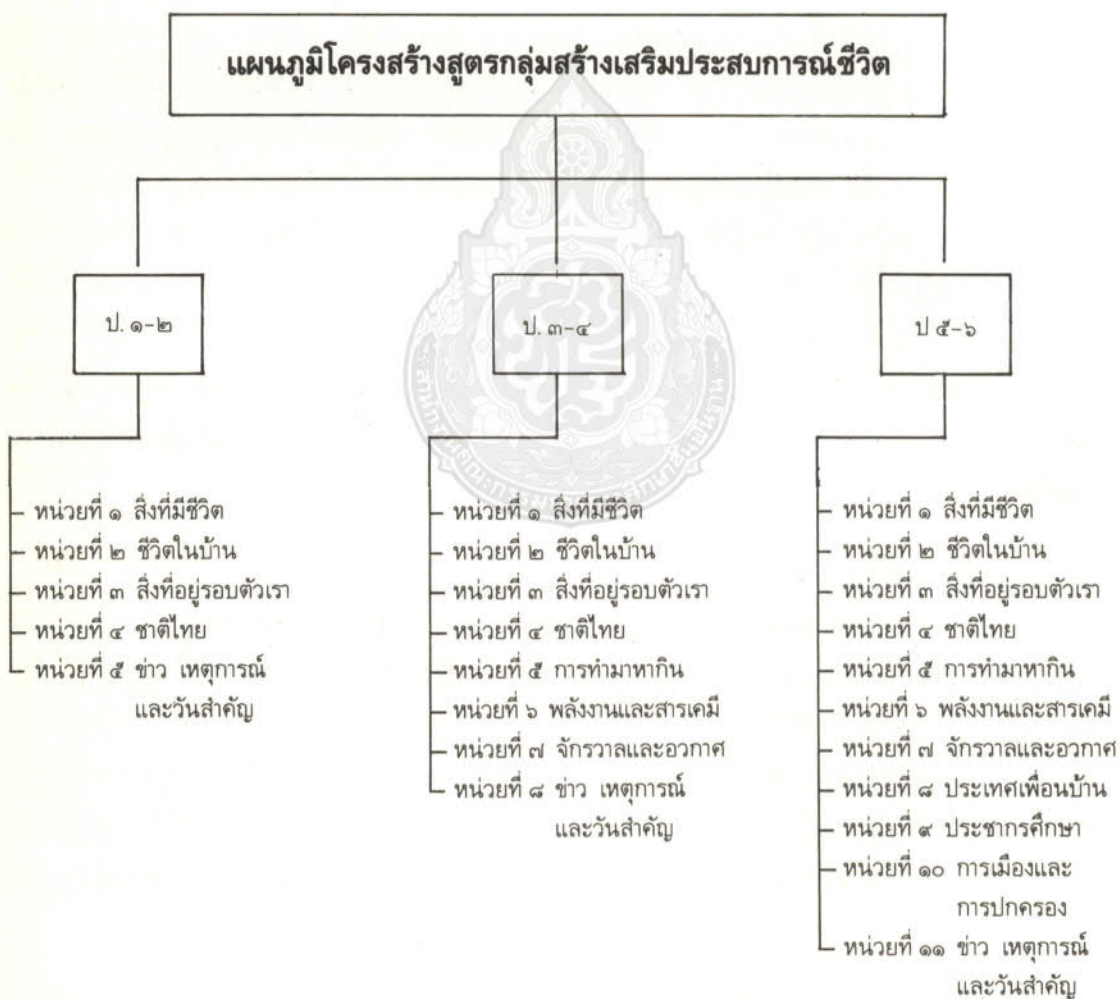
๒. โครงสร้างหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

การกำหนดโครงสร้างและเนื้อหาสาระของหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต สำหรับผู้เรียนในช่วงอายุระหว่าง ๖-๑๑ ปี ในโรงเรียนประถมศึกษา ควรคำนึงถึงด้านคุณภาพ

มากกว่าปริมาณ โดยจัดเนื้อหาสาระที่สำคัญและทักษะกระบวนการต่าง ๆ ที่จำเป็นและเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตสำหรับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถศึกษาหาความรู้และเพิ่มพูนประสบการณ์ให้กว้างขวางขึ้นเพียงพอแก่การพัฒนาชีวิตของตนเอง ครอบครัว และสังคมทั้งในปัจจุบันและอนาคต

หลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) ได้พัฒนาขึ้นตามแนวคิดและแนวทางดังกล่าวข้างต้น โดยจัดทำเป็นหน่วย เริ่มต้นจากตนเอง และขยายขอบเขตกว้างขวางขึ้นตามวัยและระดับชั้น ดังแผนภูมิโครงสร้างหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

ทั้งนี้โดยมีเนื้อหาสาระแบ่งออกเป็นหน่วยย่อยต่าง ๆ มีคำอธิบายเนื้อหาสาระของแต่ละหน่วยย่อยที่สอดคล้องกันระหว่างกิจกรรมหรือทักษะกระบวนการ เนื้อหาและจุดประสงค์ของหน่วยย่อยนั้น ๆ ดังตัวอย่างหน่วยย่อยที่ ๒ เรื่อง พืช ในหน่วยที่ ๑ สิ่งที่มีชีวิต ระดับประถมศึกษาปีที่ ๑-๒ ต่อไปนี้

“สังเกต รวบรวมลักษณะทั่วไป ส่วนประกอบและบริเวณที่พืชขึ้น แล้วนำมาอภิปรายซักถาม จัดกลุ่ม ทดลองเพาะเมล็ด สังเกตการเจริญเติบโต บันทึก และเปรียบเทียบการเจริญเติบโตในสภาพแสงแดด น้ำ อากาศ ที่แตกต่างกัน อภิปรายและสรุปปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของพืช กำหนดเป็นการปฏิบัติในการบำรุงรักษาพืช

เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพืช มีความสามารถในการสังเกต เปรียบเทียบ วิเคราะห์ ทำนายการเปลี่ยนแปลง และมีนิสัยในการบำรุงรักษาพืช”

จากตัวอย่างคำอธิบายหลักสูตรเรื่อง พืช ข้างต้นจะเห็นได้ว่า	
กิจกรรมหรือทักษะกระบวนการ	ได้แก่ สังเกต รวบรวม อภิปราย จัดกลุ่ม ทดลอง บันทึก เปรียบเทียบ สรุป
เนื้อหา	ได้แก่ พืชรอบ ๆ ตัว ลักษณะทั่วไป การ เจริญเติบโต การบำรุงรักษา
จุดประสงค์	ได้แก่ ให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพืช การเจริญเติบโตของพืช มีความสามารถในการ สังเกต เปรียบเทียบ วิเคราะห์ ทำนาย การเปลี่ยนแปลง และมีนิสัยในการบำรุงรักษา พืช

คำอธิบายเนื้อหาสาระของหลักสูตรหน่วยย่อย ๆ อื่น จะมีลักษณะเช่นเดียวกันกับตัวอย่างที่ยกมาข้างต้น ซึ่งเป็นการอธิบายที่ชี้ชัดลงไปว่าให้เรียนเรื่องอะไร ด้วยวิธีการอย่างไร และเพื่อวัตถุประสงค์อะไร จึงมีลักษณะกะทัดรัด ผู้สอนสามารถศึกษาและทำความเข้าใจได้ง่ายและมองเห็นหลักสูตรได้ทั้งกระบวนการ ซึ่งจะช่วยให้นำไปสอนได้ตรงตามเป้าหมาย

เวลาเรียนของหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตกำหนดไว้จากน้อยไปหามากตามระดับชั้นต่าง ๆ ดังนี้

ประถมศึกษาปีที่ ๑-๒ ชั้นละ ๔๕๐ คาบ หรือ ๑๕๐ ชั่วโมง

ประถมศึกษาปีที่ ๓-๔ ชั้นละ ๖๐๐ คาบ หรือ ๒๐๐ ชั่วโมง

ประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ ชั้นละ ๗๕๐ คาบ หรือ ๒๕๐ ชั่วโมง

๓. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตควรให้มีการยืดหยุ่นได้บ้าง

ตามสภาพของท้องถิ่น คาบเวลาเรียนสำหรับแต่ละเรื่องควรเหมาะสมกับเนื้อหา ทักษะ กระบวนการต่าง ๆ ที่มุ่งฝึกให้สอดคล้องกับวัยและระดับชั้น ความสนใจของผู้เรียน และควรใช้เวลาให้คุ้มค่าตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ ควรให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ อันเป็นประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยตนเอง ไม่ใช่เพียงแค่ฟังการบรรยายหรืออ่านหนังสือจบเล่มเท่านั้น ครูผู้สอนควรระลึกลักษณะของการให้ผู้เรียนทำกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ก็เพื่อฝึกทักษะกระบวนการ ซึ่งเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการเรียนรู้ในชั้นต่อไป ทั้งในแง่ของการศึกษาเพื่อชีวิต การแก้ปัญหา การตัดสินใจ และการศึกษาต่อในชั้นที่สูงขึ้น ดังนั้นเวลาเรียนที่กำหนดจึงควรนำมาใช้เพื่อการสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในความหมายดังกล่าวอย่างแท้จริง

๓.๑ ผู้เรียนคือผลผลิตของหลักสูตร

ตลอดระยะเวลาที่ผู้เรียนอยู่ในโรงเรียนตั้งแต่ปีแรกจนปีสุดท้าย ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ ที่สำคัญสั่งสมไว้และสามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิตได้ดังต่อไปนี้

๓.๑.๑ ความรู้และเนื้อหาสาระสำคัญ

มวลความรู้และเนื้อหาสาระสำคัญในหลักสูตร ได้แก่ ความคิดรวบยอด หลักการหรือแนวคิดสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจตนเอง ทั้งทางร่างกายและจิตใจ การดำรงชีวิต ความสัมพันธ์ระหว่างตนเอง ครอบครัว สิ่งแวดล้อม ทั้งทางสังคมและทางธรรมชาติ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ตลอดจนวิทยาการก้าวหน้าเพื่อการดำรงชีวิตที่ดี ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ศาสนาที่ตนเองนับถือที่สัมพันธ์กับชีวิต ความคิดรวบยอด หลักการของการพัฒนาทั้งส่วนตนและส่วนรวม

๓.๑.๒ ทักษะกระบวนการ

การดำรงชีวิตของมนุษย์ย่อมต้องมีการคิด การตัดสินใจ การเลือก การแก้ปัญหา สิ่งเหล่านี้อาจไม่มีปรากฏอยู่ในตำรา แต่มนุษย์จำเป็นต้องคิดหาคำตอบ และปฏิบัติอย่างดีที่สุดสำหรับตนเอง โรงเรียนจึงมีหน้าที่สร้างเสริมประสบการณ์หรือฝึกฝนให้ผู้เรียนทุกคนรู้จักคิด เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิตให้ดีขึ้นโดยไม่ขัดแย้งกับแนวคิดทั้งทางโลกและทางธรรม อีกประการหนึ่งในท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง ความก้าวหน้าทางวิชาการสาขาต่าง ๆ ความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีซึ่งไม่มีวันหยุดนิ่ง เป็นเครื่องบังคับให้มนุษย์ต้องปรับตัวเองให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้านั้น ๆ ฉะนั้นบทบาทของการเรียนการสอนจึงต้องเปลี่ยนจากการเรียนโดยท่องจำเนื้อหาความรู้มาเป็นการฝึกฝนให้ผู้เรียนมีนิสัยในการใช้กระบวนการในการแสวงหาความรู้ การทำงาน การปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม สามารถนำกระบวนการไปใช้ได้อย่างคล่องแคล่วโดยอัตโนมัติในทุกสถานการณ์

กระบวนการต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวถึงนั้น เช่น

- กระบวนการคิด
- กระบวนการแก้ปัญหา
- กระบวนการทางวิทยาศาสตร์
- กระบวนการทางสังคม
- กระบวนการทำงาน
- กระบวนการรวบรวมข่าวสารและข้อมูล

ฯลฯ

ตัวอย่างการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ พอสรุปเป็นขั้นตอนได้ดังนี้

๑. ตระหนักในปัญหาและความจำเป็น คือ ฝึกให้ผู้เรียนใช้การสังเกต
โดย

๑.๑ ระบุดคุณสมบัติของสิ่งของ สถานการณ์ ระบุจำนวนหน่วย
ของสิ่งต่าง ๆ

๑.๒ อธิบายความเปลี่ยนแปลง (ลักษณะของการเปลี่ยนแปลง
ลำดับ)

๒. คิดวิเคราะห์วิจารณ์ คือ ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักนิยามปัญหาโดย

๒.๑ รู้ปัญหา

๒.๒ อธิบายปัญหา

๓. สร้างทางเลือกหลากหลาย คือ ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักตั้งสมมุติฐาน

โดย

๓.๑ ตรวจสอบและจำแนกประเภทข้อมูล

๓.๒ หาความสัมพันธ์ของข้อมูลและลงความเห็นเกี่ยวกับ

ข้อมูลอย่างมีเหตุผล

๓.๓ คาดคะเนผลที่เกิดขึ้น

๔. ประเมินและเลือกทางเลือกใช้ปฏิบัติ กำหนดและลำดับขั้นตอน
ในการปฏิบัติ ปฏิบัติตามแผนโดยให้มีผลทางบวก และประเมินระหว่างปฏิบัติ คือ ฝึกให้
ผู้เรียนรู้จักทดสอบสมมุติฐาน โดย

๔.๑ ออกแบบการทดลองและการดำเนินการ

๔.๒ รวบรวมข้อมูลหลักฐานที่ต้องการ

๔.๓ จำแนกประเภทและตีความข้อมูล

๔.๔ วิเคราะห์ข้อมูล

- พิจารณาความสัมพันธ์
- ความแตกต่าง ความเหมือน
- ระบุแนวโน้ม ลำดับ ความสม่ำเสมอ

๕. ปรับปรุงให้ดีขึ้นอยู่เสมอ คือ ฝึกให้ผู้เรียนสร้างข้อสรุป โดย

๕.๑ ทารูปแบบหรือความสัมพันธ์ที่มีความหมาย

๕.๒ กำหนดข้อสรุป

๖. ประเมินผลงานรวมให้เกิดความภูมิใจ คือ ฝึกให้ผู้เรียนนำข้อสรุปไปอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ หรือนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้เกิดความมั่นใจและความภูมิใจในตนเอง

๓.๑.๓ เจตคติและค่านิยม

การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า “สอนคน ไม่ใช่สอนหนังสือ” ดังนั้นการเตรียมคนเพื่อให้สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาพัฒนาชีวิต จึงต้องปลูกฝังคุณลักษณะค่านิยม เจตคติต่าง ๆ อันจำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น

- รักตนเอง ครอบครัว เห็นคุณค่าของชีวิต
- มองโลกในแง่ดี ยุติธรรม
- รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม
- ชอบพัฒนา ใฝ่ดี
- สนใจ ใคร่รู้
- มีเหตุผล ไม่เชื่อง่าย แต่ยอมรับความจริง ไม่ต้อดิ่ง
- ไม่เห็นแก่ตัว
- รักอิสระ เป็นตัวของตัวเอง ชอบพึ่งตนเอง
- มีความรับผิดชอบ มีน้ำใจเป็นนักกีฬา
- จงรักภักดีต่อบ้านเมือง
- ยอมรับความแตกต่าง
- ศรัทธาในการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

ฯลฯ

๓.๒ คุณค่าของหลักสูตรอยู่ที่การจัดการเรียนการสอนที่ดี

ถึงแม้หลักสูตรจะตั้งเป้าหมายไว้สูงส่งอย่างไรก็ตาม ถ้าไม่สามารถนำหลักสูตรไปใช้ให้บรรลุตามเป้าหมาย หลักสูตรนั้นก็จะมีคุณค่าหรือความหมายใด ๆ เลย การจัดการเรียนการสอนถือเป็นหัวใจสำคัญของการนำหลักสูตรไปใช้ บุคคลสำคัญยิ่งในการนำ

หลักสูตรไปใช้ คือ ครูผู้สอน ครูควรมีบทบาทต่อการจัดการเรียนการสอนอย่างไร จึงจะทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามที่กำหนดไว้ในจุดหมายของหลักสูตร บทบาทของครูและผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนพอสรุปได้ดังนี้

๓.๒.๑ บทบาทของครู

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ครูลดบทบาทลงเป็นเพียงผู้กำกับนั้น ไม่ได้หมายความว่าครูจะได้นั่งอยู่เฉยๆ แต่ครูจะต้องปรับบทบาทของตนเองมาทำหน้าที่เป็นผู้จัดการ เป็นผู้ดำเนินการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากที่สุด ครูจะต้องศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจและปรับเนื้อหากระบวนการ และทฤษฎีการเรียนการสอนต่างๆ ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่จะเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ครูจะต้องกำหนดกิจกรรมที่จะให้ผู้เรียนปฏิบัติอย่างหลากหลาย และเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น เมื่อดำเนินการสอนไปตามแผนแล้วครูจะต้องประเมินผลการปฏิบัติตามบทบาทของตนว่า มีข้อดี ข้อเสียอย่างไร แล้วปรับปรุงให้ดีขึ้น จนครูเกิดความรู้สึกชื่นชมในการปฏิบัติงานของตนเองที่ได้พยายามทำอย่างดีที่สุด

๓.๒.๒ บทบาทของผู้เรียน

ในอนาคตผู้เรียนจะต้องออกไปเผชิญชีวิตด้วยตนเอง และต้องสามารถพึ่งตนเองได้ ผู้เรียนจะใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียนในช่วงระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น ดังนั้นตลอดระยะเวลาที่ผู้เรียนอยู่กับครู ครูไม่ควรปล่อยเวลาให้ผ่านไปกับการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนฟังครูบรรยาย หรืออ่านแต่หนังสือเรียนเท่านั้น แต่ครูควรให้โอกาสผู้เรียนได้ทำกิจกรรมและฝึกฝนตนเองให้เป็นตัวของตัวเอง สามารถพึ่งตนเองได้โดยให้ผู้เรียนได้ฝึกกระบวนการแก้ปัญหาอย่างมีระบบ สามารถแสวงหาความรู้อย่างมีระบบทั้งทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสังคม ตามความสนใจ และความต้องการของตน ให้ผู้เรียนได้ผ่านขั้นตอนต่างๆ ในการเรียนรู้ด้วยตนเอง เริ่มตั้งแต่การวางแผน การเลือก การตัดสินใจ การลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ทำเอง รู้เอง ทั้งนี้โดยมีครูคอยให้คำปรึกษาเพื่อนำไปสู่การเรียนรู้แต่ละขั้นตอนดังกล่าว บทบาทหรือพฤติกรรมของผู้เรียนในการจัดการเรียนการสอนที่จะทำให้การเรียนการสอนบรรลุตามจุดประสงค์ของหลักสูตรมีลักษณะดังต่อไปนี้

- ให้ผู้เรียนได้สัมผัสเรื่องจริง ชีวิตจริง
- ให้ได้ฝึกหัดวางแผนต่างๆ ด้วยตนเอง
- ให้ได้ศึกษา วิเคราะห์ หาข้อสรุปหรือแนวทางต่างๆ
- ให้ได้ลงมือปฏิบัติงาน จัดทำรายงาน เสนอผลงานพร้อมความรู้

ความคิดที่ได้จากการลงมือปฏิบัติงานนั้นๆ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

- ให้ได้ใคร่ครวญปัญหาต่างๆ ทางจริยธรรม วิเคราะห์เหตุผล และหาแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสม

- ให้ได้บทวนเกี่ยวกับตนเอง การปฏิบัติงานเพื่อค้นหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น ไม่เข้าข้างหรือตำหนิตนเองจนเกินไป

๓.๒.๓ บทบาทของผู้เรียนในฐานะสมาชิกกลุ่ม

ครูในฐานะเป็นผู้จัดการสำคัญของการจัดการเรียนการสอนจะต้องสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการพัฒนาทุกด้านของผู้เรียน หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) กำหนดจุดหมายไว้ชัดเจน คือ มุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีนิสัยไม่เห็นแก่ตัว ไม่เอาเปรียบผู้อื่น อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ดังนั้นครูต้องสร้างบรรยากาศของการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ทำงานร่วมกัน ได้พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ความสำเร็จของการทำงานอยู่ที่ความร่วมมือร่วมใจของทุกคน และถือเป็นความสำเร็จของทุกคน ไม่ใช่คนใดคนหนึ่ง ถ้าจะมีบรรยากาศของการแข่งขันก็ควรเป็นการแข่งขันในลักษณะของหมู่คณะ ให้ผู้เรียนทุกคนได้มีโอกาสแสดงออกตามความรู้ความสามารถ และความถนัดของแต่ละบุคคล ให้ผู้เรียนทุกคนรู้สึกชื่นชมในความสามารถของตนเอง ขณะเดียวกันก็ยอมรับและรู้สึกชื่นชมในความรู้ความสามารถของผู้อื่นด้วย การสร้างบรรยากาศดังกล่าวสามารถกระทำได้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม คือ การสร้างความรู้สึกว่าจำเป็นต้องอาศัยผู้อื่นและการให้รู้ถึงผลการกระทำของผู้อื่นที่มีต่อตนทั้งทางบวกและทางลบ เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของกระบวนการกลุ่ม ซึ่งมีขั้นตอนในการปฏิบัติดังนี้

- (๑) กำหนดเป้าหมายของงานร่วมกัน
- (๒) กำหนดงานและลำดับขั้นตอนร่วมกัน
- (๓) แบ่งงานตามความสามารถของคนเพื่อผลสำเร็จของงาน
- (๔) ลงมือปฏิบัติงานตามหน้าที่อย่างรับผิดชอบ
- (๕) รับฟังการชี้แนะและการวิจารณ์จากผู้อื่นเพื่อการปรับปรุงงาน
- (๖) ชื่นชมในผลงานร่วมกัน

การจัดการเรียนการสอนจะได้ผลเต็มที่ก็ต่อเมื่อผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนปฏิบัติตามบทบาทได้อย่างเหมาะสม ครูคือบุคคลสำคัญที่จะต้องปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีและกระตุ้นให้ผู้เรียนทุกคนได้ปฏิบัติตามบทบาทของตนอย่างเหมาะสม ทั้งส่วนตนและส่วนรวม ในฐานะสมาชิกของกลุ่ม ครูจะต้องมีการเตรียมการหรือวางแผนการจัดการเรียนการสอนที่ดีล่วงหน้าก่อนดำเนินการเรียนการสอน มีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน มีการปรับปรุงการปฏิบัติงาน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุผลตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร ทั้งครูและผู้เรียนเกิดความรู้สึกรู้สึกชื่นชมในตนเองและความสำเร็จของงานที่ได้ทำไปทั้งหมด

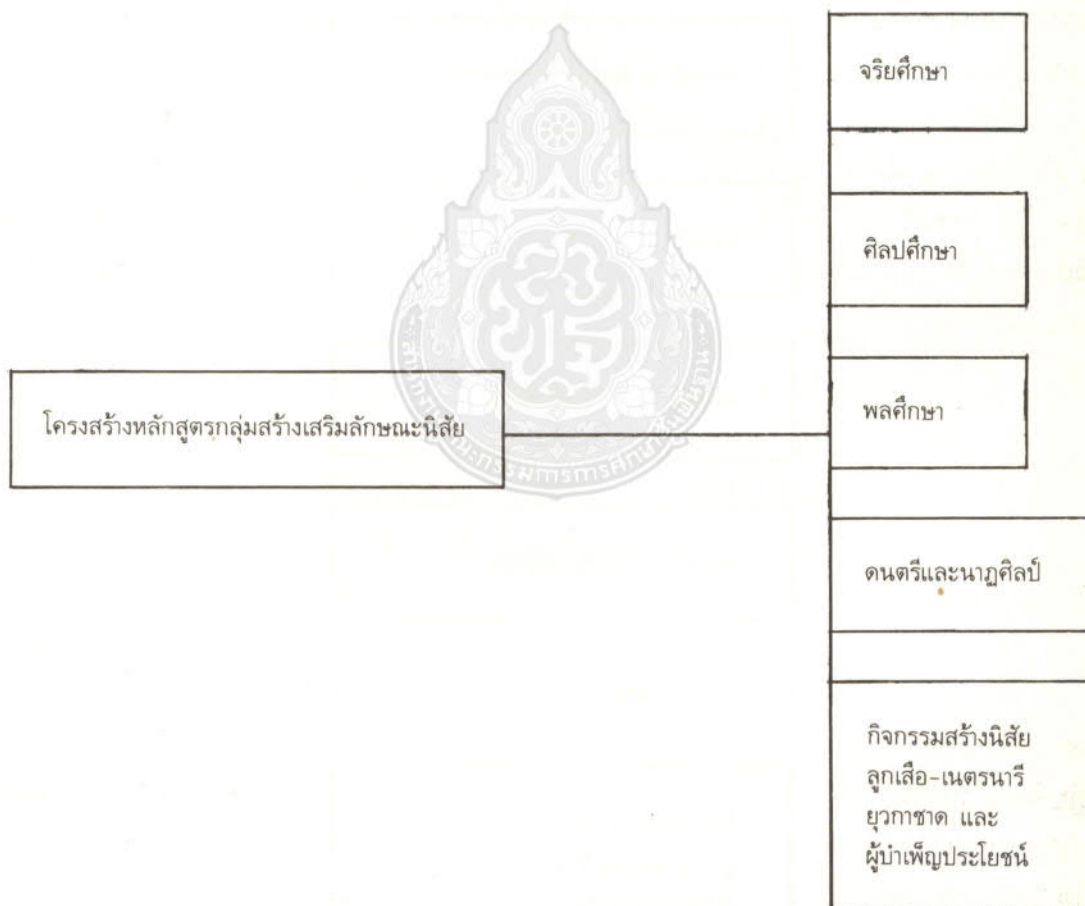
กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย

๑. ความมุ่งหวังที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน

กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย เป็นกลุ่มที่ว่าด้วยกิจกรรมที่สร้างเสริมนิสัย ค่านิยม เจตคติ และพฤติกรรม เพื่อนำไปสู่การมีบุคลิกภาพที่ดี กิจกรรมที่จะช่วยสร้างเสริมลักษณะนิสัย ได้แก่ กิจกรรมจริยศึกษา ศิลปศึกษา พลศึกษา ดนตรี และนาฏศิลป์ ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้นำเพ็ญประโยชน์

๒. โครงสร้างหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย

หลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยมีโครงสร้างดังนี้

หลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ป.๑-๒ มีลักษณะเป็นหน่วยบูรณาการ ๖ หน่วย
และกิจกรรมสร้างนิสัย (ลูกเสือ-เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์)

แผนภูมิโครงสร้างหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ป. ๑-๒

หน่วยที่ ๑ มั่นใจในการเคลื่อนไหว

หน่วยที่ ๒ ใฝ่รู้ใฝ่เรียน

หน่วยที่ ๓ สนุกกับจินตนาการ

หน่วยที่ ๔ พัฒนาความสามารถของตนเอง

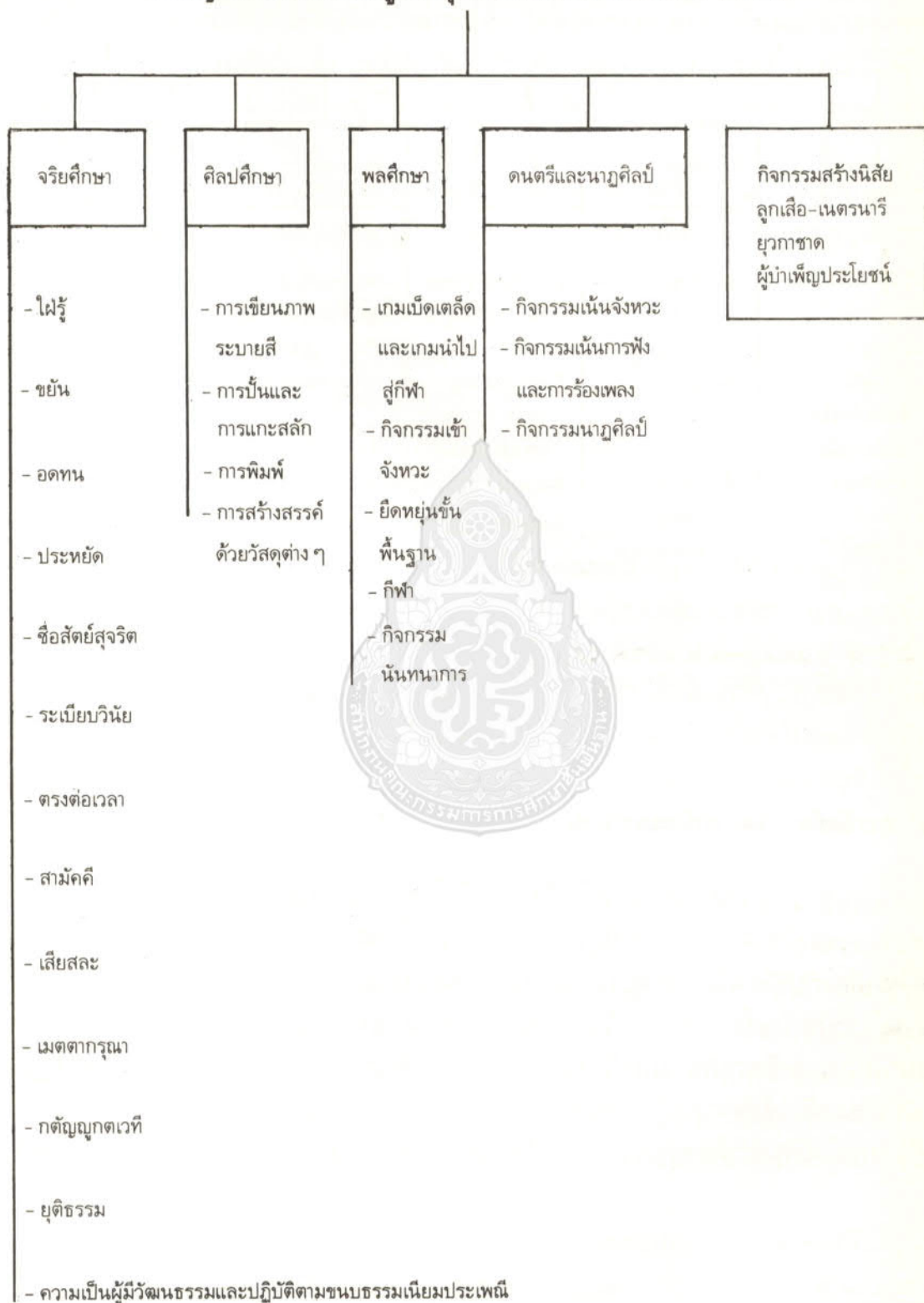
หน่วยที่ ๕ ครอบครัวดีมีสุข

หน่วยที่ ๖ โรงเรียนดีมีวินัย

และ

กิจกรรมสร้างนิสัย
ลูกเสือ-เนตรนารี ยุวกาชาด
ผู้บำเพ็ญประโยชน์

แผนภูมิโครงสร้างหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ป. ๓-๕

แผนภูมิโครงสร้างหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ป. ๕-๖

๓. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การปรับเนื้อหาให้สัมพันธ์กันในแต่ละเรื่องจะช่วยให้ผู้เรียนเห็นความเชื่อมโยงของวิชาต่างๆ ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจอย่างต่อเนื่อง เป็นขั้นตอนและสอดคล้องกับชีวิตจริง การปรับเนื้อหาในลักษณะนี้จัดเฉพาะผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๒ เพราะเป็นชั้นเด็กเล็กจึงไม่เน้นทักษะมากนัก แต่ต้องการเน้นให้ผู้เรียนเกิดความสุข สนุกสนาน เพลิดเพลิน และเกิดความรู้ความเข้าใจตามมา การปรับเนื้อหาให้สัมพันธ์กันจะช่วยส่งเสริมให้เกิดความรู้ ความเข้าใจลึกซึ้ง ต่อเนื่อง การจะยึดเอาเนื้อหากิจกรรมแขนงใดเป็นแกนก็แล้วแต่ว่าต้องการจะเน้นเรื่องใด เช่น ถ้าต้องการฝึกให้ผู้เรียนมีนิสัยใฝ่รู้ก็อาจให้

ผู้เรียนทำกิจกรรมโดยการสังเกตธรรมชาติรอบ ๆ ตัว จัดบันทึกการสังเกต อภิปรายผลจากการสังเกต กิจกรรมต่อเนื่องก็คือ วาดภาพ บันทึ เคลื่อนไหวร่างกาย เลียนแบบธรรมชาติ ส่งเสียงร้องเลียนเสียงสัตว์ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้รับทั้งความรู้และความสนุกสนาน ถ้าได้ฝึกกิจกรรมดังกล่าวอย่างสม่ำเสมอผู้เรียนก็จะเกิดนิสัยใฝ่รู้ซึ่งเป็นรากฐานของการพัฒนาตนเองอันเป็นเป้าหมายหลักของหลักสูตร

การบูรณาการหลักสูตรในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๒ ได้นำจริยศึกษา ศิลปะศึกษา พลศึกษา ดนตรี และนาฏศิลป์ มาหลอมรวมเข้าด้วยกัน แยกเป็นหน่วยบูรณาการได้ดังนี้

หน่วยที่ ๑ มั่นใจในการเคลื่อนไหว

หน่วยที่ ๒ ใฝ่รู้ใฝ่เรียน

หน่วยที่ ๓ สนุกกับจินตนาการ

หน่วยที่ ๔ พัฒนาความสามารถของตนเอง

หน่วยที่ ๕ ครอบครัวยุคใหม่

หน่วยที่ ๖ โรงเรียนดีมีวินัย

ในระดับชั้น ป.๓-๔ ได้นำคุณธรรมต่าง ๆ เข้าไปสอดแทรกไว้ในกิจกรรมศิลปะศึกษา พลศึกษา ดนตรี และนาฏศิลป์ เพื่อให้ครูช่วยเน้นคุณธรรมต่าง ๆ เหล่านั้นด้วย และยังจัดให้มีการสอนให้ต่างหากอีกด้วย เพราะผู้เรียนระดับชั้น ป.๓-๔ และ ๕-๖ จำเป็นต้องเรียนเรื่องที่ฝึกทักษะเฉพาะอย่างมากขึ้น หากนำเนื้อหา/กิจกรรมต่าง ๆ มาบูรณาการอาจทำให้ลักษณะเฉพาะของเนื้อหา/กิจกรรมนั้นหายไป ทำให้การฝึกทักษะหายไปด้วย จึงได้แยกสอนเป็นเรื่อง ๆ แต่ในทางปฏิบัติเวลาทำแผนการสอน ครูสามารถบูรณาการกันได้ในเรื่องที่เห็นว่าเหมาะสม

๓.๑ จริยศึกษา

จริยศึกษาในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ มีคุณธรรมรวมทั้งสิ้น ๓๐ คุณธรรม จากการนำหลักสูตรไปขยายโดยการเขียนแผนการสอน ปรากฏว่าคุณธรรมบางข้อครอบคลุมคุณธรรมอื่นๆ ซึ่งสามารถสอนไปพร้อมๆ กันได้ จึงเห็นว่าควรปรับคุณธรรมต่างๆ เข้าด้วยกัน โดยใช้คุณธรรมหลักๆ ที่กำหนดไว้ในจุดหมายของหลักสูตร ซึ่งได้แก่ ขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อดทน เสียสละ สามัคคี มีระเบียบวินัย ฯลฯ เป็นหลัก แล้วนำคุณธรรมอื่นๆ มารวมไว้ นอกจากนี้ได้เพิ่มคุณธรรมใฝ่รู้ซึ่งเป็นคุณธรรมสำคัญในการพัฒนาตนเอง พัฒนาอาชีพ และพัฒนาสังคม ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่ต้องการปลูกฝังให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน

การสอนจริยศึกษามีทั้งแบบบูรณาการและจัดแยกสอนเฉพาะคุณธรรมที่ต้องการเน้นตามเป้าหมายของหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณธรรมและ

จริยธรรม ต้องจัดประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมให้แก่ผู้เรียน ให้มีสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาค่านิยมและจริยธรรมของผู้เรียน ครูถือเป็นบุคคลสำคัญที่จะต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้เรียน ไม่ควรมีความขัดแย้งระหว่างสิ่งที่ครูให้ผู้เรียนปฏิบัติกับสิ่งที่ครูปฏิบัติจริง เป้าหมายของการพัฒนาค่านิยมและจริยธรรมของผู้เรียน คือ ผู้เรียนประพฤติปฏิบัติตามแนวทางที่ระบุไว้ว่าเป็นค่านิยมและคุณธรรมที่ควรปฏิบัติ โดยปฏิบัติด้วยความชื่นชมและปฏิบัติด้วยเหตุผลที่ถูกต้อง ดังนั้นการพัฒนาค่านิยมและจริยธรรมควรเริ่มต้นจากการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม เช่น ทำไปทำไม ทำแล้วได้ผลดี ผลเสียต่อใครอย่างไร ผู้เรียนจะตัดสินใจกระทำหรือไม่กระทำด้วยเหตุผลใด ครูอาจจะสร้างสถานการณ์หรือกรณีตัวอย่างขึ้นมาเป็นปัญหาให้ผู้เรียนขบคิด อภิปราย ครูกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นเพื่อให้เกิดความตระหนักในปัญหา ให้ผู้เรียนเสนอแนะทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด โดยมีเหตุผลที่ถูกต้อง ให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำตามแนวทางที่เลือกอย่างมีระบบ มีการประเมินเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติ ทักษะที่จำเป็นในการเรียนการสอน ค่านิยม และจริยธรรม คือ ทักษะในการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การใช้เหตุผล การแก้ปัญหา การเข้าใจตนเอง และเข้าใจสภาพแวดล้อมตลอดจนกาลเทศะ

สิ่งที่ครูควรตระหนักในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน คือ ความรู้สึก ครูต้องพยายามให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกที่ดีต่อการกระทำ อันจะนำไปสู่การกระทำด้วยความชื่นชม ความรู้สึกที่ดีต่อการกระทำจะเกิดขึ้นได้โดยมีการเสริมแรง คือ เมื่อผู้เรียนกระทำดี ผู้เรียนควรได้รับผลตอบแทนที่ดีต่อการกระทำนั้น ๆ ทั้งจากเพื่อน จากครู และจากสังคม ผู้เรียนจะประจักษ์แจ้งต่อตัวของผู้เรียนเอง และค่อย ๆ พัฒนาค่านิยมและจริยธรรมจากการกระทำเพื่อตนเอง เป็นการกระทำเพื่อกลุ่มและเพื่อสังคมในที่สุด

การจัดประสบการณ์และกิจกรรมต่าง ๆ ที่สามารถช่วยพัฒนาค่านิยม สรุปได้ดังนี้

๑. ให้ผู้เรียนอยู่ใกล้ชิดตัวอย่างที่ดี ได้ปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวันจนเห็นคุณค่า เช่น ถ้าต้องการให้มีความสามัคคี สามารถทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะได้ ผู้ใหญ่ก็ต้องมีความสามัคคี โดยจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้ประพฤติปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ เมื่อผู้เรียนได้เห็นตัวอย่าง เห็นคุณค่าและการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะตามที่ได้ปฏิบัติจริง นาน ๆ เข้าผู้เรียนก็จะยอมรับค่านิยมนั้นและยึดถือปฏิบัติจนเป็นนิสัย

๒. เสนอปัญหาให้ผู้เรียนคิด โดยใช้กรณีตัวอย่าง เรื่องจริง สร้างสถานการณ์ต่าง ๆ ให้ผู้เรียนใช้เหตุผลอยู่ตลอดเวลา เมื่อผู้เรียนพบปัญหาของคนอื่นหรือสังคมอื่นก็จะนำมาเปรียบเทียบกับประสบการณ์ของตัวเอง ทำให้เกิดความรู้สึกสำนึกที่จะปรับปรุงพฤติกรรมของตนเองโดยปริยาย

๓. แสวงหาแบบอย่าง กิจกรรมต่าง ๆ และวัฒนธรรมที่ดีงาม เช่น ศิลปะ ธรรมชาติ สิ่งเหล่านี้จะขัดเกลาความคิดและจิตใจของผู้เรียนให้ประณีต ละเอียดอ่อนและสร้างค่านิยมได้

๔. จัดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาประสบการณ์จากวิชาการบางอย่างที่สามารถพัฒนา ค่านิยมได้ เช่น วิทยาศาสตร์ช่วยสร้างค่านิยมให้รักความจริง มีเหตุผล

๕. ให้โอกาสผู้เรียนทำงานเป็นกลุ่มอย่างมีระบบ เช่น ตั้งชมรม สโมสร ให้อิสระ แก่ผู้เรียนตามรสนิยมและความปรารถนา เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองบนพื้นฐานความถนัด และความสนใจ

การจัดการเรียนการสอนจริยศึกษาในแต่ละระดับอาจแยกได้ดังนี้

- ระดับ ป.๑-๒ ให้ผู้เรียนเห็นประโยชน์หรือผลของการกระทำโดยจัดกิจกรรมให้เห็นประโยชน์ และโทษ เน้นความรู้สึกในการกระทำหรือไม่กระทำว่ามีผลต่อตนเอง ต่อ เพื่อน และต่อส่วนรวมอย่างไรบ้าง
- ระดับ ป.๓-๔ ให้ผู้เรียนปฏิบัติตามแบบที่ครูกำหนดให้ หรือทำตามตัวอย่างจากครู จาก เพื่อน โดยครูเป็นผู้กระตุ้น
- ระดับ ป.๕-๖ ให้ผู้เรียนตัดสินใจกระทำด้วยตนเอง ด้วยเหตุผลที่ถูกต้อง โดยลดบทบาท ของครูหรือสังคมลง

๓.๒ ศิลปศึกษา

ศิลปศึกษาเป็นเครื่องมือทางการศึกษาซึ่งจะนำไปสู่กระบวนการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาชีวิต สังคม และสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีงามให้แก่เด็กในด้านต่าง ๆ เช่น การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ การรู้คุณค่าทางศิลปะ การรักความสะอาด รักความสวยงาม และความเป็นผู้มีรสนิยมที่ดี

ศิลปศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาทางอารมณ์ของเด็ก การจัดกิจกรรม การเรียนการสอนให้เด็กอย่างถูกต้องจะช่วยพัฒนาความรู้สึกต่าง ๆ ของเด็กได้เป็นอย่างดี การมองเห็นความสวยงามต่าง ๆ เริ่มด้วยการสังเกตธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวเด็ก เป็นอันดับแรก การเริ่มเรียนศิลปศึกษาในช่วงแรกจึงควรฝึกให้เด็กได้สังเกตธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมที่สวยงาม สะอาด มีระเบียบ เพื่อฝึกให้เด็กเกิดความรู้สึกจากการสังเกตสิ่งอื่น ๆ เหล่านั้น ฝึกให้เด็กเปรียบเทียบด้วยการให้สังเกตธรรมชาติที่มีลักษณะตรงกันข้าม เช่น ธรรมชาติที่เขียวแห้ง ขาดความมีระเบียบ รกรุงรัง ให้บอกความรู้สึกที่เกิดขึ้นแล้วนำความรู้สึกต่าง ๆ ที่ได้รับด้วยการถ่ายทอดความคิดออกมาในรูปแบบต่าง ๆ ถ้าเด็กได้สัมผัสกับสิ่ง ที่สวยงาม สะอาด เรียบร้อย เด็กก็จะเกิดความชื่นชมในสิ่งที่พบเห็น และสามารถแสดง ความรู้สึกต่าง ๆ ด้วยการรับรู้ในความงาม

การฝึกปฏิบัติทางศิลปศึกษานั้น ได้จัดกระบวนการเรียนการสอนให้เป็น รูปแบบต่าง ๆ ให้เลือกนำไปให้เด็กได้แสวงหาประสบการณ์ ด้วยการให้วาดภาพระบายสี บั้น แกะสลัก พิมพ์ภาพ สร้างสรรค์ด้วยวัสดุต่าง ๆ ฯลฯ กระบวนการเรียนการสอนนั้น

ได้ใช้ในลักษณะให้เด็กฝึกกระบวนการคิด ด้วยการศึกษ สังเกต ค้นคว้า วิเคราะห์ สืบค้น เปรียบเทียบ ทดลอง และแก้ปัญหา โดยนำเทคนิคต่าง ๆ มาสร้างสรรค์และแสดงออกทาง ศิลปะ การให้เด็กได้ฝึกกระบวนการคิดจะสามารถจัดได้มากในงานศิลปะ เช่น การปั้นเป็น ศิลปศึกษาแขนงหนึ่งที่เปิดโอกาสให้เด็กได้จับต้อง สัมผัสกับดินเหนียวหรือสิ่งอื่น ๆ ที่มี ลักษณะคล้ายดินเหนียว เด็กจะเกิดความรู้สึกเหนียวนุ่ม แล้วพยายามปั้นให้เป็นรูปทรง ตามความต้องการ ในขณะที่เด็กปั้นเด็กจะใช้นิ้วมือและตาทำงานให้สัมพันธ์กัน ในขณะที่ เดียวกันเด็กก็จะคิด จินตนาการ ว่าจะปั้นอะไร ปั้นอย่างไร ซึ่งกระบวนการนี้จะทำให้เด็ก เกิดเชาวน์ปัญญา เกิดความคิดสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ต่อมาก็จะเกิดความพอใจ นอกจากนี้ การปั้นยังช่วยพัฒนากล้ามเนื้อมือของเด็กได้ด้วย

การสร้างแรงจูงใจให้เด็กในการเรียนศิลปศึกษาก็คือ การยอมรับผลงาน ของเด็ก เด็กในแต่ละระดับชั้นจะผลิตผลงานชนิดเดียวกันออกมาในลักษณะที่แตกต่างกัน ตามระดับความพร้อมและวุฒิภาวะ เช่น เด็กในระดับประถมศึกษาปีที่ ๑-๒ จะวาดภาพ ปั้น สิ่งซึ่งมีลักษณะโครงสร้างที่แตกต่างกัน คือ เด็กเล็กจะไม่มีรายละเอียดให้เห็นเหมือน เด็กโต บางครั้งจะมองไม่ออกว่าเป็นรูปของอะไร ซึ่งครูผู้สอนจะต้องมีความเข้าใจ อยู่ ารับตัวนึกคิดว่าเด็กจะต้องทำสิ่งนั้นได้เหมือนของจริง

การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์มีวิธีการหลายอย่าง อาจทำได้ดังนี้

๑. จัดประสบการณ์ศิลปะให้เด็กแสดงออกในทางศิลปะ ด้วยการจัดกิจกรรม ตามความสนใจ ไม่ควรให้นักเรียนลอกเลียนแบบ เพราะจะทำให้เด็กขาดความเชื่อมั่นใน ตนเอง

๒. ยอมรับนับถือผลงานที่เด็กแสดง ไม่ว่าผลงานนั้นจะมีคุณภาพมาก หรือน้อย

๓. สนับสนุนให้เด็กแสดงออกได้หลาย ๆ แนวทาง โดยไม่จำกัด ไม่ควบคุม แนวทางการแสดงออกของเด็ก

๔. ส่งเสริมให้เด็กแสดงความคิดเห็นที่ผิดแปลกไปจากปกติธรรมดาบ้าง

๕. ควรหลีกเลี่ยงคำวิพากษ์วิจารณ์ในเชิงติเตียนว่ากล่าวรุนแรง เมื่อเด็ก ทำงานไม่เป็นที่พอใจของผู้ใหญ่ หรือเกิดความผิดพลาดขึ้น

๖. เมื่อเด็กประสบความสำเร็จหรือค้นพบคำตอบในสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยตนเอง ผู้ใหญ่ควรแสดงความรู้สึกยกย่องชมเชยอย่างจริงใจ เพื่อส่งเสริมให้กำลังใจให้มีการพัฒนา ความก้าวหน้าต่อไป

๗. จัดบรรยากาศในห้องเรียนปล่อยตามสบาย เพื่อไม่ให้เคร่งเครียดจน เกินไป

ระหว่างการฝึกปฏิบัติงานทางศิลปะ เด็กต้องใช้สี วัสดุต่าง ๆ ทำให้เกิดความไม่มีระเบียบ สกปรกเลอะเทอะ ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะเป็นตัวแบบที่เด็กได้ประสบพบเห็นตลอดเวลา ควรจะกำจัดออกไปหลังจากปฏิบัติงานแล้ว โดยการให้เด็กเก็บข้าวของ เศษวัสดุ พู่กัน แก้วน้ำ และอุปกรณ์อื่น ๆ ไปเช็ดล้าง ทำความสะอาดให้ทุกอย่างเรียบร้อยพร้อมที่จะนำมาใช้ได้ทุกโอกาสและเก็บเข้าที่ให้เรียบร้อยทุกครั้งภายหลังการปฏิบัติงาน โดยกำหนดเวลาให้เด็กได้ปฏิบัติอย่างจริงจัง เพื่อฝึกลักษณะนิสัยความมีระเบียบ ความสะอาด ความเรียบร้อย

เมื่อเด็กเก็บทำความสะอาดเรียบร้อยแล้ว ควรให้เด็กได้มีการแสดงผลงานของตนเอง ของกลุ่ม ด้วยการอธิบายวิธีการทำ การสร้างสรรค์ กระบวนการทำงาน ปัญหาที่เกิดขึ้น การแก้ปัญหา เพื่อให้เด็กได้ฝึกนำเสนอผลงานต่อบุคคลอื่น ๆ ฝึกความมั่นใจในการแสดงผลงานของตนเอง ของกลุ่ม ฝึกให้มีการติ ชม ฝึกความอดทนในการรับฟัง คำวิพากษ์วิจารณ์ ซึ่งเป็นไปอย่างมีกฎเกณฑ์ อยู่ในขอบเขต เพื่อนำผลการอธิบายไปปรับปรุงแก้ไขการทำงานให้ดียิ่งขึ้น

๓.๓ พลศึกษา

พลศึกษา เป็นการศึกษาที่สำคัญยิ่งสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา เพราะพลศึกษาเป็นเครื่องช่วยพัฒนาลักษณะนิสัย และความสามารถต่าง ๆ ของเด็กแต่ละคน ระหว่างที่ผู้เรียนฝึกพลศึกษาและเล่นกีฬาต่าง ๆ ครูย่อมมีโอกาสศึกษาและรู้ถึงนิสัยใจคอ พฤติกรรมของเด็กและความต้องการของเด็กได้เป็นอย่างดี การได้สังเกตเห็นพฤติกรรมจะทำให้รู้ว่าเด็กบกพร่องเรื่องใด สนใจเรื่องอะไร และมีความสามารถ ความถนัดทางด้านใด ซึ่งจะเป็นข้อมูลให้ครูได้หาทางแก้ไขได้ถูกต้อง และเด็กจะได้ปรับปรุงตนเองให้เหมาะกับสังคม และเข้ากับเพื่อนฝูงได้ กิจกรรมทางพลศึกษาส่วนใหญ่ให้มีการเล่นเป็นกลุ่ม เป็นทีม ซึ่งจะช่วยให้เด็กได้รู้จักวิธีการเล่นร่วมกัน เล่นเพื่อส่วนรวม เกิดความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

การเล่นบางอย่างช่วยฝึกให้เด็กรู้จักช่วยยวดยให้สัมพันธ์กัน รู้จักบังคับ การเคลื่อนไหวของร่างกาย เช่น การโยนลูกบอลขึ้นเตะ เด็กต้องใช้ตา มือ เท้า ให้สัมพันธ์กัน และต้องรู้จักบังคับการเคลื่อนไหวของมือและขา เพื่อให้เตะลูกบอลได้ถูกต้อง การบังคับด้วยวิธีการเช่นนี้จะทำให้เด็กเกิดความมั่นใจในตนเอง

การเล่นกิจกรรมเข้าจังหวะเป็นการตอบสนองความต้องการทางธรรมชาติของเด็ก เพราะเด็กเล็ก ๆ จะชอบเสียงเพลง และชอบทำท่าทางตามจังหวะอย่างอิสระตามความต้องการของตน และเมื่อเด็กมีโอกาสดำทำ จะทำให้เด็กเกิดความร่าเริงแจ่มใส การเล่นชนิดนี้จะช่วยให้เด็กได้แสดงออกในลักษณะสร้างสรรค์เป็นอย่างมาก เพราะเด็กจะได้แสดงหลายสิ่งหลายอย่างตามความนึกคิดและจินตนาการของตนเอง การเล่นกิจกรรมเข้า

จังหวัด เช่น การเล่นเกมบอดนตรี การทำท่าทางตามจังหวัดพื้นเมือง การเคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวัด จะต้องไม่ให้เด็กฝืนตัว ต้องพยายามให้เด็กได้คุ้นกับจังหวัดเสียก่อน โดยปกติได้ระดับ ป.๑-๒ ขอบว้าง ขอยเท้า กระโดด ถ้าจะฝึกเด็กให้ก้าวเท้าให้เข้ากับจังหวัดเพลง จะต้องให้เด็กฝึกใช้อวัยวะส่วนนั้นให้ทำงานสัมพันธ์กันอย่างถูกต้องเสียก่อน แล้วเด็กจะเกิดความมั่นใจ และสามารถเรียนกิจกรรมพลศึกษาได้

การเล่นเกมเบ็ดเตล็ดและเกมนำไปสู่กีฬาเป็นการเล่นที่让孩子ได้ระบายอารมณ์ เกิดความพึงพอใจ เกิดความสนุกสนาน เวลาเล่นเด็กบางคนจะแสดงบทบาทเป็นผู้นำ และมีเด็กคนอื่น ๆ เป็นผู้ตาม ซึ่งเป็นการเล่นเพื่ออยู่ในสังคม เด็กจะเริ่มเข้าใจระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคมที่ตนเองอยู่ และจะค่อย ๆ พัฒนาไปสู่การเล่นที่ถูกกติกาในที่สุด ก่อนเล่นเด็กจะวางแผน และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองในระหว่างเล่น การจัดกิจกรรมการเล่นต่าง ๆ ในระดับประถมศึกษาชั้นนี้ จึงจัดขึ้นเพื่อพัฒนาลักษณะนิสัยต่าง ๆ ให้แก่เด็กเป็นสำคัญ

กีฬาเป็นกิจกรรมสำคัญของพลศึกษาที่จะส่งเสริมให้เด็กได้แสดงออกทางด้านความมีน้ำใจนักกีฬา ความสามัคคี การจัดกีฬาจะต้องจัดให้ส่งเสริมเพื่อให้เกิดคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของสังคม ผลของการเล่นกีฬาจะมีมากขึ้นน้อยเพียงไรขึ้นอยู่กับการเล่นอย่างตรงไปตรงมา หรือเล่นกันอย่างยุติธรรม ที่เกิดขึ้นด้วยความพร้อมเพรียง ความร่วมมือและความมีน้ำใจนักกีฬา ครูจะต้องเลือกการเล่นที่ก่อให้เกิดความพอใจ เหมาะสมกับเด็ก ส่งเสริมความเจริญทางกาย อารมณ์ สังคม และเกิดความสนุกสนาน ไม่ว่าจะเป็นการเล่นกีฬาชนิดใด ครูจะต้องอบรมความประพฤติของเด็กไปด้วย เพราะกีฬาจะสอนให้เด็กเกิดความคิด เกิดอารมณ์ มุ่งประโยชน์ทางสังคม คือ ให้รู้จักยอมเสียเปรียบ ด้วยน้ำใจนักกีฬา

กีฬาที่จัดขึ้นสำหรับเด็กในระดับประถมศึกษานั้น กำหนดให้เลือกเรียนได้ตามสภาพของโรงเรียนและท้องถิ่น และจัดให้เหมาะสมกับความสนใจของผู้เรียน กีฬาบางชนิด เช่น ฟุตบอล เป็นกีฬาที่คนสนใจมาก เด็กเห็นผู้ใหญ่เล่นก็ชอบ อยากจะเล่นบ้าง ถึงแม้ว่าจะเล่นไม่ได้ดีเท่าผู้ใหญ่ ก็ต้องสนับสนุน โดยการปรับปรุงอุปกรณ์การเล่น สนาม ให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก การเรียนในระยะเริ่มต้นไม่จำเป็นต้องฝึกทักษะให้เป็นขั้นตอน เพราะเด็กจะเบื่อเสียก่อน ควรให้เด็กได้ลงสนาม ได้สัมผัสกับลูกบอล จนเกิดความคุ้นเคย แล้วจึงค่อย ๆ ให้เรียนรู้กฎ กติกา และฝึกทักษะไปพร้อม ๆ ในขณะการเล่น การสอนกีฬาที่ดีควรให้เด็กได้ใช้ความคิดเรื่อง กฎ กติกา เช่น เปิดโอกาสให้เด็กซักถาม ตลอดจนมีการโต้แย้งถึงวิธีการเล่นได้ด้วย

การเล่นกิจกรรมเข้าจังหวะ เป็นการตอบสนองความต้องการทางธรรมชาติของผู้เรียน เพราะธรรมชาติของเด็กเล็ก ๆ ชอบเสียงเพลงและชอบแสดงท่าทางประกอบให้

เข้ากับจังหวะอย่างอิสระ ซึ่งทำให้ผู้เรียนเกิดความสุขสนาน เกิดความมั่นใจในตนเอง และเป็นการส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

การเล่นเกมเบ็ดเตล็ดและเกมนำไปสู่กีฬา เป็นการเล่นที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสุขสนาน ขณะที่เล่นบางคนจะแสดงบทบาทเป็นผู้นำหรือผู้ตาม ทำให้ผู้เรียนเริ่มเข้าใจระเบียบและกฎเกณฑ์ของสังคม รู้จักปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น รู้จักการวางแผนและการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ

การเล่นยืดหยุ่น ผู้เรียนชอบเล่นโดยไม่มีใครสอน โดยเฉพาะเด็กชนบท ชอบเล่นม้วนหน้าม้วนหลังบนกองฟาง บนที่นอน บนเบาะนุ่ม ๆ ฯลฯ การฝึกยืดหยุ่นเป็นการนำทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานมาฝึกให้ดีขึ้น ถ้าทำให้ถูกต้องจะไม่เป็นอันตราย ข้อควรคำนึงคือ ครูผู้สอนจะต้องแสดงตัวอย่างให้ผู้เรียนดูก่อน แล้วให้ผู้เรียนปฏิบัติตามโดยครูผู้สอนคอยควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด การเล่นยืดหยุ่นเป็นการฝึกการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อให้สัมพันธ์กัน ฝึกความอดทนโดยให้ผู้เรียนรู้จักสำรวจข้อบกพร่องในการปฏิบัติ และปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติของตนเองให้ดีขึ้น จนเกิดความมั่นใจและกล้าตัดสินใจในการแสดงออก

๓.๔ ดนตรีและนาฏศิลป์

ดนตรีและนาฏศิลป์เป็นกิจกรรมซึ่งจะช่วยให้เด็กเกิดความเบิกบานใจในการแสดงออก การจัดการเรียนการสอนมีแนวทางนี้

การสอนดนตรีและนาฏศิลป์ในแต่ละครั้งนั้น จะต้องนำกิจกรรมที่มีอยู่ ๓ กิจกรรม คือ กิจกรรมเน้นจังหวะ กิจกรรมเน้นการฟังและการร้องเพลง กิจกรรมนาฏศิลป์ มาสอนให้สัมพันธ์กัน เช่น ให้ร้องเพลง ก่อนที่เด็กจะร้องเพลงก็ต้องฟังเพลงเสียก่อน ในระหว่างฟังเพลงก็ให้เด็กเคาะจังหวะประกอบ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในจังหวะ อันเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยกำหนดการร้องเพลงให้ช้า เร็ว ตามทำนองและจังหวะ แล้วจึงร้องและทำจังหวะไปพร้อม ๆ กัน การทำท่าทางประกอบเพลงหรือจังหวะมีความสำคัญกับเด็กมาก เพราะเด็กจะได้มีโอกาสเคลื่อนไหวร่างกาย ท่าทางอันเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานที่สำคัญของเด็ก ซึ่งจะช่วยให้เด็กได้เกิดความเบิกบานใจในการแสดงออก และยังช่วยการพัฒนาร่างกายของเด็กได้เป็นอย่างดี แต่จะเน้นกิจกรรมข้อใดมากน้อยเพียงไร ขึ้นอยู่กับเรื่องที่เราเรียนว่าจะเน้นกิจกรรมใด

กิจกรรมที่จัดขึ้นสำหรับเด็ก ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๒ จะไม่เห็นทักษะในการปฏิบัติมากนัก จึงได้ใช้วิธีการนำเข้าไปบูรณาการในหัวเรื่องต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น และเพื่อลดความยากของเนื้อหา และลดทักษะให้น้อยลง เช่น ให้เด็กร้องเพลงเกี่ยวกับสัตว์ ท่าทางและเคลื่อนไหวร่างกายเลียนแบบสัตว์ต่าง ๆ ที่

เคยพบเห็น โดยนำเข้าไปบูรณาการกับเรื่องของสัตว์ ซึ่งจะช่วยให้เด็กเกิดความเข้าใจในรูปร่างลักษณะการเคลื่อนไหว การส่งเสียงของสัตว์ ด้วยการร้องเพลงท่าทางประกอบทำให้เกิดความเพลิดเพลิน สนุกสนาน และเรียนรู้ชีวิตของสัตว์ไปพร้อมกัน การสอนให้มีความสัมพันธ์และเกี่ยวเนื่องกันในลักษณะนี้ จะช่วยให้เด็กมองเห็นและเข้าใจสิ่งที่เรียนได้ดียิ่งขึ้น

การสอนดนตรีและนาฏศิลป์ ควรจัดให้มีการเรียนการสอนในลักษณะกระบวนการกลุ่มให้มากที่สุด เพื่อให้เด็กได้เรียนร่วมกัน คิดร่วมกัน ช่วยเหลือกัน ให้เด็กช่วยกันฝึก ช่วยหาข้อบกพร่อง ช่วยกันปรับปรุงแก้ไข อันเป็นการฝึกให้เด็กได้ปฏิบัติตนในสังคมย่อยๆ ของเด็ก เพื่อนำไปสู่การพัฒนาลักษณะนิสัยในด้านต่าง ๆ การฝึกปฏิบัตินั้นเริ่มต้นด้วยการดูรูปแบบที่กำหนดให้ โดยฝึกให้เด็กสังเกตท่าทาง จังหวะ ความสัมพันธ์และความสอดคล้องผสมกลมกลืนและความพร้อมเพรียง เพื่อให้เห็นสิ่งที่ถูกต้องในเบื้องต้นเสียก่อน โดยให้ฝึกตามรูปแบบที่กำหนดให้ แล้วให้อภิปรายซักถาม ศึกษาค้นคว้าหาสาเหตุที่สามารถฝึกปฏิบัติได้ และการฝึกปฏิบัติไม่ได้ ทำอย่างไรจึงจะฝึกปฏิบัติได้ ช่วยกันให้ข้อเสนอแนะ หาวิธีการแก้ไขและปรับปรุงการปฏิบัติให้ดีขึ้น การแบ่งกลุ่มปฏิบัติกิจกรรมมีการสับเปลี่ยนบุคคลในกลุ่ม เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสอยู่ในกลุ่มย่อยกับเพื่อนทุก ๆ คน และให้เด็กได้มีโอกาสสังคมกับคนอื่น ๆ อย่างทั่วถึง

เมื่อมีการเรียนการสอนเป็นกลุ่มเพื่อพัฒนาลักษณะนิสัยจากการอยู่และเรียนร่วมกันแล้ว การประเมินผลก็ควรจะทำในลักษณะกลุ่มด้วย ลักษณะนิสัยสำคัญที่จะวัดและประเมินเป็นอันดับแรก ก็คือ ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ความกล้าแสดงออกในการแสดงกิจกรรมนั้น ๆ อย่างผสมกลมกลืน ส่วนทักษะหรือความถูกต้องควรจัดลำดับความสำคัญเอาไว้รองลงมา การแสดงด้วยท่าทางยิ้มแย้มแจ่มใสไม่ขัดเขิน เคร่งเครียด เป็นสิ่งที่พึงประสงค์ ในกิจกรรมดนตรีและนาฏศิลป์ ทักษะหรือความถูกต้องเป็นสิ่งที่ต้องสะสมเพิ่มพูนและฝึกฝนในขั้นที่สูงขึ้น ตามพัฒนาการของร่างกายและความพร้อมของเด็ก

การประเมินผลเป็นกลุ่มด้วยการแสดงให้ดู ควรเปิดโอกาสให้อิสระแก่เด็กได้ศึกษาท่าทางซึ่งกันและกันได้ เพื่อให้เหมือนกับสภาพของการแสดงจริง ๆ ซึ่งต้องมีการฝึกซ้อมก่อนออกแสดงบนเวที การประเมินผลในกิจกรรมของดนตรีและนาฏศิลป์ ควรมีทางเลือกให้มากเพื่อสนองความสนใจ ความถนัดและความต้องการของเด็ก ตลอดจนสภาพท้องถิ่นซึ่งแตกต่างกัน ข้อคิดที่สำคัญก็คือ ไม่ควรเอาเป็นเอาตายกับเด็กจนเด็กขาดความเชื่อมั่น หหมดความสนุกสนาน และเกลียดกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมความสนุกเพลิดเพลิน ซึ่งเป็นการวัดและประเมินผลตรงกันข้ามกับสิ่งที่เน้นไว้ชัดเจนของกิจกรรมดนตรีและนาฏศิลป์

๓.๔ กิจกรรมสร้างนิสัย

กิจกรรมสร้างนิสัยเป็นกิจกรรมหนึ่งในโครงสร้างของหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย กำหนดให้เรียนกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี หรือยุวกาชาด หรือผู้บำเพ็ญประโยชน์ ซึ่งเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการปฏิบัติจริงแทนกิจกรรมสร้างนิสัย โดยใช้คาบเวลาเรียนของกิจกรรมสร้างนิสัยทั้งหมด

กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์ เดิมเป็นวิชาบังคับอยู่ในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ใช้เวลาเรียนร้อยละ ๕๐ ของกิจกรรมสร้างนิสัย ซึ่งกำหนดให้เรียนเนื้อหาสาระเป็นส่วนใหญ่ ทำให้การเรียนลูกเสือ-เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์ ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรและไม่เป็นไปตามกระบวนการของลูกเสือ-เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์ กระทรวงศึกษาธิการได้พิจารณาเห็นว่ากิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์ สามารถสร้างลักษณะนิสัยต่าง ๆ เช่น ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย และความเป็นพลเมืองดีของชาติได้เป็นอย่างดี จึงให้มีการปรับปรุงหลักสูตรวิชาลูกเสือ-เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์ ให้เป็นกิจกรรมบังคับ โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นไปตามกระบวนการของกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์ คือให้มีการปฏิบัติจริง เน้นระบบหมู่ และให้ใช้กิจกรรมดังกล่าวแทนกิจกรรมสร้างนิสัยทั้งหมด

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนลูกเสือ-เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์ ให้จัดตามกระบวนการของกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์ คือ ให้มีพิธีเปิด-ปิด ปฏิบัติจริง เรียนเป็นฐาน และเน้นระบบหมู่ ดังนี้

๓.๔.๑ กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางกาย สติปัญญา จิตใจ และศีลธรรม มีความรับผิดชอบและเป็นพลเมืองดีของชาติ ซึ่งมีกระบวนการจัดกิจกรรมดังนี้

(๑) พิธีเปิดประชุมกอง

- แกรนด์ฮาวล์
- เชิญธงขึ้น
- สวดมนต์
- สงบนิ่ง
- ตรวจ

(๒) เกมหรือเพลง

- (๓) ปฏิบัติกิจกรรมโดยให้ศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติจริง เน้นการปฏิบัติเป็นฐานและระบบหมู่

- (๔) เล่าเรื่องสั้นที่เป็นประโยชน์ เป็นเรื่องง่าย ๆ ส่งเสริมคุณธรรมต่าง ๆ เช่น ความสามัคคี ความเสียสละ ความกล้าหาญอดทน ฯลฯ
- (๕) พิธีปิดประชุมกอง
  - นัดหมาย
  - ตรวจ
  - แกรนด์ฮาวล์
  - เชิญธงลง
  - เลิก

หมายเหตุ สำหรับลูกเสือสามัญ พิธีเปิดและปิดประชุมกองไม่ต้องทำแกรนด์ฮาวล์

๓.๔.๒ กิจกรรมยุวกาชาด เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องการรักษาสุขภาพอนามัยของตนเองและผู้อื่น สามารถบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์และเป็นพลเมืองดี มีใจเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์ ซึ่งมีกระบวนการจัดกิจกรรมดังนี้

- (๑) พิธีเปิดการเรียนการสอน
  - เข้าแถวครึ่งวงกลมหน้าเสาธงยุวกาชาด
  - เชิญธงยุวกาชาดขึ้นสู่ยอดเสา
  - สบนิ่ง
  - กล่าวคำปฏิญาณ
  - ตรวจและรายงาน
  - นัดหมายและชี้แจง
- (๒) เกมหรือเพลง
- (๓) ปฏิบัติกิจกรรมโดยให้ศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติจริง เน้นการปฏิบัติเป็นฐานและระบบหมู่
- (๔) สรุป
- (๕) พิธีปิดการเรียนการสอน
  - เข้าแถวครึ่งวงกลมหน้าเสาธงยุวกาชาด
  - ตรวจและรายงาน
  - นัดหมายและชี้แจง
  - เชิญธงยุวกาชาดลง
  - เลิก

๓.๕.๓ กิจกรรมผู้บำเพ็ญประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เรียนมีบุคลิกภาพที่ดี มีร่างกายและจิตใจสมบูรณ์ เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว เป็นพลเมืองดี สามารถช่วยเหลือตนเองได้ และบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ซึ่งมีกระบวนการจัดกิจกรรมดังนี้

- (๑) พิธีเปิดชุมนุมนกกีฬา
  - เข้าแถววงกลมรอบต้นไม้
  - ร้องเพลงประจำหมู่ นกกีฬา และเดินไปรอบ ๆ ต้นไม้ตามจังหวะเพลง
- (๒) เกม เพลง หรือทบทวน
- (๓) ปฏิบัติกิจกรรมโดยให้ศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติจริง เน้นการปฏิบัติเป็นฐานและระบบหมู่
- (๔) สรุป
- (๕) พิธีปิดชุมนุมนกกีฬา
  - เข้าแถว
  - จับมือ ลอดอุโมงค์
  - ร้องเพลงปิดชุมนุม
  - เลิก

กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ

๑. ความมุ่งหวังที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน

หลักสูตรกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ มุ่งสอนให้ผู้เรียนมีคุณสมบัติที่สำคัญอย่างน้อย ๓ ประการ คือ ทำงานเป็น มีนิสัยรักการทำงาน และมีการปรับปรุงงานอยู่เสมอ มีรายละเอียดดังนี้

๑.๑ ทำงานเป็น

คุณสมบัติของผู้ทำงานเป็น คือ มีความรู้และทักษะในการทำงาน ทักษะดังกล่าวได้แก่ ทักษะในการใช้มือและเครื่องมือทำงาน ทักษะกระบวนการทำงาน และนิสัยการทำงานร่วมกับผู้อื่น

๑.๑.๑ ทักษะในการใช้มือและเครื่องมือทำงาน หมายถึง การรู้จักเลือกเครื่องมือและการใช้เครื่องมือทำงานอย่างคล่องแคล่วถูกต้องและปลอดภัย หรือคือทักษะในการปฏิบัติตนเอง

การฝึกให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการปฏิบัติ มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

- (๑) สังเกต คือ ให้ผู้เรียนสังเกตเรื่องราวหรือสิ่งที่จะปฏิบัติด้วยวิธีการ

ต่าง ๆ เช่น พาไปดู นำมาให้ดู ทำให้ดู ฯลฯ เพื่อให้เกิดการรับรู้

(๒) ทำตามแบบ คือ ให้ผู้เรียนดูต้นแบบที่ครูแสดงและทำตามเป็นขั้นตอน

(๓) ทำเองโดยไม่มีแบบ คือ ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติงานเอง โดยไม่มีครูเป็นต้นแบบ แต่มีใบงานเป็นแนวทาง

(๔) ทำเองโดยอัตโนมัติ คือ การลงมือปฏิบัติโดยผู้เรียนวางแผนริเริ่มงานเอง (ดัดแปลงแบบ ออกแบบเอง ฯลฯ) และทำจนคล่องแคล่ว

๑.๑.๒ ทักษะในกระบวนการทำงาน หมายถึง การรู้จักวิเคราะห์งานและวางแผนในการทำงาน การปฏิบัติงานตามแผน และการประเมินผลการทำงาน

การวิเคราะห์งาน คือ การแจกแจงงานที่ทำงานเป็นงานประเภทใด ต้องใช้เครื่องมืออะไร และมีขั้นตอนการปฏิบัติอย่างไร

การวางแผนในการทำงาน หมายถึง การวางแผนจัดคน วัสดุ อุปกรณ์ เงิน และวิธีทำงานเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย

การปฏิบัติงาน เป็นการดำเนินงานตามแบบ ซึ่งในเรื่องนี้มีขั้นตอนที่สำคัญ คือ การควบคุม ติดตามกำกับ หมายถึง ต้องมีการติดตามและควบคุมงานเป็นระยะ ๆ เพื่อให้งานดำเนินไปตามแผน

การประเมินผลการทำงาน เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่ต้องทำเพื่อหาข้อบกพร่องวิธีแก้ไข และปรับปรุงงานให้ดีขึ้น

๑.๑.๓ ทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น หมายถึง การทำงานเป็นกลุ่ม ซึ่งต้องฝึกผู้เรียนให้เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความรับผิดชอบ เพื่อ และไม่เอาเปรียบผู้อื่น รู้จักอภิปรายและเสนอความคิดเห็น ตลอดจนสรุปประเมินผล และเสนอผลงาน

๑.๒ มินิสัยรักการทำงาน

นิสัยรักการทำงานจะเกิดขึ้นต่อเมื่อผู้เรียนมีคุณสมบัติที่เป็นพื้นฐานอย่างน้อย ๓ ประการ คือ

๑.๒.๑ ความรู้และความสามารถ หมายถึง ความรู้ความสามารถในการทำงาน เช่น การรู้จักงาน การวางแผนและวิธีทำงาน การแก้ปัญหา เป็นต้น

๑.๒.๒ เจตคติที่ดีต่องาน หมายถึง มีความสนใจ ตั้งใจ เอาใจใส่ และสนุกกับการทำงาน ทำงานเองโดยไม่ต้องรอคำสั่ง แสวงหางานและวิธีทำงานที่มีประสิทธิภาพ อยู่เสมอ

๑.๒.๓ มินิสัยในการทำงาน ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความประหยัด ขยัน อดทน เพียรพยายาม ละเอียดถี่ถ้วน มีระเบียบ ซื่อสัตย์ และพึ่งตนเอง

การสร้างนิสัยในการทำงาน ต้องเริ่มจากการให้ผู้เรียนรู้จักงานและการทำงานในชีวิตประจำวัน แล้วค่อยขยายไปสู่งานอาชีพที่หลากหลาย และให้ลองปฏิบัติเพื่อให้มีเจตคติที่ดีต่องานและเห็นคุณค่าของการทำงาน ต่อจากนั้นจึงส่งเสริมให้ทำอย่างสม่ำเสมอจนเกิดเป็นนิสัย

๑.๓ มีการปรับปรุงงานอยู่เสมอ

คุณสมบัติที่สำคัญในการทำงานอีกประการหนึ่งคือ การรู้จักปรับปรุงงานซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการ ในที่นี้หมายถึง การปรับปรุงผลงานและกระบวนการทำงานให้ดีขึ้นอยู่เสมอ

ขั้นตอนการปรับปรุงงานเริ่มจากการให้วิเคราะห์งานเพื่อหาข้อบกพร่อง หาทางเลือกในการแก้ปัญหาและเลือกทางเลือก แล้วจึงนำทางเลือกที่เลือกแล้วมาปรับปรุงการทำงานและผลงานตามลำดับ

การปรับปรุงงานนี้ ต้องอาศัยทักษะในการแสวงหาความรู้และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

๒. โครงสร้างหลักสูตรกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ

โครงสร้างหลักสูตรกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพได้ปรับปรุงให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น โดยกำหนดให้ทุกชั้นมีงานเลือก เพื่อให้ผู้เรียนเลือกเรียนได้ตามความสนใจ ความถนัด และสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น ส่วนงานบังคับนั้นให้เรียนชั้นละ ๒ งาน คือ งานบ้านและงานเกษตร ด้วยเหตุผลที่ว่า ทุกคนต้องช่วยตนเอง โดยเฉพาะในเรื่องการจัดการบ้านเรือนของตนก่อน และช่วยสังคมตามสภาพ ทั้งนี้เพราะโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศด้านการเกษตรยังมีความสำคัญอยู่ แม้จะมีแนวโน้มไปสู่โครงสร้างของการเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ แต่ก็มีลักษณะเป็นอุตสาหกรรมที่มีการเกษตรเป็นฐาน

สำหรับงานเลือกในชั้น ป.๑-๔ มุ่งให้เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพ ส่วนชั้น ป.๕-๖ นั้น เป็นการเตรียมผู้เรียนไปสู่อาชีพ ฉะนั้นงานเลือกในชั้น ป.๑-๔ และ ป.๕-๖ จึงมีความสอดคล้องกันดังรายละเอียดต่อไปนี้

๒.๑ ชั้น ป. ๑-๔ งานเลือกมี ๒ งาน คือ งานประดิษฐ์และงานช่างกับงานอื่น

๒.๑.๑ งานประดิษฐ์และงานช่าง เป็นงานที่ตัดออกจากงานบังคับ (งานที่ทุกคนต้องเรียน) ในโครงสร้างหลักสูตรกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับเดิม) โดยปรับปรุงเนื้อหาส่วนที่ยากเกินกว่าวัยและระดับชั้น เนื้อหาที่เน้นเฉพาะชายหรือหญิง แล้วจัดเนื้อหาให้เรียนใหม่เป็น ๓ เรื่อง คือ งานประดิษฐ์วัสดุและเศษวัสดุเป็นของเล่น ของใช้ และของประดับตกแต่ง ลักษณะเนื้อหามีความต่อเนื่องกันในแต่ละช่วงชั้นดังนี้

- **ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๒** ให้เรียนงานประดิษฐ์วัสดุและเศษวัสดุเป็นของเล่น

- **ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓-๖** ให้เรียน ๓ เรื่อง คือ งานประดิษฐ์วัสดุและเศษวัสดุเป็นของเล่น ของใช้ และของประดับตกแต่ง

การเรียนทั้ง ๓ เรื่องดังกล่าวข้างต้น มีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนประดิษฐ์งานด้วยวัสดุ เศษวัสดุ ด้วยวิธีที่ต่าง ๆ กัน เช่น พับ ตัด สาน แกะ เย็บ ปัก ถัก ร้อย เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ที่หลากหลายในการทำงานประเภทประดิษฐ์และช่าง

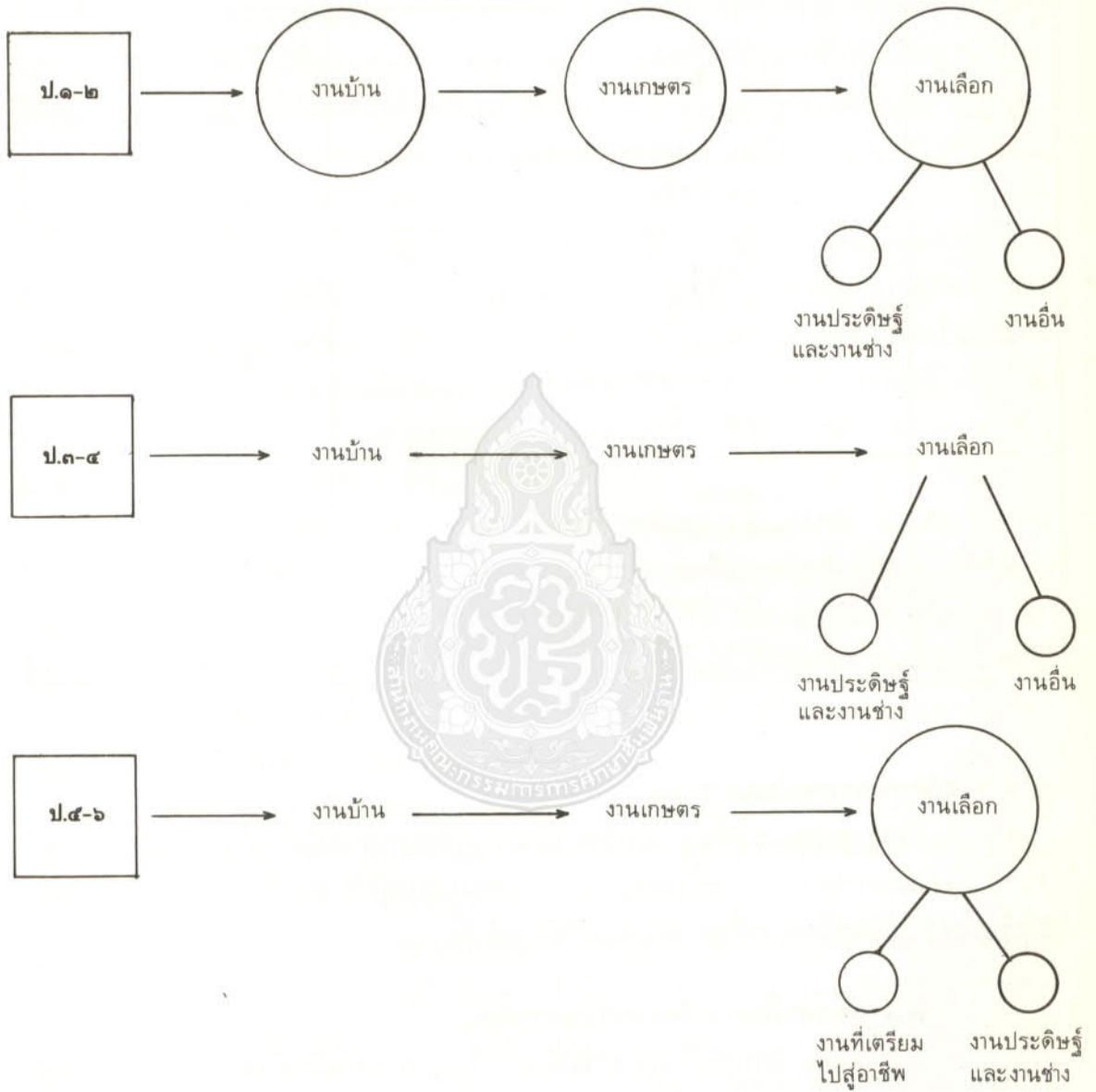
๒.๑.๒ งานอื่น จัดเรื่องไว้ให้เลือกเรียนถึง ๓ ประเภท ได้แก่ งานที่ผู้ปกครองหรือท้องถิ่นทำอยู่ งานที่นำไปสู่การมีรายได้ตอบแทน และงานที่สนใจและส่งเสริมเป็นการเฉพาะงานทั้ง ๓ ประเภทเน้นเรื่องของการฝึกปฏิบัติหรือทดลองทำงาน อาจทำในสถานที่ต่าง ๆ เช่น ที่บ้าน หรือสถานประกอบการในท้องถิ่นตามความเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้สัมผัสและมีประสบการณ์ในงานตามสภาพที่เป็นจริง

๒.๒ ชั้น ป. ๕-๖ งานเลือกมี ๒ งาน คือ งานประดิษฐ์และงานช่าง กับงานที่เตรียมไปสู่อาชีพ ในช่วงชั้นนี้ต้องการเน้นงานที่เตรียมไปสู่อาชีพมากกว่างานเลือกประเภทอื่น จึงจัดไว้เป็นงานบังคับเลือก ในการจัดการเรียนการสอนนอกจากจะให้ผู้เรียนเกิดทักษะที่จำเป็นในด้านอาชีพแล้ว ยังต้องการให้ผู้เรียนได้เห็นโลกกว้างของการทำงานซึ่งจะช่วยให้เลือกอาชีพได้เหมาะสมขึ้น

๒.๒.๑ งานประดิษฐ์และงานช่าง มีโครงสร้างเนื้อหาเช่นเดียวกับงานประดิษฐ์และงานช่างในชั้น ป. ๑-๔ แต่เพิ่มความหลากหลายและความซับซ้อนของการนำวัสดุและวิธีการมาใช้ในการประดิษฐ์ให้เหมาะสมกับวัยและระดับชั้น เช่น เพิ่มวิธีประดิษฐ์วัสดุและเศษวัสดุด้วยการฉลุ เลื่อย ตัด ต่อ เป็นต้น

๒.๒.๒ งานที่เตรียมไปสู่อาชีพ จัดเนื้อหาไว้ ๕ แขนงงาน ได้แก่ งานบ้าน งานเกษตร งานช่างประดิษฐ์ งานช่าง และงานอาชีพอื่น ๆ แต่ละแขนงงานจัดเนื้อหาเป็นงานอาชีพสั้น ๆ จบในตัวเอง โดยกำหนดเวลาเรียนไว้เรื่องละประมาณ ๕๐ คาบ ทั้งนี้เพื่อให้เรื่องที่เรียนไม่ยากเกินกว่าวัยและระดับชั้น

แผนภูมิโครงสร้างหลักสูตรกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ

แผนภูมิอัตราเวลาเรียนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ

ชั้น	เนื้อหา	เวลาเรียน
ป.๑-๒	๑. งานบ้าน ๒. งานเกษตร ๓. งานเลือก ๓.๑ งานประดิษฐ์และงานช่าง ๓.๒ งานอื่น	๒๐๐ คาบ ๑๐๐ คาบ : ๑ หรือ ๒ งาน
ป.๓-๔	๑. งานบ้าน ๒. งานเกษตร ๓. งานเลือก ๓.๑ งานประดิษฐ์และงานช่าง ๓.๒ งานอื่น	๔๐๐ คาบ ๒๐๐ คาบ : ๑ หรือ ๒ งาน
ป.๕-๖	๑. งานบ้าน ๒. งานเกษตร ๓. งานเลือก ๓.๑ งานประดิษฐ์และงานช่าง ๓.๒ งานที่เตรียมไปสู่อาชีพ	๖๐๐ คาบ ๓๐๐ คาบ : ๑ หรือ ๒ งาน

๓. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ เป็นกลุ่มประสบการณ์ที่ว่าด้วยการทำงานและการสร้างนิสัยในการทำงาน ฉะนั้นการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุตามเป้าหมาย จึงต้องให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงให้มากที่สุด ดังแนวปฏิบัติต่อไปนี้

๓.๑ แนวทางในการจัดการเรียนการสอน

๓.๑.๑ จัดครูที่มีใจสู้และรับผิดชอบในการทำงานเป็นผู้สอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ เพราะการจัดการเรียนการสอนจะสำเร็จหรือล้มเหลวขึ้นอยู่กับตัวครูเป็นสำคัญ

๓.๑.๒ วางแผนจัดตารางสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพร่วมกันทั้งโรงเรียน โดยจัดช่วงเวลาสอนแต่ละครั้งแตกต่างกัน เช่น มีช่วงสั้นบ้างยาวบ้าง เพื่อสะดวกในการสอนภาคทฤษฎีและปฏิบัติ

สำหรับการสอนภาคปฏิบัติ ควรจัดตารางสอนให้แต่ละชั้นลงปฏิบัติไม่พร้อมกัน เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาการขาดสถานที่และอุปกรณ์

๓.๑.๓ พิจารณาเลือกสอนงานเลือกในแต่ละชั้นตามสภาพและความต้องการของท้องถิ่น ความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ความพร้อมของครู โรงเรียน ผู้ปกครอง ฯลฯ โดยปฏิบัติตามแนวการจัดการเรียนการสอนงานเลือกตามหลักสูตร

๓.๑.๔ จัดหาสื่อการเรียนการสอน ซึ่งได้แก่ วัสดุอุปกรณ์การสอนสำหรับครู วัสดุและสถานที่ฝึกปฏิบัติงานของผู้เรียนให้พร้อม โดยเฉพาะวัสดุฝึกปฏิบัติงานของผู้เรียนให้พยายามจัดหาวัสดุที่มีในท้องถิ่นหรือวัสดุที่ราคาถูกมาใช้ และควรจัดระบบการจัดหาจัดซื้อ เพื่อให้ได้สื่อการเรียนการสอนที่มีคุณภาพตรงตามความต้องการ และไม่ทำความลำบากกับผู้ปกครองที่จะสนับสนุน

๓.๑.๕ ควรจัดสอนงานแต่ละประเภท ได้แก่ งานบ้าน งานเกษตร และงานเลือกให้สัมพันธ์กัน รวมทั้งให้สัมพันธ์กับกลุ่มประสบการณ์อื่นด้วย เช่น สอนงานเกษตร เรื่องการปลูกพืชผักสวนครัว เมื่อพืชผักเจริญเติบโตพอที่จะเก็บเกี่ยวก็สอนงานบ้าน เรื่องการประกอบปรุง จัดอาหาร เพื่อนำผลผลิตจากการเกษตรมาใช้ หรือสอนเรื่องชีวิตในบ้าน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต แล้วนำเรื่องการจัดและตกแต่งบ้าน ฯลฯ ในกลุ่มการทำงาน และพื้นฐานอาชีพมาสอนให้สัมพันธ์กัน เป็นต้น

๓.๑.๖ ควรเน้นกระบวนการในการทำงานเท่า ๆ กับผลงาน แต่เดิมการสอนให้ผู้เรียนทำงานมักคำนึงแต่ผลงานซึ่งเป็นจุดหมายปลายทางของการทำงานเท่านั้น แต่ในหลักสูตรกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) เน้น ๒ อย่าง คือ กระบวนการทำงานและผลงาน คือ ดูกระบวนการทำงานซึ่งเป็นวิธีทำงาน และผลงานที่เกิดจากการทำงานนั้นด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ครูได้ปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมในการทำงานของผู้เรียน อันจะนำไปสู่การมีนิสัยที่ดีในการทำงาน

๓.๑.๗ เน้นกระบวนการกลุ่ม การสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพมีทั้งสอนให้ผู้เรียนทำงานเป็นรายบุคคลและทำงานกลุ่ม แต่หลักสูตรนี้เน้นการทำงานกลุ่ม เพราะเป็นคุณสมบัติที่จำเป็นของการอยู่ร่วมกันในสังคมปัจจุบัน

การฝึกการทำงานเป็นกลุ่มในชั้นแรกต้องให้ความรู้เรื่องบทบาทหน้าที่ของหัวหน้ากลุ่มและสมาชิก แล้วฝึกทักษะที่จำเป็นในการทำงานกลุ่ม เช่น ทักษะการพูด การฟัง ฯลฯ ต่อจากนั้นจึงเป็นเรื่องของวิธีทำงาน

๓.๑.๘ สอนการปฏิบัติควบคู่ไปกับทฤษฎี หมายความว่า ในการให้ผู้เรียนทำงานใด ๆ ควรสอนภาคความรู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ให้ผู้เรียนทำอาหารก็ต้องสอนให้มีความรู้เรื่องคุณค่าอาหาร การเลือกซื้อ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักในการทำงานและพัฒนางานให้ดีขึ้น

ส่วนการสอนปฏิบัติ ควรคำนึงถึงหลักสำคัญอย่างน้อย ๔ ประการ คือ ให้ทำอย่างประหยัดด้วยวิธีที่ปลอดภัย รวดเร็ว และมีคุณภาพ สำหรับการสอนภาค

ปฏิบัติให้ผู้เรียนเกิดความคล่องแคล่วในการทำงาน ควรสอนไปตามขั้นตอนของการฝึกทักษะ ปฏิบัติดังได้กล่าวแล้ว

๓.๑.๙ สอนภาคปฏิบัติด้วยวิธีการสาธิตและใช้ใบงานประกอบการสอนเป็นสิ่งจำเป็น เพราะจะช่วยให้สอนได้ผล ทั้งผู้เรียนจะได้ศึกษา ค้นคว้า และทำงานด้วยตนเอง อันจะนำไปสู่การมีคุณสมบัติพึงตนเอง

สำหรับการสาธิต ควรทำเฉพาะเรื่องที่มีขั้นตอนการทำงานซับซ้อน หรือเป็นเรื่องการใช้เครื่องมือที่ต้องการความปลอดภัย ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมด้วย

๓.๑.๑๐ ควรจัดบทเรียนเริ่มจากง่ายไปหายาก เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความสำเร็จ ความสำเร็จที่ได้รับแรก ๆ จะทำให้เกิดความหวังและเป็นแรงจูงใจ เกิดความพยายามในการทำงานต่อไป

๓.๑.๑๑ สอนให้เกิดความมั่นใจ โดยไม่ให้ผู้เรียนเกิดความล้มเหลวในการทำงาน ซึ่งจะเป็นอุปสรรคและทำลายความมั่นใจ ควรหลีกเลี่ยงการวิจารณ์ ดิเชิงทำลายคือการพูดจาดูหมิ่น ถากถาง ฯลฯ

๓.๑.๑๒ สอนให้เกิดนิสัย โดยให้เรียนหรือทำซ้ำ การเรียนหรือทำซ้ำต้องเป็นการเรียนและปฏิบัติในเรื่องที่มีความหมาย

๓.๑.๑๓ จัดให้มีการวัดผลและประเมินผลด้วยวิธีและเครื่องมือหลาย ๆ แบบ ให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอน เช่น ใช้วิธีสังเกต ในการจัดกระบวนการทำงาน วิธีจัดอันดับคุณภาพสำหรับการตรวจผลงาน เป็นต้น

๓.๑.๑๔ ควรจัดให้ผู้เรียนมีโอกาสดำเนินการหรือฝึกปฏิบัติงานที่บ้านหรือในสถานที่ทำงานจริง ๆ ภายใต้การนิเทศของครู เพื่อฝึกทักษะในการทำงานเพิ่มเติม เพราะการสอนและฝึกปฏิบัติที่โรงเรียนไม่เพียงพอ

๓.๒ การสอนโดยเน้นกระบวนการ

การจัดการเรียนการสอนให้บรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตรกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพต้องเน้นกระบวนการ เพราะจะทำให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลง

การสอนโดยเน้นกระบวนการ คือ การสอนเป็นขั้นเป็นตอนไปตามลักษณะเฉพาะของแต่ละกลุ่มประสบการณ์ โดยให้ผู้เรียนเป็นผู้ทำกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้เอง

กระบวนการที่ควรเน้นในกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ ได้แก่ กระบวนการฝึกทักษะในการปฏิบัติ กระบวนการการทำงาน และการทำงานร่วมกับผู้อื่น ดังได้กล่าวมาแล้วในตอนต้น

กลุ่มประสบการณ์พิเศษ

หลักสูตรกลุ่มประสบการณ์พิเศษเป็นกลุ่มประสบการณ์ที่ว่าด้วยกิจกรรมตามความสนใจของผู้เรียน จัดให้เรียนเฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ โดยกำหนดอัตราเวลาเรียนไว้ ๒๐๐ ชั่วโมง หรือ ๖๐๐ คาบต่อปี ซึ่งเป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้โรงเรียนสามารถจัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับความสนใจ ความต้องการของผู้เรียนหรือท้องถิ่น ฉะนั้นหลักสูตรกลุ่มประสบการณ์พิเศษจึงประกอบด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย โดยโรงเรียนอาจเสริมสร้างความรู้และทักษะในกลุ่มประสบการณ์ทั้ง ๔ หรือเลือกจัดกิจกรรมอื่น ๆ ตามความสนใจของผู้เรียน เช่น ภาษาอังกฤษเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน หรืออาจเลือกจัดหลายกิจกรรมก็ได้

๑. ความมุ่งหวังที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน

การจัดการเรียนการสอนในกลุ่มประสบการณ์พิเศษ มุ่งหวังให้ผู้เรียนได้มีความรู้ ความเข้าใจ เจตคติ ทักษะ และการจัดการตามความสนใจ ความถนัด และความต้องการของผู้เรียนหรือท้องถิ่น อนึ่ง ผู้เรียนที่ไม่มุ่งหวังที่จะเรียนต่อในระดับสูงขึ้น อาจเลือกเรียนวิชาอาชีพที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิตเพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพต่อไป หรืออาจเลือกเรียนวิชาที่จะไปเสริมการประกอบอาชีพของผู้ปกครองที่ทำอยู่แล้วก็ได้ สำหรับผู้เรียนที่ตั้งใจว่าจะเรียนต่อในระดับสูงขึ้นไปก็สามารถเลือกเรียนวิชาที่ตนสนใจเพื่อฝึกฝนให้มีความรู้และทักษะเพิ่มขึ้น หรือเลือกเรียนวิชาที่ตนยังไม่ค่อยเข้าใจ หรือมีทักษะไม่เพียงพอเพื่อซ่อมเสริมในส่วนที่ขาดให้ครบถ้วนยิ่งขึ้นก็ได้

๒. โครงสร้างหลักสูตรกลุ่มประสบการณ์พิเศษ

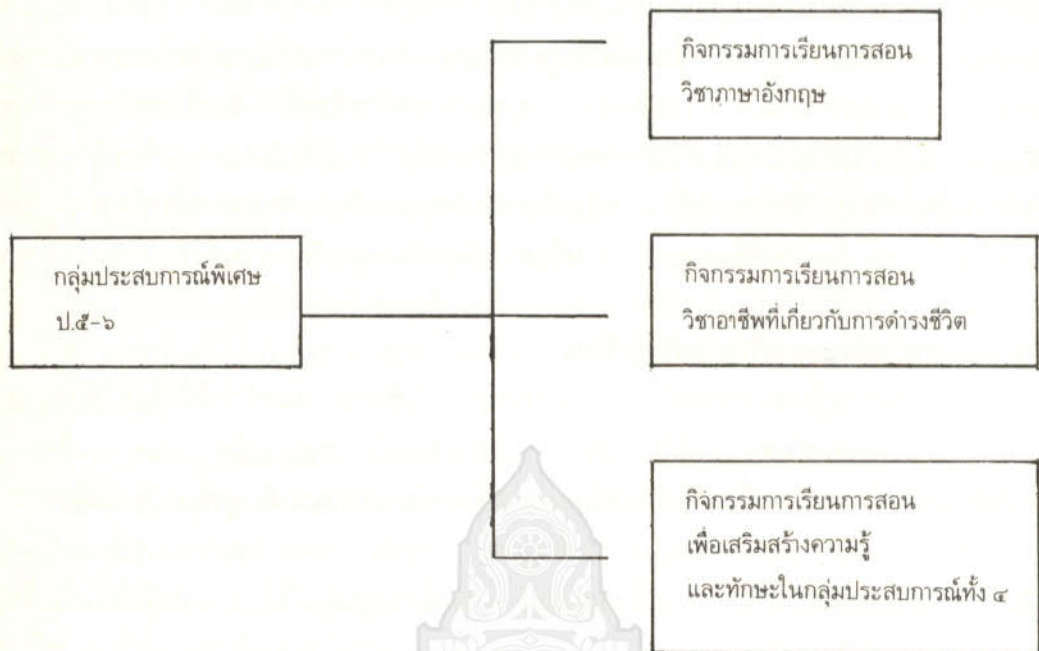
โครงสร้างและเนื้อหาหลักสูตรกลุ่มประสบการณ์พิเศษได้ปรับปรุงให้มีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับความสนใจ ความต้องการของผู้เรียน ผู้เรียนจึงมีอิสระในการเลือกกิจกรรมที่ตนสนใจและสอดคล้องกับสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมในท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ยังเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นสามารถจัดทำหลักสูตรขึ้นใช้เองได้ตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ฉะนั้น โครงสร้างและเนื้อหาสาระของหลักสูตรกลุ่มประสบการณ์พิเศษจะประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

๒.๑ กิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ

๒.๒ กิจกรรมการเรียนการสอนวิชาอาชีพที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิต

๒.๓ กิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะในกลุ่มประสบการณ์ทั้ง ๔ ได้แก่ กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย และกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ

แผนภูมิโครงสร้างหลักสูตรกลุ่มประสบการณ์พิเศษ

๓. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

กลุ่มประสบการณ์พิเศษมีจุดเน้นที่สำคัญคือ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมตามความสนใจของตนเอง ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนจึงต้องให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมอย่างหลากหลาย ไม่จำเป็นต้องทำกิจกรรมเหมือนกันทุกคน สิ่งสำคัญคือจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการคิด กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการทำงาน ฯลฯ โดยให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้อย่างเพียงพอและได้ลงมือปฏิบัติจริง และปฏิบัติซ้ำๆ จนเกิดความรู้ความชำนาญเพื่อปูพื้นฐานความเป็นเลิศในแขนงวิชาที่เรียน รูปแบบและขั้นตอนการสอนให้พิจารณาให้เหมาะสมกับลักษณะวิชาตามที่เสนอแนะไว้แล้วในแต่ละกลุ่มประสบการณ์

แนวการจัดการเรียนการสอนกลุ่มประสบการณ์พิเศษ มีแนวทางดังนี้

๓.๑ โรงเรียนอาจเลือกจัดกิจกรรมเดียวหรือมากกว่าหนึ่งกิจกรรมได้

๓.๒ ในกรณีที่เลือกสอนวิชาภาษาอังกฤษ ให้ใช้หลักสูตรภาษาอังกฤษที่จัดทำไว้ในกลุ่มประสบการณ์พิเศษ หรือถ้าเลือกเรียนวิชาชีพที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิต ให้เลือกงานเลือกประเภทงานที่เตรียมไปสู่อาชีพมาสอน โดยเลือกเรื่องที่ไม่ซ้ำกับเรื่องที่เลือกเรียนแล้วในกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ ทั้งนี้ต้องถนัดอาจสร้างหลักสูตรขึ้นใช้เองได้ด้วยความเห็นชอบของกรมวิชาการ

๓.๓ ถ้าเลือกสอนมากกว่า ๑ กิจกรรมขึ้นไป ให้ท้องถิ่นปรับรายละเอียดในหลักสูตรดังกล่าวให้เหมาะสมกับเวลาเรียนที่กำหนด

ในกรณีที่โรงเรียนต้องการเปิดสอนในกลุ่มประสบการณ์ทั้ง ๔ เพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะให้แก่ผู้เรียน โรงเรียนควรพิจารณาถึงความสนใจ ความต้องการของผู้เรียน และท้องถิ่นเป็นสำคัญ โดยอาจจัดได้ดังนี้

๓.๓.๑ กลุ่มทักษะภาษาไทย อาจจัดให้เรียนเพิ่มเติมในเรื่องการฝึกทักษะการอ่านเร็ว วรรณคดีไทยเฉพาะเรื่อง เช่น พระอภัยมณี รามเกียรติ์ สังข์ทอง ฯลฯ

๓.๓.๒ กลุ่มทักษะคณิตศาสตร์ อาจจัดให้เรียนเพิ่มเติมในเรื่องทักษะคณิตศาสตร์ที่จำเป็นต้องใช้ในชีวิตประจำวันในท้องถิ่นนั้นๆ ทักษะในการเข้าใจโจทย์ปัญหา ฯลฯ

๓.๓.๓ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต อาจจัดให้เรียนเพิ่มเติมในเรื่องทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ความรู้พื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน หรือการประกอบอาชีพต่างๆ

๓.๓.๔ กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย อาจจัดให้เรียนเพิ่มเติมทางด้านพลศึกษา เช่น ให้เล่นกีฬาเฉพาะอย่าง หรือจัดให้เรียนด้านศิลปศึกษา เช่น การวาดภาพระบายสีด้วยเทคนิควิธีใหม่ๆ การปั้นและการแกะสลัก ฯลฯ หรือจัดให้เรียนด้านดนตรีและนาฏศิลป์ เช่น อ่านโน้ตสากล เล่นเครื่องดนตรีไทยและดนตรีสากล การฟ้อนรำ ฯลฯ หรือจัดให้เรียนด้านจริยศึกษา เช่น จัดประกวดแข่งขันได้ว่าที่ จัดนิทรรศการและกิจกรรมต่างๆ ในวันสำคัญทางศาสนาและขนบธรรมเนียมประเพณีของไทย ฯลฯ หรือจัดให้เรียนกิจกรรมสร้างนิสัยอื่นๆ ก็ได้

๓.๓.๕ กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ นอกจากจะเลือกงานเลือกประเภทงานที่เตรียมไปสู่อาชีพ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ แล้ว ท้องถิ่นสามารถจัดทำหลักสูตรขึ้นใช้เองหรือเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ไปฝึกงานอาชีพกับผู้ปกครอง หรือสถานประกอบการในท้องถิ่นโดยพิจารณาตามความเหมาะสม

ข้อควรคำนึงในการจัดการเรียนการสอน

กลุ่มประสบการณ์พิเศษเป็นกลุ่มที่เปิดโอกาสให้โรงเรียนจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นมากที่สุด โรงเรียนจึงควรใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้เป็นประโยชน์ให้มากที่สุด ทั้งทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรมนุษย์ โดยใช้ในลักษณะนำเข้ามาในโรงเรียนหรือนำผู้เรียนออกไปใช้ภายนอกโรงเรียน เนื่องจากการจัดกิจกรรมในกลุ่มประสบการณ์พิเศษนี้มีความหลากหลายทั้งเนื้อหาและวิธีการจัด ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ครูจึงควรใช้วิธีวัดหลาย ๆ วิธี และวัดหลาย ๆ ด้าน เช่น ใช้วิธีสังเกต สอบถาม ให้ปฏิบัติ ให้ทำแบบทดสอบ สัมภาษณ์ ฯลฯ และวัดให้ครอบคลุม

ทั้งความรู้ ทักษะ ค่านิยม และการจัดการ ตามลักษณะการจัดประสบการณ์และเนื้อหาวิชานั้น ๆ โดยจะไม่นำมาเป็นเกณฑ์การตัดสินผลการเรียน แต่เป็นการวัดผลและประเมินผลเพื่อดูความก้าวหน้าจากการทำกิจกรรมของผู้เรียน

การวัดผลและประเมินผลการเรียน

หลักการในการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรฉบับปรับปรุง เป็นการประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนและเพื่อตัดสินผลการเรียน ในการประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน ให้ผู้สอนประเมินผลเมื่อสอนจบในแต่ละหน่วยย่อย ผู้เรียนคนใดที่ไม่สามารถผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ จะต้องจัดให้มีการสอนซ่อมเสริม เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องแล้วประเมินผลซ้ำซึ่งเป็นการพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

การสอนซ่อมเสริมควรสอดแทรกเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน ยกเว้นในกรณีของชั้น ป.๕-ป.๖ อาจจะใช้เวลาของกลุ่มประสบการณ์พิเศษมาจัดสอนซ่อมเสริมได้

ในกรณีที่จุดประสงค์การเรียนรู้ตาม ป.๐๒ เป็นจุดประสงค์ซึ่งจะต้องรอให้สอนจบทุกเรื่องหรือทุกหน่วยก่อนนั้น ผู้สอนควรจะได้จัดการประเมินผลเป็นช่วง ๆ เพื่อดูผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน และแก้ไขในส่วนที่ยังบกพร่อง

การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนนี้ เน้นให้ผู้สอนปฏิบัติเป็นกระบวนการ โดยก่อนทำการสอนจะต้องแจ้งให้ผู้เรียนทราบจุดประสงค์การเรียนรู้ เกณฑ์การผ่านจุดประสงค์ เกณฑ์การผ่านกลุ่มประสบการณ์ จุดประสงค์ใดจะเรียนในภาคเรียนใด หรือเรียนตลอดปี ในแต่ละจุดประสงค์ผู้เรียนจะต้องปฏิบัติกิจกรรมอะไรบ้าง การวัดผลและประเมินผลจะมีวิธีการอย่างไร ถ้าผู้เรียนไม่ผ่านจุดประสงค์ผู้สอนจะมีการสอนซ่อมเสริมอย่างไร ทั้งนี้เพื่อผู้เรียนจะได้นำข้อมูลต่าง ๆ ไปใช้ในการวางแผนการเรียนต่อไป

สำหรับจุดประสงค์การเรียนรู้ในกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ตาม ป.๐๒ นอกจากจะครอบคลุมพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัยแล้ว ยังเน้นในด้านกระบวนการด้วย พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นสามารถจะเพิ่มเติมจุดประสงค์ได้อีกตามความต้องการของท้องถิ่น

การประเมินผลระหว่างภาค ปลายภาค ปลายปี ให้เลือกประเมินเฉพาะจุดประสงค์ที่สำคัญ โดยให้ครอบคลุมทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย และด้านกระบวนการ ส่วนการประเมินผลการเรียนในแต่ละกลุ่มประสบการณ์ยังคงแบ่งเป็น ๕ ระดับ แต่ได้ปรับระดับผลการเรียน “๑” ให้มีช่วงคะแนนเป็นร้อยละ ๕๐-๕๔

การพิจารณาการเลื่อนชั้นยังคงใช้หลักเกณฑ์เดิม กล่าวคือ ชั้น ป.๑, ป.๓ และ ป.๕ จะต้องใช้เวลาเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ ของเวลาเรียนทั้งหมด และต้องผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในสมุดประจำชั้น (ป.๐๒) ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐ ของจำนวนจุดประสงค์ในแต่ละกลุ่มประสบการณ์ คือ กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย และกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ส่วนชั้น ป.๒, ป.๔ และ ป.๖ จะต้องได้ระดับผลการเรียนในกลุ่มประสบการณ์ทั้ง ๔ กลุ่ม ตั้งแต่ “๑” ขึ้นไปด้วย ส่วนกลุ่มประสบการณ์พิเศษจะไม่นำมาพิจารณาตัดสินผลการเรียน แต่เป็นการประเมินผลเพื่อศึกษาความก้าวหน้าจากการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้เรียน

ตอนที่ ๒ แนวการใช้หลักสูตร

บทที่ ๑

การส่งเสริมและสนับสนุนการนำหลักสูตรไปใช้

ปัจจัยสำคัญที่เป็นส่วนหนึ่งของการนำหลักสูตรไปใช้ให้ประสบความสำเร็จคือการดำเนินการวางแผนช่วยให้การส่งเสริมและสนับสนุนอย่างมีประสิทธิภาพ องค์ประกอบสำคัญมีอยู่ ๒ ประการ คือ

๑. แนวทางส่งเสริมและสนับสนุนการนำหลักสูตรไปใช้
๒. การบริการวัสดุและเอกสารประกอบหลักสูตร

แนวทางส่งเสริมและสนับสนุนการนำหลักสูตรไปใช้

หลักสูตรเป็นหัวใจของการจัดการศึกษาที่เป็นเครื่องชี้บ่งบอกว่า เยาวชนไทยอนาคตของชาติควรจะเป็นพลเมืองที่มีลักษณะอย่างไรที่สังคมไทยต้องการและสามารถดำเนินชีวิตของตนได้อย่างมีความสุข อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าหลักสูตรจะสร้างขึ้นอย่างดีเลิศและเหมาะสมเพียงใดก็ตาม แต่ถ้าไม่มีระบบการส่งเสริมและสนับสนุนการนำหลักสูตรไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็ยากที่การใช้หลักสูตรจะบรรลุเป้าหมาย

จุดมุ่งหมายของการนำหลักสูตรไปใช้ คือ การจัดการให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร ปฏิบัติกิจกรรมทั้ง ๓ ประเภทดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลสูงสุด

การจัดการเพื่ออำนวยความสะดวกในการนำหลักสูตรไปใช้ คือ ให้ครูสามารถสอนผู้เรียนให้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงควรกระทำอย่างเป็นระบบให้สอดคล้องกันทุกระดับทั้งในส่วนกลางและท้องถิ่น และกระทำอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้หน่วยปฏิบัติอยู่ในสภาพพร้อมที่จะทำงานและพัฒนางานให้ดีขึ้นตลอดเวลา ดังนี้

๑. กระบวนการส่งเสริมและสนับสนุนการนำหลักสูตรไปใช้

การนำหลักสูตรฉบับปรับปรุงนี้ไปใช้ได้อย่างบรรลุผล จำเป็นต้องอาศัยการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมต้นสังกัด เขตการศึกษา สำนักงานการศึกษาในระดับจังหวัด อำเภอ และศูนย์วิชาการ หน่วยงานเหล่านี้ต้องทำหน้าที่กระตุ้นย่วยุ สนับสนุนส่งเสริม และให้กำลังใจแก่โรงเรียนและครูตามขั้นตอน ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

๑.๑ กระตุ้น ย่วยุ ทำหาย ให้โรงเรียนและครูตระหนักที่จะต้องพัฒนาคุณภาพโดยการเสนอภาพความแตกต่างระหว่างสิ่งที่จะควรจะเป็นและสิ่งที่เป็นอยู่ ให้โรงเรียนและครูประเมินความแตกต่างของคุณภาพของผู้เรียน

๑.๒ บริการเครื่องมือและวิธีการในการวิเคราะห์ กำหนดเป้าหมาย จุดประสงค์ และจุดที่จะพัฒนา

๑.๓ บริการเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินงานการสอนและการปฏิบัติในโรงเรียนตามความจำเป็น

๑.๔ กระตุ้น ถามหา การได้ปฏิบัติจริงของโรงเรียนและครู ให้โรงเรียนและครู ร่วมกันประเมินการปฏิบัติจริง

๑.๕ ถามหา ร้องขอให้โรงเรียนเสนอผลคุณภาพของผู้เรียนและประเมินเทียบกับ จุดประสงค์

๑.๖ นำเอาผลงานของโรงเรียนและครูไปเผยแพร่ในโอกาสต่าง ๆ และให้กำลังใจ โดยการเยี่ยมชม ใช้เป็นตัวอย่างในการเยี่ยมชม

๒. งานส่งเสริมและสนับสนุนการนำหลักสูตรไปใช้

งานส่งเสริมและสนับสนุนการนำหลักสูตรไปใช้ มีงานสำคัญ ๒ งาน คือ

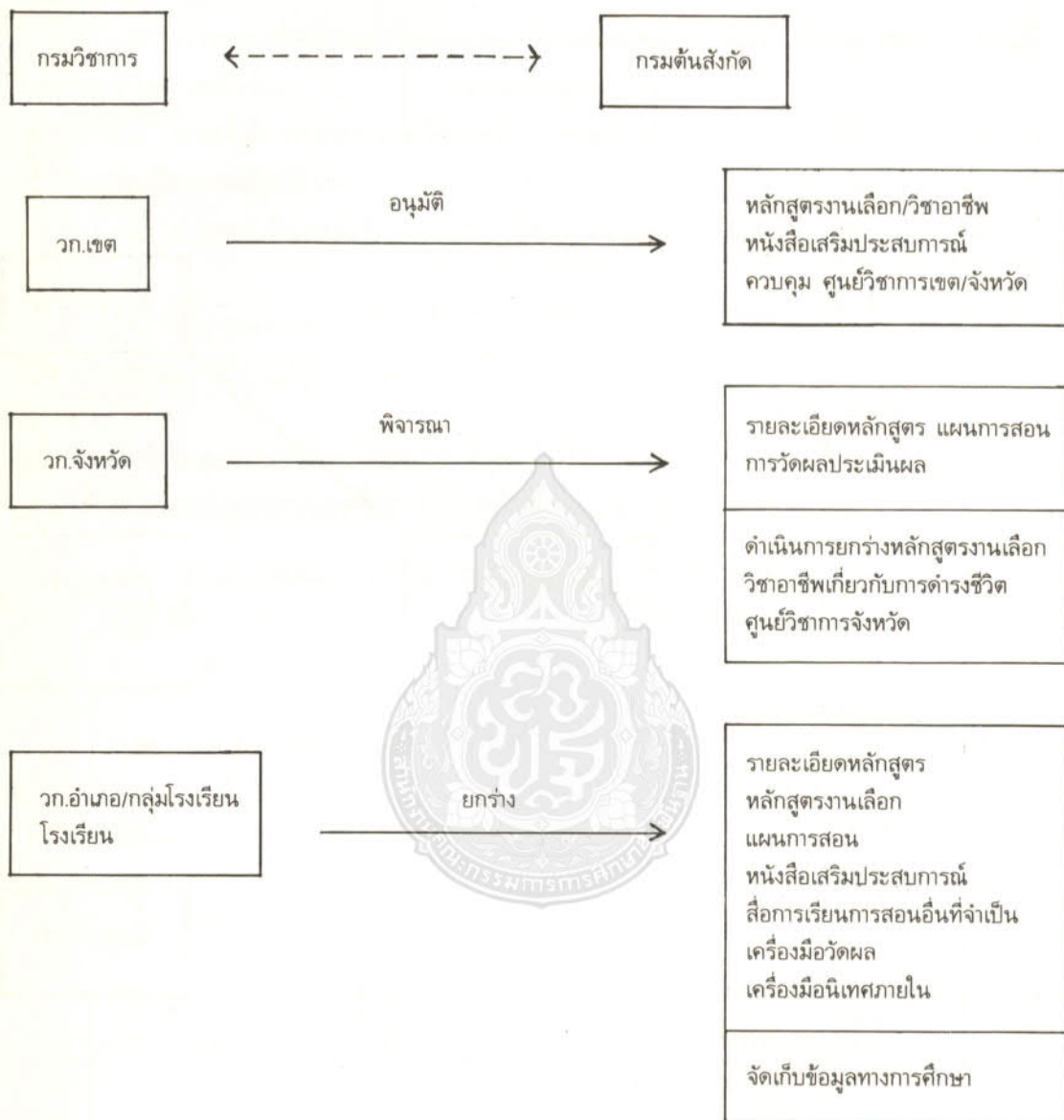
๒.๑ งานติดตาม ควบคุม กำกับ หมายถึง การติดตาม ควบคุม กำกับ การนำ หลักสูตรไปใช้ตามกิจกรรมทั้ง ๓ ประเภtdังกล่าวข้างต้น ให้ดำเนินไปตามขั้นตอน และแนวทางที่กำหนดไว้

๒.๒ งานการสร้างหลักสูตรของท้องถิ่น หมายถึง การจัดทำรายละเอียดในตัว หลักสูตร การจัดทำแผนการสอนทุกกลุ่มประสบการณ์ การจัดทำหลักสูตรและคู่มือครูงาน เลือกลงในกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ และวิชาอาชีพที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิต การจัดทำ หนังสือเสริมประสบการณ์ต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนนำความรู้ และประสบการณ์ในชั้นเรียนไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

หลักสูตรแกนกลางกับหลักสูตรของท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กันดังแผนภูมิที่ ๑ ส่วน การควบคุมงานหลักสูตรของท้องถิ่นนั้น กรมวิชาการดำเนินการตามแผนภูมิที่ ๒

แผนภูมิ ๒ การควบคุมงานหลักสูตรของท้องถิ่น

————— สายการควบคุม
 - - - - - สายการประสานงาน

๓. รูปแบบการส่งเสริมและสนับสนุนที่สำคัญ

การดำเนินงานสนับสนุนส่งเสริมโรงเรียนให้ได้ปฏิบัติงานอย่างสมบูรณ์และมีคุณภาพนั้น จำเป็นต้องอาศัยระบบการนิเทศทั้งภายนอกโรงเรียนและในโรงเรียน ฉะนั้นเพื่อให้การนิเทศดังกล่าวมีประสิทธิภาพ หน่วยงานต่าง ๆ จึงควรจัดให้มีการนิเทศเชิงระบบขึ้น ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

๓.๑ สร้างความตระหนักว่าต้องมีการพัฒนา ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่ต้องกระตุ้นผู้ปฏิบัติให้เห็นความสำคัญ และความจำเป็นของการพัฒนา

๓.๒ วิเคราะห์หาจุดที่จะพัฒนา ว่าควรจะพัฒนาส่วนไหน

๓.๓ แสวงหาวิธีใหม่ ๆ ในการพัฒนา สนับสนุนผู้ปฏิบัติด้วยเทคนิคกระบวนการใหม่ ๆ โดยใช้เอกสารและสื่อต่าง ๆ

๓.๔ ลงมือปฏิบัติกิจกรรมในการพัฒนา นวัตกรรมใหม่ ๆ ที่แสวงหานั้นมาปฏิบัติ ในระหว่างปฏิบัติก็ให้มีการประเมินผลดูว่า ทำได้มากน้อยเพียงใด มีปัญหาอุปสรรคที่ต้องปรับปรุงแก้ไขอย่างไรบ้าง

๓.๕ ตรวจสอบผลที่เกิดจากการปฏิบัติงาน ขั้นตอนนี้เป็น การประเมินผลรวม โดยประเมินใน ๒ เรื่อง คือ พฤติกรรมของครูและผลที่เกิดกับผู้เรียน

๓.๖ ภูมิใจในผลงานที่ได้พัฒนา นำผลงานที่ปฏิบัติได้ดีไปเผยแพร่ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติเกิดกำลังใจและความภูมิใจ พร้อมทั้งจะพัฒนาผลงานของตนเองอยู่เสมอ ๆ

๔. การส่งเสริมและสนับสนุนการใช้หลักสูตรของบุคลากรและหน่วยงานต่าง ๆ

๔.๑ ผู้บริหารโรงเรียน

การดำเนินงานในโรงเรียนที่จะนำไปสู่การใช้หลักสูตรได้อย่างสมบูรณ์ จำเป็นต้องจัดอย่างมีระบบ ด้วยยุทธศาสตร์และการนิเทศเชิงระบบที่ได้เสนอไว้แล้ว การดำเนินงานควรจัดทำเป็นขั้นตอนดังนี้

๔.๑.๑ จัดทำระบบข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน ให้ครอบคลุมสภาพแวดล้อม ระบบสังคม และระบบโรงเรียน

๔.๑.๒ นำข้อมูลพื้นฐานและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมาวิเคราะห์และกำหนดเป็นความต้องการและความจำเป็นของโรงเรียนเกี่ยวกับระดับคุณภาพของผู้เรียน

๔.๑.๓ กำหนดเป้าหมายและจุดประสงค์ที่ทำนายสำหรับโรงเรียนร่วมกับคณะครูเป็นรายปี

๔.๑.๔ ร่วมกับคณะครูกำหนดงานอย่างชัดเจนเป็นระยะตลอดปี โดยเน้นจุดประสงค์

๔.๑.๕ จัดทรัพยากรตามลำดับความสำคัญของงานที่จะส่งผลให้บรรลุวัตถุประสงค์

๔.๑.๖ แก้ปัญหาและหาวิธีการใหม่ ๆ ด้วยกระบวนการคิด โดยระดมสมอง คือ สร้างทางเลือกอย่างหลากหลาย และประเมินทางเลือกโดยใช้เกณฑ์การบรรลุจุดประสงค์

๔.๑.๗ จัดระบบสื่อสารให้บุคลากรได้รับข่าวสารอย่างทั่วถึงและรวดเร็ว

๔.๑.๘ นำผลงานของโรงเรียนไปเสนอในการประชุมต่าง ๆ อย่างภาคภูมิใจ

๔.๒ ครู

พฤติกรรมของครูในชั้นเรียนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดในการเรียนการสอน และส่งผลถึงคุณภาพการศึกษาโดยตรง ครูต้องเลือกใช้วิธีสอนต่าง ๆ อย่างตรงจุดมุ่งหมาย และเหมาะสมกับสภาพการเรียน

ยุทธศาสตร์สำคัญในการปฏิบัติงานของครู คือ ค้นหาข้อบกพร่องของผู้เรียน หาวิธีใหม่ ๆ ในการพัฒนา และใช้วิธีการนั้น ๆ จนเกิดผลดี ซึ่งมีแนวดำเนินการดังนี้

๔.๒.๑ มีความเชื่อมั่นว่าผู้เรียนทุกคนเรียนรู้ได้ ถ้าครูจัดประสบการณ์อย่างเหมาะสม

๔.๒.๒ วิเคราะห์หาจุดที่จะพัฒนาของผู้เรียน โดยการเปรียบเทียบความสามารถ ที่ควรจะเป็นและความสามารถที่เป็นอยู่ เพื่อกำหนดความสามารถที่จะพัฒนาผู้เรียนทั้งชั้น และรายบุคคล

๔.๒.๓ แสวงหา คัดเลือก วิธีการพัฒนาที่เหมาะสมสอดคล้องกับความสามารถ ที่จะพัฒนา

๔.๒.๔ ลงมือปฏิบัติการสอนด้วยกลวิธีหลากหลาย ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงมากกว่าการฟัง และการอ่านเพียงอย่างเดียว

๔.๒.๕ ตรวจสอบความก้าวหน้าของผู้เรียนเป็นระยะ ๆ เพื่อหาทางเร่งและปรับปรุงความก้าวหน้าของผู้เรียน

๔.๒.๖ นำผลงานของผู้เรียนไปเสนอในที่ประชุมต่าง ๆ อย่างภาคภูมิใจ

๔.๓ ผู้ปกครอง

ผู้ปกครองเป็นบุคคลหนึ่งที่สามารถช่วยให้หลักสูตรประสบผลสำเร็จได้ ด้วยการสนับสนุนดังต่อไปนี้

๔.๓.๑ ไม่เร่งรัดให้โรงเรียนสอนหนังสือในระดับเด็กเล็กและอนุบาล แต่ให้โรงเรียนฝึกเด็กให้ทำงานร่วมกัน เล่นและทำงานให้เกิดความพร้อมในด้านต่าง ๆ

๔.๓.๒ สนับสนุนช่วยเหลือในการจัดอุปกรณ์ วัสดุ ให้แก่โรงเรียน เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติงานของผู้เรียน

๔.๓.๓ แสดงความสนใจในการเรียนของเด็กด้วยการซักถามผลการเรียน ช่วยเสนอแหล่งค้นคว้าเพิ่มเติม ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติงานต่าง ๆ เอง

๔.๓.๔ สนทนากับครูเพื่อร่วมมือในการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน

๔.๓.๕ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งในด้านการงานและการอยู่ร่วมกันในสังคม ตลอดจนการปฏิบัติหน้าที่พลเมืองดีและการปฏิบัติตามหลักศาสนา

๔.๔ หน่วยงานต่าง ๆ

การนำหลักสูตรฉบับปรับปรุงไปใช้ได้อย่างบรรลุผล จำเป็นต้องอาศัยการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมต้นสังกัด เขตการศึกษา สำนักงานเกี่ยวกับการศึกษาในระดับจังหวัด อำเภอ และศูนย์วิชาการ หน่วยงานเหล่านี้ต้องทำหน้าที่กระตุ้น ยั่วยุ สนับสนุน ส่งเสริม และให้กำลังใจแก่โรงเรียนและครูตามขั้นตอนดังนี้

๔.๔.๑ กระตุ้น ยั่วยุ ทำทนาย ให้โรงเรียนและครูตระหนักที่จะต้องพัฒนาคุณภาพ โดยการเสนอภาพความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ควรจะเป็นและสิ่งที่เป็นอยู่ให้โรงเรียน และครูประเมินความต่างของคุณภาพของผู้เรียน

๔.๔.๒ บริการเครื่องมือและวิธีการในการวิเคราะห์ กำหนดเป้าหมาย จุดประสงค์ และจุดที่จะพัฒนา

๔.๔.๓ บริการ เสนอแนะ เกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินงานการสอนและการปฏิบัติ ในโรงเรียนตามความจำเป็น

๔.๔.๔ กระตุ้น ถามทา การได้ปฏิบัติจริงของโรงเรียนและครู ให้โรงเรียนและครูร่วมกันประเมินการปฏิบัติจริง

๔.๔.๕ ถามทา ร้องขอ ให้โรงเรียนเสนอผลคุณภาพของผู้เรียน และประเมิน เทียบกับจุดประสงค์ของหลักสูตร

๔.๔.๖ นำผลงานของโรงเรียนและครูไปเผยแพร่ในโอกาสต่าง ๆ และให้กำลังใจ โดยการเยี่ยมชม

การบริการวัสดุและเอกสารประกอบหลักสูตร

วัสดุและเอกสารประกอบหลักสูตรเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยทำให้การนำหลักสูตรไปใช้บรรลุเป้าหมายสมดังเจตนารมณ์ของหลักสูตร ฉะนั้นหน่วยงานและโรงเรียนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จึงจำเป็นต้องมีวัสดุและเอกสารประกอบหลักสูตร ตลอดจนมีระบบบริการในเรื่องนี้ เพื่อให้หน่วยปฏิบัติงานการใช้หลักสูตรมีเอกสารดังกล่าวครบถ้วน สามารถนำไปใช้ได้อย่างสะดวกและมีประสิทธิภาพ รายละเอียดมีดังต่อไปนี้

๑. วัสดุและเอกสารประกอบหลักสูตรสำหรับโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

วัสดุอาจแบ่งเป็น ๒ ประเภท ได้แก่ วัสดุประเภทอุปกรณ์การสอนสำหรับครู และ วัสดุฝึกปฏิบัติสำหรับผู้เรียน กรมต้นสังกัด โรงเรียน และผู้ปกครองมีหน้าที่จัดมาบริการ เพื่อช่วยให้การจัดการเรียนการสอนของครูดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารหลักสูตร เป็นเอกสารที่บอกแนวทางในการจัดการศึกษาและการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมาย กรมวิชาการเป็นผู้ดำเนินการที่พิมพ์เผยแพร่แล้วมีดังนี้

(๑) หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓)

(๒) คู่มือหลักสูตรประถมศึกษา

(๓) แนวการสอน

(๔) คู่มือการจัดกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์

(๕) คู่มือการประเมินผลการเรียน

(๖) คู่มือการจัดบริการแนะแนว

โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีวัสดุและเอกสารประกอบหลักสูตรดังต่อไปนี้

๑.๑ สำนักงานการศึกษา

สำนักงานการศึกษาทุกระดับ ทั้งในส่วนกลางและท้องถิ่น ต้องมีเอกสารประกอบหลักสูตรดังกล่าวข้างต้นไว้จำนวนหนึ่ง เพื่อศึกษาแนวทางในการควบคุม ติดตาม กำกับ การใช้หลักสูตรของหน่วยปฏิบัติให้ดำเนินไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๑.๒ โรงเรียน

โรงเรียนเป็นหน่วยปฏิบัติการนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งต้องมีทั้งวัสดุและอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการจัดการเรียนการสอนทุกกลุ่มประสบการณ์ (ศึกษาจากแนวการสอน) และต้องมีเอกสารประกอบหลักสูตรทั้ง ๖ รายการด้วย โดยเฉพาะแนวการสอนและคู่มือการประเมินผลการเรียน ควรมีให้ครบตามจำนวนห้องเรียนหรือครูที่ทำการสอน

๒. ระบบการบริการ

การบริการวัสดุและเอกสารประกอบหลักสูตร มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานหลักสูตรมีสิ่งดังกล่าวครบถ้วน และสามารถนำไปใช้ได้สะดวก ทันเวลา และคุ้มค่า

การบริการวัสดุและเอกสารประกอบหลักสูตร จะบรรลุเป้าหมายต้องมีการจัดการอย่างเป็นขั้นตอนดังนี้

๒.๑ ครูวิเคราะห์และตรวจสอบความต้องการวัสดุเอกสารประกอบหลักสูตร แล้วแจ้งให้โรงเรียนทราบ

๒.๒ โรงเรียนรวบรวมและวิเคราะห์ความต้องการของครู แยกประเภทเป็นสิ่งที่ต้องจัดหาและจัดซื้อ

๒.๓ โรงเรียนส่งข้อมูลดังกล่าวไปยังหน่วยงานที่ให้บริการ ได้แก่ อำเภอ จังหวัด สำหรับสิ่งที่ต้องจัดซื้อโดยใช้งบประมาณ

ส่วนสิ่งที่ต้องจัดหา ซึ่งได้แก่ เอกสารที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน นวัตกรรม การสอน ฯลฯ ที่เป็นของท้องถิ่น ให้ส่งไปยังศูนย์วิชาการ ระดับกลุ่มโรงเรียน ศูนย์วิชาการ จังหวัด และเขตการศึกษา

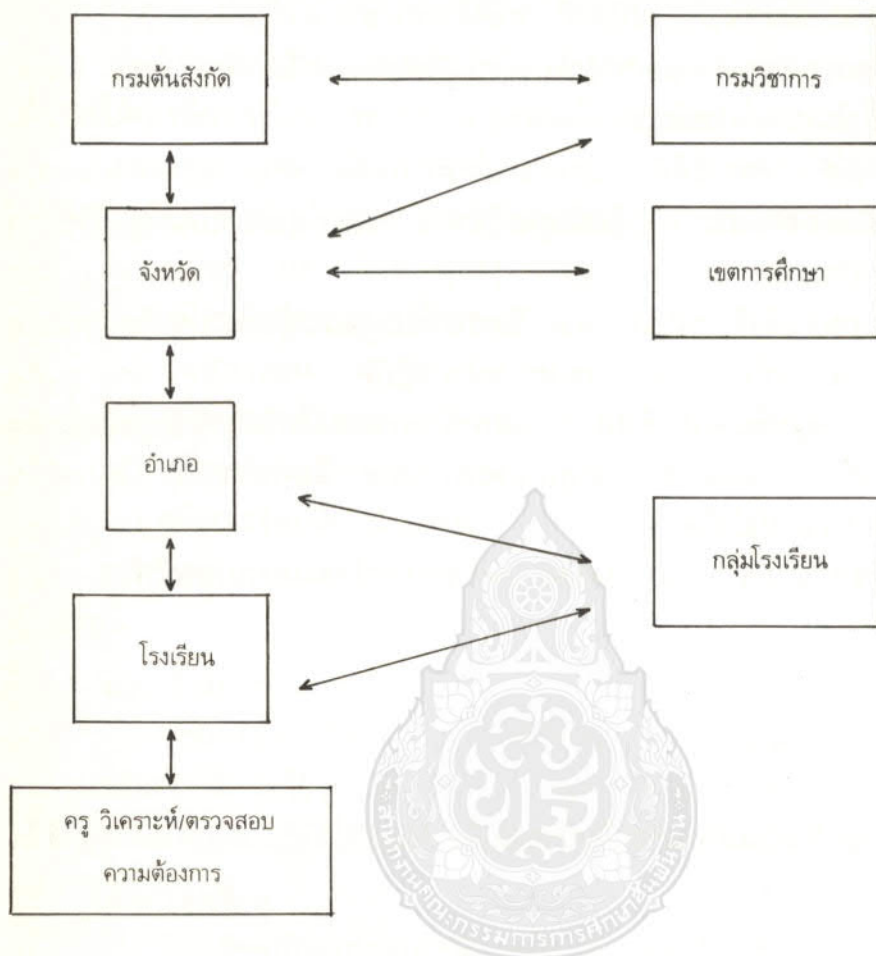
๒.๔ หน่วยงานที่ให้บริการตามข้อ ๒.๓ วิเคราะห์ข้อมูลและดำเนินการผลิต หรือจัดทำตามความต้องการ แล้วนำไปบริการโรงเรียนหรือหน่วยปฏิบัติ

๒.๕ หน่วยงานตามข้อ ๒.๓ ซึ่งได้แก่ เขตการศึกษาและจังหวัด ส่งข้อมูลไปยังกรม วิชาการ เพื่อขอบริการในเรื่องเอกสารหลักสูตรและความช่วยเหลือทางวิชาการ ในกรณีไม่สามารถจัดบริการให้หน่วยปฏิบัติได้

๒.๖ กรมวิชาการวิเคราะห์ข้อมูลและดำเนินการช่วยเหลือตามบทบาทหน้าที่

แผนภูมิระบบการบริการวัสดุและเอกสารประกอบหลักสูตร

การประชาสัมพันธ์หลักสูตร

การประชาสัมพันธ์หลักสูตรนับเป็นกระบวนการที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการบริหารหลักสูตรซึ่งจะขาดเสียมิได้ ทั้งนี้เพราะการประชาสัมพันธ์หลักสูตรเป็นวิธีการสร้างเสริมความเข้าใจอันดีร่วมกันระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร ทุกๆ ฝ่ายจะได้ทราบว่าหลักสูตรที่ปรับปรุงใหม่ ปรับจุดไหนบ้าง มีจุดเน้นอย่างไร และมีวิธีปฏิบัติในการใช้หลักสูตรอย่างไร ถ้าทุกฝ่ายเข้าใจตรงกันดีแล้วก็พร้อมที่จะให้ความร่วมมือให้การสนับสนุนตามบทบาทและหน้าที่ของตน

การประชาสัมพันธ์เป็นเรื่องที่ทุกฝ่ายจะต้องทำ โดยเฉพาะในเรื่องหลักสูตร ควรประชาสัมพันธ์ให้ผู้เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรเข้าใจตรงกันในเรื่องจุดสำคัญของหลักสูตร เช่น

๑. สารการเปลี่ยนแปลงของหลักสูตรฉบับปรับปรุง

๒. การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการ

๓. การจัดกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน

๔. การจัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น

ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องในการนำหลักสูตรไปใช้ ควรมีบทบาท หน้าที่ และวิธีดำเนินการประชาสัมพันธ์ดังนี้

๑. ผู้บริหารระดับอำเภอ จังหวัด และเขต ผู้บริหารการศึกษาทุกระดับจำเป็นต้องรู้และเข้าใจจุดหมาย หลักการ โครงสร้าง แนวดำเนินการ สาระการเปลี่ยนแปลงของหลักสูตร โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการ ซึ่งการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น ดังนั้นผู้บริหารทุกระดับควรจะได้รับรู้และเข้าใจว่าทำอย่างไรจึงจะฝึกให้ผู้เรียนมีนิสัยในการใช้ **ทักษะกระบวนการทั้ง ๔ ประการ** ผู้บริหารการศึกษาจึงจำเป็นต้องนำทักษะกระบวนการทั้ง ๔ ประการ ไปถ่ายทอดให้ครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของตนเองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะกระบวนการในแต่ละขั้นตอนว่า ควรจะเน้นอย่างไร และนำไปใช้ปฏิบัติในห้องเรียนอย่างไร โดยอาจจะใช้วิธีการประชาสัมพันธ์หลักสูตร เช่น จัดประชุมชี้แจงอบรม จัดทำเอกสารคู่มือประเภทต่าง ๆ วิดีทัศน์ จัดระบบการนิเทศภายใน ฯลฯ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของหน่วยงานนั้น ๆว่าจะใช้วิธีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรโดยวิธีใด

๒. ครูผู้นำทางวิชาการและครูผู้สอน ครูผู้สอนทุกระดับจำเป็นต้องรู้และเข้าใจจุดหมาย หลักการ โครงสร้าง แนวดำเนินการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการทั้ง ๔ ประการ ครูผู้สอนจะต้องฝึกให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมโดยผ่านขั้นตอนกระบวนการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอเป็นประจำจนเป็นนิสัย และใช้วิธีสอนที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ทั้งด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ค่านิยม และการจัดการ ดังนั้นครูจึงจำเป็นต้องจัดกิจกรรมและประสบการณ์ต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียนและท้องถิ่น แล้วให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมที่สนใจจนเกิดการค้นพบด้วยตัวเองโดยมีครูผู้สอนให้คำแนะนำปรึกษา สิ่งที่จะช่วยครูให้สามารถฝึกผู้เรียนให้เกิดทักษะกระบวนการได้นั้น ครูจะต้องแสวงหาและพัฒนาเทคนิควิธีสอนหลายๆวิธี เช่น สอนอย่างไรผู้เรียนจึงจะเกิดความตระหนัก สอนอย่างไรผู้เรียนจึงจะพัฒนากระบวนการคิดและกระบวนการแก้ปัญหา ฯลฯ ด้วยเหตุนี้ครูผู้สอนจึงควรศึกษาค้นคว้าและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่สามารถเอื้อต่อการพัฒนาทักษะกระบวนการเหล่านั้น จนสามารถนำรูปแบบการเรียนการสอนที่คิดค้นได้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์กับผู้เรียนของตนเอง เพื่อจะได้สนองจุดเน้นของหลักสูตรที่เน้นให้ผู้เรียนมีนิสัยในการใช้ทักษะกระบวนการนั่นเอง

๓. ศึกษาวิเคราะห์ ศึกษาวิเคราะห์จำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรที่ปรับปรุงเป็นอย่างดี โดยเฉพาะด้านการจัดการเรียนการสอนว่า ทำอย่างไรจึงจะช่วยครูให้สามารถสอนโดยฝึกให้ผู้เรียนเกิดการใช้ทักษะกระบวนการได้อย่างคล่องแคล่ว ดังนั้น ศึกษาวิเคราะห์จำเป็นต้องศึกษาค้นคว้านวัตกรรมทางด้านการเรียนการสอนที่แปลกใหม่อยู่เสมอ เพื่อให้สามารถพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ทดลองใช้ทักษะกระบวนการ ๔ ขั้นตอน และวิธีสอนต่าง ๆ ในแต่ละกลุ่มประสบการณ์ว่าได้ผลมากน้อยเพียงใด โดยอาจช่วยเหลือครูด้วยวิธีการจัดทำแฟ้มนวัตกรรม วิดีทัศน์ จัดทำคู่มือเอกสาร ชี้แจง อบรม และการวิจัยรูปแบบการเรียนการสอน เพื่อใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนของครู

๔. ผู้ปกครอง ผู้ปกครองเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการใช้หลักสูตรเช่นกัน หากผู้ปกครองเหล่านั้นไม่ได้เข้ารับการอบรมชี้แจงให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรที่ปรับปรุงแล้ว ก็มักจะสอนบุตรหลานในความปกครองของตนเองไปในทางที่ตนเองเข้าใจและเคยเรียนรู้มา ซึ่งอาจไม่ตรงกับจุดเน้นของหลักสูตรก็ได้ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องโดยเฉพาะผู้บริหารทุกระดับ ควรได้ทำความเข้าใจกับผู้ปกครองเกี่ยวกับหลักสูตรที่ปรับปรุงใหม่ โดยย้ำเน้นว่าหลักสูตรนี้ เน้นกระบวนการโดยมุ่งให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองมากกว่าเน้นการสอนหนังสือให้ผู้เรียนท่องจำ ดังนั้นผู้ปกครองจะต้องเปรียบเสมือนเป็นครูที่ปรึกษาอีกคนหนึ่งแทนครูในการช่วยชี้แนะให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้จากการทำกิจกรรมที่ตนสนใจ แต่ไม่ใช่ผู้ปกครองไปลงมือทำให้ผู้เรียนเอง ทั้งนี้เพราะการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ต้องให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติและค้นพบด้วยตนเองมากกว่าท่องจำจากหนังสือ วิธีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองรับรู้ อาจออกมาในรูปแบบแผ่นพับ นิตยสารผู้ปกครอง เอกสารแนะนำต่าง ๆ ฯลฯ

การจัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ผู้ที่มีบทบาทและหน้าที่ในส่วนนี้ได้แก่

๑. ผู้บริหารการศึกษาทุกระดับ ได้แก่ โรงเรียน กลุ่มโรงเรียน จังหวัด เขตการศึกษา กรมต้นสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจะได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและวิธีการนำหลักสูตรไปใช้ให้มีประสิทธิภาพและตรงกับเจตนารมณ์ของหลักสูตร หลักสูตรที่ปรับใหม่นี้ท้องถิ่นสามารถปรับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่นของผู้เรียน เช่น งานเลือกในกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ และกลุ่มประสบการณ์พิเศษ ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับชีวิต สภาพเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการและงานอาชีพ ดังนั้นผู้บริหารการศึกษา โดยเฉพาะโรงเรียน เขต จังหวัด และอำเภอ ควรเตรียมการในเรื่องการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น สิ่งที่ต้องคำนึงถึงมีดังต่อไปนี้

๑.๑ การกำหนดปรัชญา อุดมการณ์ วัตถุประสงค์ นโยบายของโรงเรียน

- ๑.๒ การศึกษา สำรวจ ปัญหา ความต้องการของท้องถิ่น
- ๑.๓ การศึกษา สำรวจ ปัญหา ความต้องการของผู้เรียนและผู้ปกครอง
- ๑.๔ การศึกษา สำรวจ ความถนัด ความสามารถเฉพาะของผู้เรียน
- ๑.๕ การจัดแบ่งกลุ่มผู้เรียนตามความต้องการและความถนัด ความสามารถ
- ๑.๖ การจัดบริการแนะแนวทางการศึกษาในเรื่อง แนวทางการศึกษา การเลือก

รายวิชา

๑.๗ การจัดครู อาจารย์ การใช้ทรัพยากรภายนอก ผู้สอนจากภายนอก สถานที่ประกอบการณ์ที่จะช่วยในการเรียนการสอน

๑.๘ การจัดทำแผนการสอน เนื้อหาสาระรายละเอียด เทคนิคการสอน กระบวนการเรียนการสอน วัสดุการเรียนการสอน สื่อต่าง ๆ

๑.๙ การเตรียมสถานที่ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้

๑.๑๐ การจัดกิจกรรมเสริม

๑.๑๑ การจัดกิจกรรมและปัจจัยเกื้อกูลให้เกิดกระบวนการส่งเสริมและการพัฒนาที่สมบูรณ์ครบวงจร

๑.๑๒ การติดตามช่วยเหลือนิเทศ

๑.๑๓ การวัดผล ประเมินผลเพื่อการพัฒนา

๑.๑๔ การพัฒนาครู อาจารย์ และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

สิ่งที่ช่วยให้ผู้บริหารการศึกษาสามารถบริหารหลักสูตรท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพก็ด้วยการใช้ทรัพยากรบุคคลในท้องถิ่น ซึ่งได้แก่ ครู ศึกษานิเทศก์ อาจารย์วิทยาลัยครู/มหาวิทยาลัย ชาวบ้านที่มีความรู้เกี่ยวกับการศึกษาและอาชีพ ฯลฯ มาช่วยกันคิดวางแผนการปฏิบัติงาน พร้อมกับจัดประชุม ชี้แจง อบรม จัดทำเอกสารประกอบการชี้แจง โดยอาจแต่งตั้งออกมาในรูปของคณะกรรมการ และคณะปฏิบัติงานในการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นเป็นต้น

๒. ศึกษานิเทศก์ ศึกษานิเทศก์จำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรอย่างลึกซึ้ง ตลอดจนจุดเน้นของหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร ว่ามีส่วนไหนบ้างที่ท้องถิ่นสามารถปรับได้ ศึกษานิเทศก์จึงควรเตรียมการจัดประชุม ชี้แจง อบรมกับบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการใช้หลักสูตร เพื่อร่วมกันวางแผนการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับท้องถิ่น เช่น นำหลักสูตรและแนวการสอนมาเป็นแนวทางในการจัดทำแผนการสอน จัดทำกำหนดการสอนและตารางสอน ตลอดจนสื่อการเรียนการสอน โดยอาจเชิญครู ผู้บริหารโรงเรียน ศึกษานิเทศก์ อาจารย์มหาวิทยาลัยและวิทยาลัยครู และบุคลากรทางอาชีพอื่น ๆ ฯลฯ เข้ามาร่วมในการประชุมปฏิบัติงานเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น

บทที่ ๒

แนวปฏิบัติในโรงเรียน

หลักสูตรประถมศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดีและทำประโยชน์ให้แก่สังคมและประเทศชาติ การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนนั้นจะต้องให้ผู้เรียนเรียนร่วมกัน ทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือกัน ดูแลรักษาสິงของในห้องเรียน โรงเรียน ชุมชน เพื่อเตรียมผู้เรียนออกไปอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

การดำเนินการใช้หลักสูตรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทุกระดับจะต้องให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ โรงเรียนเป็นหน่วยปฏิบัติที่สำคัญที่สุด ผู้บริหารจะต้องศึกษาหลักสูตร เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับจุดหมายของหลักสูตร สามารถชี้แนะแนวทางในการปรับหลักสูตร การพัฒนาการเรียนการสอน การนิเทศการศึกษา การบริหารหลักสูตร การประเมินผล เพื่อยกมาตรฐานวิชาการของโรงเรียน ตลอดจนการประชาสัมพันธ์หลักสูตรให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเกิดความรู้ ความเข้าใจ แนวปฏิบัติในโรงเรียนจะต้องจัดให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของหลักสูตร เพื่อช่วยให้หลักสูตรบรรลุจุดหมายนั้น จำเป็นต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

๑. การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อการใช้หลักสูตร
๒. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
๓. การจัดทำกำหนดการสอน และตารางสอน
๔. การจัดชั้นเรียน
๕. การนิเทศ ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรของโรงเรียน
๖. การส่งเสริมงานทางด้านวิชาการ
๗. แนวปฏิบัติในห้องเรียน

๑. การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อการใช้หลักสูตร

การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อการใช้หลักสูตร เป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารโรงเรียน โดยยึดเป้าหมายและหลักการของหลักสูตร ตลอดจนจุดเน้นต่าง ๆ ดังนี้

๑.๑ การสอนตามแนวทางของหลักสูตร คือ การให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติตามรูปแบบของการปฏิบัติในชีวิตจริง คือ มีการสังคมนระหว่างบุคคลที่อยู่ในโรงเรียนและนอกโรงเรียน การฝึกให้ครู ผู้เรียน บุคคลอื่น ๆ มีมนุษยสัมพันธ์อันดีต่อกันเป็นการฝึกการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในสังคมในอนาคต ดังนั้นการดำเนินชีวิตในโรงเรียนจะต้องเหมือนที่บ้านและสังคมในชุมชนนั้น ๆ คือ ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร ทำหน้าที่คล้ายบิดามารดา ครูอาจารย์ในโรงเรียนเหมือนพี่น้อง และผู้เรียนเหมือนลูก ๆ ที่จะต้องช่วยเหลือกันตลอดเวลา มีบรรยากาศที่มีลักษณะประชาธิปไตยและเป็นกันเอง ซึ่งจะช่วยให้เด็กอยากมาโรงเรียน

๑.๒ สภาพแวดล้อมที่สำคัญที่จะเป็นตัวอย่างให้ผู้เรียน การเรียนการสอนจริยศึกษาด้วยการทำตามแบบอย่าง เป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาลักษณะนิสัยในตัวผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ถ้าไม่มีแบบอย่างที่ดีผู้เรียนอาจจะเกิดความขัดแย้งในระหว่างการศึกษา ผู้บริหารจะต้องควบคุมการปฏิบัติตนของครูในโรงเรียนให้ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน เช่น การมีระเบียบวินัย การตรงต่อเวลา การแต่งกาย ตลอดจนมารยาทต่าง ๆ ฯลฯ

๑.๓ จัดบรรยากาศให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมเกี่ยวกับประชาธิปไตยและทำงานร่วมกัน เช่น ให้มีการเลือกตั้ง ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ อย่างอิสระในลักษณะมีวินัยในตนเอง เช่น เข้าแถวโดยไม่ต้องมีครูควบคุม ช่วยดูแลรักษาความสะอาด รดน้ำต้นไม้ ดูแลรักษาห้องสมุดของโรงเรียนเสมือนกับเป็นสมบัติของตนเอง

๑.๔ จัดให้มีห้องสมุด มุมหนังสือ หรือแหล่งวิชาที่จะให้ผู้เรียนได้ศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้สอดคล้องกับการเรียนการสอนตามแนวทางของหลักสูตร ห้องสมุดอาจใช้วัสดุในท้องถิ่นมาจัดทำ อาจมีเล็บบูแทนม้านั่งให้นั่งนอนอ่านหนังสือได้เหมือนที่บ้าน

๑.๕ มีบริเวณสำหรับให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติกิจกรรมในกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ เช่น มีพื้นที่สำหรับการเกษตร สนามสำหรับเล่นกีฬาต่าง ๆ พร้อมด้วยอุปกรณ์การเล่น โรงเรียนที่มีสภาพที่ไม่อาจหาที่สำหรับการเกษตรได้ อาจใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาใช้ เช่น ปลูกพืชผักลอยฟ้า ปลูกในภาชนะต่าง ๆ ที่เคลื่อนที่ได้ง่าย

๑.๖ จัดสถานที่สำหรับผู้เรียนได้ฝึกออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ เช่น สถานที่สำหรับปีนป่าย ซิงช้า และอุปกรณ์การเล่นอื่น ๆ ที่ผู้เรียนเล่นเองได้ด้วยความปลอดภัย เพราะผู้เรียนในระดับประถมศึกษามีกำลังกายและพลังงานมาก ถ้าไม่มีที่พักผ่อน ออกกำลังกาย จะมีอารมณ์หงุดหงิด แสดงพฤติกรรมไปในทางที่ไม่ถูกต้อง และอาจจะก่อความวุ่นวายขึ้นในโรงเรียนได้

๑.๗ โรงเรียนต้องจัดบริการทางด้านสุขาภิบาลสำหรับครู ผู้เรียน เช่น น้ำดื่ม ห้องส้วม ห้องอาหาร ห้องพยาบาล เรื่องของน้ำดื่มและน้ำใช้ควรจัดให้เพียงพอต่อกับกิจกรรมตามหลักสูตรซึ่งต้องมีการปฏิบัติจริง เช่น ในระดับประถมศึกษาปีที่ ๑-๒ จะต้องมีการฝึกการแปรงฟันจริง ๆ อย่างสม่ำเสมอหลังจากรับประทานอาหารแล้ว กิจกรรมการเกษตร การประกอบอาหาร การทำความสะอาดในกลุ่มทำงานและพื้นฐานอาชีพ

๑.๘ โรงเรียนต้องจัดอาคารสถานที่และบริเวณทั่วไปให้มีความสะอาด เรียบร้อยร่มรื่น เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นและได้อยู่ใกล้ขีดสภาพแวดล้อมซึ่งจะเป็นตัวแบบที่ดี อันเป็นการพัฒนาลักษณะนิสัยให้แก่ผู้เรียน

๑.๙ จัดป้ายนิเทศสำหรับโรงเรียน ห้องเรียน ป้ายสถิติ ป้ายชื่อชั้นให้อยู่ในสภาพเป็นปัจจุบันและใช้ประโยชน์ได้ การจัดป้ายนิเทศเป็นการประชาสัมพันธ์เรื่องต่าง ๆ ให้

บุคลากรในโรงเรียนได้ทราบ ป้ายนิเทศเหล่านี้ควรอยู่ในระดับสูง ต่ำ ซึ่งผู้เรียนจะสามารถนำวัสดุหรือภาพหรือข้อความไปติดได้ด้วยตนเอง

๒. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

โรงเรียนมีลักษณะที่เป็นสถาบันทางสังคมระดับท้องถิ่น และใกล้ชิดกับชุมชนมากที่สุด โรงเรียนจะต้องพยายามดึงชุมชนเข้ามาร่วมดำเนินการด้วย ถ้าชุมชนมีความเข้าใจต่อโรงเรียน ก็จะทำให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี จะช่วยให้การดำเนินงานทางด้านอื่น ๆ ของโรงเรียนเป็นไปได้โดยสะดวก เกิดความเข้าใจดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน ทำให้โรงเรียนสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในชุมชนได้ นอกจากนี้ยังจะช่วยให้เข้าใจสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน เพื่อใช้ประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายของโรงเรียนในการพัฒนาตัวเด็ก ซึ่งจะออกไปอยู่ในสังคม ทำให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในสังคมและการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข โรงเรียนสามารถสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนได้ดังนี้

๒.๑ ชี้แจงให้บุคลากรในชุมชนโดยเฉพาะผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องโดยตรงมีความเข้าใจในการปฏิบัติงานของโรงเรียน เช่น การจัดกระบวนการเรียนการสอนบางกลุ่มประสบการณ์ซึ่งจำเป็นต้องไปฝึกปฏิบัติให้ต่อเนื่องที่บ้าน การสร้างเสริมลักษณะนิสัยของเด็ก การฝึกงานเกษตร การทำความสะอาดบ้าน การช่วยเหลือพ่อแม่

๒.๒ โรงเรียนสามารถนำบุคลากรในชุมชน วัสดุ สิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ อาทิ เชิญวิทยากรในชุมชนที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญทางด้านต่าง ๆ และบุคคลตัวอย่างของชุมชนมาให้ความรู้ ให้แนวการปฏิบัติที่ถูกต้อง

๒.๓ โรงเรียนอาจขอความช่วยเหลือและการสนับสนุนจากชุมชน ทั้งทางด้านการเงิน แรงงาน วัสดุอุปกรณ์ ซึ่งจะช่วยให้งานทางด้านวิชาการของโรงเรียนบรรลุเป้าหมาย

๒.๔ โรงเรียนต้องให้ความช่วยเหลือชุมชนทางด้านวิชาการและอื่น ๆ เช่น ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ด้านการเกษตร การรักษาสภาพอนามัยของคนในครอบครัว และการพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ

๒.๕ โรงเรียนต้องช่วยแก้ปัญหาอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้หลักสูตร เช่น การที่ผู้ปกครองต้องเสียค่าใช้จ่ายในการจัดซื้ออุปกรณ์การเรียนในกิจกรรมที่มีการฝึกปฏิบัติ เช่น ทำอาหาร ทำงานศิลปะ และงานช่างต่าง ๆ ด้วยการชี้แจงให้ผู้ปกครองเกิดความเข้าใจในการสอนตามแนวทางของหลักสูตรที่ต้องปฏิบัติจริง ๆ

๓. การจัดทำกำหนดการสอนและตารางสอน

การทำกำหนดการสอน ควรศึกษาจุดมุ่งหมายของหลักสูตร จุดประสงค์ และเนื้อหา ของทุกกลุ่มประสบการณ์ ศึกษาจิตวิทยาการเรียนรู้แต่ละระดับ จัดแบ่งเนื้อหา คาบเวลา ให้

เหมาะสมต่อเนื่อง ศึกษาแนวดำเนินการของหลักสูตรและการจัดกระบวนการเรียนการสอน การทำกำหนดการสอนมีขั้นตอนดังนี้

๓.๑ ศึกษาอัตราส่วนของเวลาเรียนทุกกลุ่มประสบการณ์

กลุ่มประสบการณ์	อัตราเวลาเรียนโดยประมาณ					
	ป.๑-๒		ป.๓-๔		ป.๕-๖	
กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้	๕๐	๑,๕๐๐	๓๕	๑,๐๕๐	๒๕	๗๕๐
กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต	๑๕	๔๕๐	๒๐	๖๐๐	๒๕	๗๕๐
กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย	๒๕	๗๕๐	๒๕	๗๕๐	๒๐	๖๐๐
กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ	๑๐	๓๐๐	๒๐	๖๐๐	๓๐	๙๐๐
รวม	๑๐๐	๓,๐๐๐	๑๐๐	๓,๐๐๐	๑๐๐	๓,๐๐๐
กลุ่มประสบการณ์พิเศษ	-	-	-	-	-	๖๐๐

๓.๒ จัดเนื้อหาและคาบเวลาเรียนของแต่ละกลุ่มประสบการณ์ให้มีความสัมพันธ์ และเชื่อมโยงกันทั้งในกลุ่มและระหว่างกลุ่มประสบการณ์

๓.๓ นำเนื้อหาและกิจกรรมของแต่ละกลุ่มมาจัดลำดับ กำหนดคาบเวลาให้เหมาะสม ตามแนวของหลักสูตรที่เป็นกระบวนการลำดับก่อนหลังตามระดับและวัยของการพัฒนาการ ของเด็ก

ตัวอย่างกำหนดการสอน ป.๑-๒

สัปดาห์ที่ ๑

- กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ เรื่องที่เรียนก่อนคือ แผนการเตรียมความพร้อมของภาษาไทยทั้งหมด และจึงค่อยลงมือสอนคณิตศาสตร์
- กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
  ๑. การทำความสะอาดร่างกาย
    - การทำความสะอาดปากและฟัน
    - การแปรงฟันที่ถูกต้อง
    - การรักษาความสะอาดมือ เท้า เล็บ
  ๒. ข้าว เหตุการณ์ ตรวจสุขภาพ (สอนเข้าก่อนเริ่มเรียนวันละ ๑ คาบ)

- กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย

๑. **หน่วยที่ ๑** มั่นใจในการเคลื่อนไหวโดยใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย

๒. **หน่วยที่ ๖** โรงเรียนดีมีวินัย เด็กเริ่มเข้าเรียน จำเป็นต้องรู้เรื่องระเบียบวินัยของโรงเรียน และห้องเรียนของนักเรียน (นำเรื่องโรงเรียนในประสบการณ์ชีวิตผนวกกับโรงเรียนดีมีวินัย มาสอนในช่วง ๑-๒ สัปดาห์แรกก่อน แล้วจึงค่อย ๆ ฝึกวินัยไปตลอดทั้งปี)

- กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ

ไม่ควรสอนในช่วงนี้ เพราะจัดให้เด็กเรียนเรื่องที่ต้องรู้ก่อนในช่วงสัปดาห์แรก

ต่อจากนั้นจึงนำกำหนดการสอนไปจัดตารางสอนโดยเปลี่ยนแปลง และยืดหยุ่นได้ตามความเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ในปัจจุบันและสภาพของท้องถิ่น

การจัดทำตารางสอน

๑. การจัดทำตารางสอน ไม่ควรใช้ช่วงเวลาเท่ากันหมด เพราะครูจะต้องใช้เทคนิควิธีสอนหลาย ๆ แบบตามความเหมาะสม และต้องฝึกกระบวนการ ต้องศึกษากำหนดการสอนในแต่ละช่วงเวลาซึ่งต้องมีการเรียนการสอนหลายเรื่องจากกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ให้มีการเรียนการสอนที่ต้องเชื่อมโยงและสัมพันธ์กันให้เหมือนกับชีวิตจริง

๒. จัดช่วงเวลาการเรียนให้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียนและจิตวิทยาของเด็กระดับประถมศึกษา ซึ่งมีช่วงเวลาประมาณ ๒๐ นาที

๓. จัดช่วงเวลาให้โอกาสฝึกทักษะหลาย ๆ ช่วง และฝึกบ่อย ๆ จะช่วยให้การฝึกทักษะพัฒนาอย่างรวดเร็ว

๔. กำหนดวันปิด-เปิดภาคเรียนในปีหนึ่ง ๆ ไม่นับวันหยุด ให้มีเวลาเรียนตลอดปี ๒๐๐ วัน แล้วศึกษาว่าแต่ละกลุ่มประสบการณ์มีเรื่องอะไรที่ต้องเรียนบ้างในแต่ละสัปดาห์ แล้วจัดให้มีเรื่องที่เรียนให้สัมพันธ์กัน

๕. จัดช่วงเวลาเรียนมากน้อยตามความเหมาะสม โดยนึกถึงกระบวนการเรียนการสอนของหลักสูตรฉบับปรับปรุง เพื่อการเสริมสร้างลักษณะนิสัยและกระบวนการเรียนรู้ตามข้อ ๑

๖. การสอนกลุ่มทักษะ ภาษาไทย ควรสอนตามลำดับแผนการสอน เพราะต้องฝึกทักษะตามขั้นตอน การฝึกทักษะการเรียนรู้ คำ ประโยค และข้อความ ส่วนคณิตศาสตร์สอนให้จับเป็นเรื่องไปตามลำดับ สำหรับกลุ่มประสบการณ์อื่น ๆ อาจเลือกให้เหมาะสมกับความสัมพันธ์เชื่อมโยง ให้เรียนก่อน-หลังได้ตามความเหมาะสมของเหตุการณ์วันสำคัญต่าง ๆ ตลอดจนสภาพของท้องถิ่น

๔. การจัดชั้นเรียน

โรงเรียนแต่ละแห่งถึงแม้จะมีขนาด รูปร่าง ลักษณะ สภาพแวดล้อม บุคลากร สถานที่ตั้งแตกต่างกัน แต่ทุกแห่งมีเป้าหมายในการจัดการศึกษาเช่นเดียวกัน คือ มุ่งจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่จะเอื้อประโยชน์ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากที่สุด ในขณะที่เดียวกันก็สนองตอบความต้องการ ความสนใจ และความแตกต่างระหว่างบุคคล ด้วย การที่จะให้บรรลุเป้าหมายได้นั้นโรงเรียนจะต้องศึกษาสำรวจโครงสร้างการจัดการของตนเอง ประมวลปัญหา แล้วคิดค้น ริเริ่มวิธีการใหม่ๆ หรือพัฒนาปรับปรุง เพื่อหารูปแบบมาใช้ในโรงเรียนของตนเอง ทั้งนี้เพราะแต่ละโรงเรียนมีความแตกต่างกันในแง่มุมต่าง ๆ การจัดชั้นเรียนจึงนับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งอันหนึ่งในกระบวนการดำเนินงานของโรงเรียน

การจัดชั้นเรียนแบ่งได้เป็น ๓ แบบ คือ

๔.๑ การจัดแบบมีชั้น

๔.๒ การจัดแบบไม่มีชั้น

๔.๓ การจัดแบบรวมหลายชั้น

โดยจะขอกล่าวรายละเอียดในแต่ละแบบดังต่อไปนี้

๔.๑ การจัดแบบมีชั้น

การจัดแบบมีชั้นเป็นการจัดผู้เรียนเข้าชั้นตามปกติ เช่น ป.๑, ป.๒, ป.๓, ป.๔, ป.๕ และ ป.๖ ซึ่งเป็นแบบที่โรงเรียนส่วนใหญ่ยังนิยมใช้กันอยู่มากในปัจจุบัน ทั้งนี้เพราะจัดได้ง่ายและสะดวก

ข้อดี

๔.๑.๑ สามารถแบ่งผู้เรียนให้อยู่ประจำกลุ่มสอน ตั้งแต่ต้นปีการศึกษา และอยู่ในชั้นนั้นโดยไม่มีอุปสรรค

๔.๑.๒ ง่ายต่อการบันทึกข้อมูลและเก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจนสะดวกต่อการจัดตารางสอน

๔.๑.๓ สามารถกำหนดเนื้อหาในการสอนและเป้าหมายที่ต้องการให้ครูแต่ละคนรับผิดชอบได้ง่าย

๔.๑.๔ สะดวกต่อการนำไปใช้ เพราะโรงเรียนไม่จำเป็นต้องใช้เวลาในการวางแผนงานและเวลาของบุคลากรในโรงเรียนมากเหมือนแบบอื่น ๆ

ข้อจำกัด

(๑) ยังไม่สนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน

(๒) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนแต่ละคนจะมีความแตกต่างกันมาก

(๓) หลักสูตรยังไม่สามารถสนองความสนใจของผู้เรียนได้ทุกคน

(๔) ผู้เรียนอาจวิตกกังวลในเรื่องการสอบได้-ตก

(๕) หลักสูตรที่กำหนดให้ผู้เรียนเรียนในแต่ละชั้น อาจไม่เหมาะสมกับความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

๔.๒ การจัดแบบไม่มีชั้น

การจัดแบบไม่มีชั้นเป็นการจัดชั้นเรียนที่ไม่แบ่งเป็นชั้น ๆ โดยเด็ดขาด แต่จะรวมอยู่ในชั้นเดียวกัน เช่น ป.๑-ป.๖ ภายใต้ความดูแลของครูคนหนึ่งหรืออาจจะมากกว่า ถ้ามีผู้เรียนเป็นจำนวนมากในชั้นนั้น แนวความคิดนี้มุ่งเน้นในเรื่องจิตวิทยาพัฒนาการของเด็กที่ว่า ผู้เรียนแต่ละคนย่อมมีความแตกต่างกัน ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนจึงต้องคำนึงถึงการจัดกลุ่มที่เหมาะสม โดยการหลอมรวมเข้าด้วยกันหลายชั้น มีการทดสอบเป็นระยะ แต่ไม่มีการสอบปลายปี ไม่มีการสอบตก

ข้อดี

๔.๒.๑ หลักสูตรเหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน กล่าวคือ มีความยืดหยุ่นในการแบ่งกลุ่มในเรื่องการจัดหลักสูตร การจัดหาสื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ เหมาะสมกับวิธีสอนและการเรียนของผู้เรียนแต่ละคน

๔.๒.๒ สามารถจัดประสบการณ์ทางการเรียนรู้ได้สอดคล้องและเหมาะสมกับผู้เรียนของแต่ละคน

๔.๒.๓ บรรยากาศในชั้นเรียนน่าเรียน เพราะผู้เรียนไม่ถูกบังคับและปล่อยอิสระจนเกินไป

๔.๒.๔ ผู้เรียนจะประสบความสำเร็จได้ขึ้นอยู่กับความสามารถของแต่ละคน

๔.๒.๕ การวัดผล-ประเมินผลจะสอดคล้องและมีคุณค่ากับผู้เรียนแต่ละคนมากขึ้น ยกเลิกการสอบได้-ตก

ข้อจำกัด

(๑) เวลาเรียนอาจจะแตกต่างกัน บางคนต้องใช้เวลาเรียนมาก บางคนอาจใช้เวลาเรียนน้อย ทำให้การเรียนการสอนไม่ราบรื่นเท่าที่ควร

(๒) วิธีการสอนยังไม่มีวิธีใดที่เหมาะสมกับโรงเรียนแบบไม่มีชั้น

(๓) การวัดผล-ประเมินผลทำได้ลำบาก ทั้งนี้เพราะผู้เรียนมีหลายกลุ่มและหลายระดับ

(๔) ผู้บริหารโรงเรียนและครูจะต้องได้รับการฝึกฝนและเตรียมตัวมาเป็นอย่างดี

๔.๓ การจัดแบบรวมหลายชั้น

การจัดแบบรวมหลายชั้น เป็นการจัดชั้นเรียนที่รวมกันตั้งแต่ ๒ ชั้นขึ้นไป เช่น จัดชั้น ป.๑-๒ หรือ ป.๓-๔ หรือ ป.๕-๖ และหรือ ป.๑-๓ นำมารวมกัน แนวความคิด

นี่เป็นการจัดที่สนองความต้องการของแต่ละบุคคลและยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสังคมแบบพหุวัฒนธรรม เป็นต้น

ข้อดี

๔.๓.๑ เป็นการแบ่งเบาภาระครูผู้สอน กล่าวคือ เด็กเก่งกว่าจะสามารถช่วยครูสอนเพื่อนที่อ่อนกว่าในชั้นได้ เพราะเด็กยอมเข้าใจในภาษาของวัยเดียวกันได้ดีกว่าครู

๔.๓.๒ ผู้เรียนสามารถอยู่ร่วมกันและปรับตัวเองให้เข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงได้ดีกว่า

๔.๓.๓ สอนตอบความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน

๔.๓.๔ หลักสูตรมีลักษณะต่อเนื่องโดยตลอด คือ ไม่จำเป็นต้องใช้ปีเป็นกรอบกำหนดเวลาของการเรียนรู้

๔.๓.๕ ไม่มีการสอบตกซึ่งเป็นปัญหาที่มีผลสืบเนื่องหลายประการ

๔.๓.๖ เน้นการสร้างทักษะและเจตคติของการเรียนรู้ต่อไปตลอดชีวิต

๔.๓.๗ สอนเจตนาารมณ์ในโรงเรียนที่มีครูไม่ครบชั้นหรือในโรงเรียนที่มีครูมากกว่าผู้เรียน

ข้อจำกัด

(๑) ผู้บริหารและครูจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการบริหาร การจัดชั้นเรียน การจัดครูเข้าสอน การหลอมหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียนที่ต่างวัย ต่างระดับชั้นเป็นอย่างดี

(๒) ทำให้เกิดความยุ่งยากต่อครูในการวัดผล-ประเมินผล เพราะมีผู้เรียนต่างวัย ต่างระดับชั้น

(๓) ผู้บริหารและครูจะต้องมีความรู้-ความสามารถ และเวลาเตรียมการวางแผน และการนำหลักสูตรแม่บทมาวิเคราะห์ เพื่อให้เข้ากับสภาพปัญหาและความจำเป็นของโรงเรียน ได้เป็นอย่างดี

(๔) ต้องเตรียมสื่อการเรียนการสอนในรูปลักษณะที่แตกต่างกัน เพราะมีผู้เรียนต่างวัย ต่างระดับชั้น

(๕) ครูส่วนหนึ่งจะว่างงาน ไม่มีอะไรทำ

การจัดผู้เรียนเข้าชั้นเรียน

การจัดผู้เรียนเข้าชั้นเรียน อาจจัดได้เป็น ๔ แบบ คือ

๑ **แบ่งกลุ่มตามความสามารถ** เป็นการยืดความสามารถทางสติปัญญา โดยอาจจะแยกเด็กจากผลการสอบเข้า การสอบเลื่อนชั้นปลายปี หรือการใช้ข้อสอบมาตรฐาน อาจแบ่งเด็กออกเป็นกลุ่ม เช่น กลุ่มเด็กเรียนดี สอนและให้ทำงานตามความรู้ ความสามารถ ความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน

๒ แบ่งกลุ่มคละกัน เป็นการจัดเด็กที่เรียนเก่ง เรียนอ่อน เรียนปานกลาง อยู่ในชั้นเดียวกัน การจัดแบบนี้มีประโยชน์คือ เด็กที่เรียนเก่งสามารถจะช่วยเด็กที่เรียนอ่อนได้

๓ แบ่งกลุ่มภายในชั้น คือ การจัดผู้เรียนที่อยู่ในชั้นเดียวกันและแบ่งออกเป็นกลุ่มๆ เช่น กลุ่มเรียนดี เรียนปานกลาง และเรียนอ่อน

๔ แบ่งกลุ่มระหว่างชั้น คือ การจัดผู้เรียนที่อยู่ต่างระดับชั้น เช่น ป.๑, ป.๒, ป.๓ ฯลฯ มารวมกันอยู่ในห้องเรียนเดียวกัน แล้วแบ่งกลุ่มเป็น ป.๑, ป.๒ ฯลฯ โดยครูผู้สอนอาจจัดเนื้อหาที่เด็กทั้ง ๒ ชั้น สามารถเรียนร่วมกันได้ เช่น มารยาทในการพูดกับบุคคล ตัวเรา ฯลฯ ส่วนเนื้อหาที่ไม่สามารถเรียนร่วมกันได้ก็ให้จัดแยกสอนต่างหาก เช่น คณิตศาสตร์เกี่ยวกับโจทย์ปัญหา ฯลฯ

การจัดชั้นเรียนและการจัดผู้เรียนเข้าชั้นเรียนยังไม่มีข้อยุติว่าแบบไหนจะเหมาะสมกับสภาพของโรงเรียนประถมศึกษาศึกษามากที่สุด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพความจำเป็นและปัญหาของโรงเรียน ซึ่งจะต้องอาศัยองค์ประกอบในการพิจารณาต่อไปนี้

- ๑) ปรัชญาของโรงเรียน
- ๒) อาคารสถานที่ในตัวโรงเรียน
- ๓) ขนาดของโรงเรียน
- ๔) เศรษฐกิจและสังคมในแวดวงของโรงเรียนและชุมชน
- ๕) หลักสูตร
- ๖) แรงกระตุ้นและความชำนาญของบุคลากรในโรงเรียน

สำหรับการจัดชั้นเรียนและการจัดผู้เรียนเข้าชั้นเรียนตามแนวหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ ฉบับปรับปรุงนี้ ต้องการให้โรงเรียนมีความคล่องตัวและสามารถยืดหยุ่นได้เองในเรื่องการบริหารการจัดชั้นเรียน โดยคำนึงความสามารถ ความต้องการ และความสนใจของผู้เรียน ตลอดจนการแบ่งกลุ่มผู้เรียนในชั้นเรียน ซึ่งผู้สอนอาจใช้การแบ่งกลุ่มในห้องเรียนได้ ๖ ลักษณะ ดังนี้

๑) กลุ่มตามระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผู้เรียนในห้องเรียนอาจถูกจัดเป็นกลุ่มตามระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของตนตามกลุ่มประสบการณ์ต่างๆ ในหลักสูตร กล่าวคือ ผู้เรียนอาจถูกจัดอยู่ในกลุ่มที่ไม่ซ้ำกัน เช่น อยู่ในกลุ่มการอ่านกลุ่มหนึ่ง กลุ่มคณิตศาสตร์อีกรุ่นหนึ่ง และกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตอีกรุ่นหนึ่ง เป็นต้น

ระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนหาได้โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ แบบทดสอบมาตรฐาน แบบทดสอบความถนัดทางการเรียน การทดสอบอย่างไม่เป็นทางการ รวมทั้งการสังเกตของผู้สอน การทดสอบเหล่านี้จะเป็นแนวทางให้แก่ผู้สอนในการคัดเลือกผู้เรียนเข้ากลุ่มต่างๆ แม้จะจัดผู้เรียนเข้ากลุ่มแล้ว ผู้สอนก็ยังต้องยึดหลักความยืดหยุ่น เพราะ

ผู้เรียนอาจปฏิบัติได้ดีขึ้นหากจัดอยู่ในกลุ่มอื่น ๆ ผู้เรียนบางคนอาจต้องถูกลดมาอยู่ระดับกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำ หรือบางคนอาจได้ไปอยู่ระดับกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์สูงกว่า เพื่อผู้เรียนจะได้ทำกิจกรรมในกลุ่มที่เป็นไปตามระดับผลสัมฤทธิ์ของตน

วิธีการแบ่งกลุ่มนี้ ใช้พื้นฐานด้านผลสัมฤทธิ์มากกว่าด้านความสามารถ หากดำเนินการอย่างถูกต้องเหมาะสม การแบ่งกลุ่มนี้ในที่สุดก็จะเป็นการแบ่งกลุ่มบนพื้นฐานของความสามารถนั่นเอง

๒) กลุ่มตามความต้องการพิเศษ

ขณะทำงานร่วมกับผู้เรียนในแต่ละวัน ผู้สอนอาจค้นพบว่ามีเด็กหลายคนจากกลุ่มต่าง ๆ มีปัญหาเกี่ยวกับความเข้าใจในเรื่องเฉพาะลงไป เช่น ในเรื่องการอ่านก็อาจจัดผู้เรียนจากกลุ่มการอ่านหลาย ๆ กลุ่ม มารวมเป็น “กลุ่มความต้องการพิเศษ” เพื่อเรียนเฉพาะเรื่องการออกเสียงคำควบกล้ำ

กลุ่มตามความต้องการพิเศษจะสลายตัวลง หลังจากผู้เรียนได้เรียนรู้เทคนิคเฉพาะหรือได้แก้ปัญหาที่เขาประสพร่วมกันแล้ว การจัดกลุ่มแบบนี้ใช้ได้กับผู้เรียนที่อยู่ในกลุ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกกลุ่ม และสามารถจัดกลุ่มเช่นนี้ได้หลาย ๆ กลุ่มในห้องเรียนในเวลาเดียวกัน

๓) กลุ่มตามความสนใจ

กลุ่มแบบนี้จัดขึ้นจากผู้เรียนที่มีความสนใจร่วมกันหรือคล้ายคลึงกัน เช่น มีความสนใจเป็นพิเศษในเรื่องสัตว์ยุคโบราณ ก็นำข้อมูลที่ตนเก็บรวบรวมได้จากแหล่งต่าง ๆ มาแลกเปลี่ยนกัน โครงการในชั้นเรียน รายงาน กิจกรรมต่าง ๆ นับเป็นประสบการณ์การเรียนรู้ส่วนหนึ่งที่อาจสร้างกลุ่มความสนใจต่าง ๆ ขึ้น

ผู้เรียนที่มีงานอดิเรกที่คล้ายกัน ก็สามารถนำมาจัดเป็นกลุ่มเดียวกันได้ มินงานอดิเรกหลายอย่างที่เกี่ยวข้องกับวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตร ทั้งยังเป็นแหล่งข้อมูลเพิ่มเติมสำหรับประสบการณ์การเรียนรู้อีกด้วย

๔) กลุ่มคู่

กลุ่มแบบนี้จัดขึ้นโดยนำผู้เรียน ๒ คน ที่มีปัญหาเฉพาะเช่นเดียวกันมาทำงานด้วยกัน เช่น ในการอ่าน อาจนำผู้เรียน ๒ คน ที่มีปัญหาเสียงควบกล้ำไม่ถูกมาจับคู่กัน ในขณะที่คนหนึ่งอ่านออกเสียงอีกคนหนึ่งคอยวงกลมคำที่อ่านผิด เป็นต้น ซึ่งเป็นการช่วยให้ผู้เรียนทั้งคู่เกิดความตระหนักถึงปัญหาของการออกเสียงไม่ถูกต้องของตน

๕) กลุ่มวิจัย

การจัดกลุ่มแบบนี้อาจประกอบด้วยผู้เรียน ๒ คน หรือมากกว่าก็ได้ งานของกลุ่มคือ การทำวิจัยรายงานเกี่ยวกับหัวข้อเฉพาะ เช่น อาจจัดกลุ่มขึ้นเพื่อการอภิปราย การทำกิจกรรม หรือการรายงานในห้องเรียน

๖) กลุ่มรวมทั้งห้อง

มีหลายโอกาสที่จะต้องใช้ผู้เรียนทั้งห้องทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเดียว กิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนทั้งชั้นต้องรู้ ควรจะได้เสนอให้รู้พร้อมกันทีเดียว เช่น กิจกรรมเกี่ยวกับการฟัง การอ่านออกเสียง การแสดงบทบาท การรายงาน หรือการอภิปราย สิ่งเหล่านี้เหมาะสมกับกลุ่มรวมทั้งห้อง

ความยืดหยุ่นของกลุ่ม

เป็นที่เชื่อว่า ผู้เรียนสามารถอยู่และทำงานร่วมกันได้ในกลุ่มต่าง ๆ ที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ ดังนั้นผู้เรียนคนหนึ่งสามารถอยู่ในกลุ่มสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนกลุ่มหนึ่ง หรือเป็นสมาชิกอยู่ในกลุ่มความต้องการพิเศษอีกกลุ่มหนึ่ง และยังสามารถเป็นสมาชิกอยู่ในกลุ่มต่าง ๆ อีก

ข้อควรคำนึง ในการจัดชั้นเรียน ผู้บริหารโรงเรียนควรจัดครูกลุ่มหนึ่งให้เหลือไว้สำหรับเตรียมการจัดกิจกรรมอื่น ๆ เช่น กำหนดการสอน วางแผนการสอน จัดทำอุปกรณ์การเรียนการสอน วิจัยทดลองหารูปแบบการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล จัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติม และอื่น ๆ ทั้งนี้เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามความต้องการของหลักสูตรและมีประสิทธิภาพ

๕. การนิเทศ การติดตาม และการประเมินผลการใช้หลักสูตรของโรงเรียน

๕.๑ การนิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษา คือกระบวนการสร้างสรรค์ในการให้คำแนะนำและการชี้ช่องทางในลักษณะที่เป็นกันเองแก่ครูในอันที่จะปรับปรุงครูและสภาพการเรียนการสอน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษาที่พึงประสงค์ เพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรเป็นอย่างดีและสามารถใช้หลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ โรงเรียนจะต้องจัดให้มีระบบการนิเทศทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ถือว่าการนิเทศภายในเป็นสิ่งที่สถานศึกษาทุกแห่งควรจัดให้มีขึ้นอย่างเป็นระบบ โดยมีการจัดองค์กร เป้าหมาย นิเทศ วิธีการนิเทศ และกิจกรรมในการนิเทศ กำหนดไว้อย่างชัดเจน

การบริหารการศึกษาและการนิเทศการศึกษาจะต้องประสานสัมพันธ์กัน วิธีการและเทคนิคต่าง ๆ ควรตั้งอยู่บนเจตคติและวิธีการทางวิทยาศาสตร์ การนิเทศควรเน้นในเรื่องการทดลอง การสังเกต การวินิจฉัย และความเชื่อถือได้ และควรเป็นเรื่องของความร่วมมือของครูทุก ๆ คน โดยให้ครูทุกคนได้มีโอกาสแสดงออกอย่างเสรี ทั้งในการอภิปรายเพื่อแก้ปัญหา และการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ

กิจกรรมและเทคนิคต่าง ๆ ที่สถานศึกษาอาจจะเลือกจัดให้เหมาะสมกับการแก้ปัญหา ได้แก่ การประชุม การฝึกอบรม การประชุมปฏิบัติการ การจัดป๋ายนิเทศ การจัดมุมหนังสือ การให้คำปรึกษาแนะนำ การสาธิต การสอน การไปเยี่ยมชมโรงเรียนอื่น

การศึกษาค้นคว้าวิจัยทดลอง การจัดนิทรรศการ การให้ไปฝึกงาน การใช้กลุ่มสร้างเสริมคุณภาพ และการสังเกตการสอน

๕.๒ การติดตาม

กิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนได้ดำเนินการตามแผนการบริหารงาน จำเป็นต้องมีการควบคุมติดตามหรือกำกับติดตามอย่างใกล้ชิด

การกำกับติดตามมีลักษณะกิจกรรมที่สำคัญดังนี้

๕.๒.๑ เป็นการตรวจสอบตามจุดปฏิบัติงาน เพื่อดูว่าการปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนหรือไม่

๕.๒.๒ เป็นกิจกรรมที่ปฏิบัติอย่างต่อเนื่องในระหว่างการทำงานของแผนหรือโครงการ

๕.๒.๓ เป็นกิจกรรมที่เน้นการเก็บข้อมูลในระหว่างดำเนินงานว่าเป็นอย่างไร แตกต่างจากที่กำหนดไว้หรือมีปัญหาอะไรหรือไม่

ประโยชน์ของการติดตามงานทำให้ระบบการบริหารงานของสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ปฏิบัติงานมีความกระตือรือร้น เอาใจใส่ และระมัดระวังในการปฏิบัติงานอยู่เสมอ

๕.๓ การประเมินผลการใช้หลักสูตรของโรงเรียน

การที่โรงเรียนจะจัดการศึกษาให้ผู้เรียนบรรลุตามจุดหมายของหลักสูตรได้นั้น คงจะต้องบริหารงานอย่างเป็นระบบ มีการประเมินผลการใช้หลักสูตรและนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา โดยอาจจะดำเนินการดังนี้

๕.๓.๑ กำหนดให้การประเมินผลการใช้หลักสูตรเป็นกิจกรรมของทุกฝ่ายและทุกงาน

๕.๓.๒ สร้างความเข้าใจการประเมินผลการใช้หลักสูตรด้วยตนเองให้เกิดขึ้นกับคณะครูในโรงเรียน

๕.๓.๓ มอบหมายงานการประเมินผลแต่ละด้าน ให้ผู้ปฏิบัติงานดำเนินการประเมินตามระยะเวลาที่กำหนด

๕.๓.๔ ดำเนินการประเมิน

๕.๓.๕ สรุปผลการประเมินของผู้ปฏิบัติงาน

๕.๓.๖ นำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาของโรงเรียน

องค์ประกอบที่สำคัญซึ่งโรงเรียนควรจะต้องจัดประเมินผลการใช้หลักสูตรของโรงเรียน มี ๔ ประการ

๑. การเตรียมความพร้อม ก่อนการใช้หลักสูตร โรงเรียนได้มีการเตรียมความพร้อมในเรื่องต่าง ๆ ดังนั้นโรงเรียนจึงควรมีการประเมินผลในเรื่องการประชาสัมพันธ์หลักสูตร การประสานงานกับหน่วยงานภายนอก การเตรียมบุคลากร การจัดระบบบริหารงาน การจัดข้อมูลพื้นฐาน การจัดสื่อวัสดุอุปกรณ์และเอกสารที่เกี่ยวข้อง ความมั่นใจของคณะครูผู้บริหารในสภาพความพร้อมของโรงเรียนต่อการใช้หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

๒. การบริหารหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้จะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวย่อมขึ้นอยู่กับการบริหารหลักสูตรด้วย โรงเรียนจะต้องบริหารหลักสูตรอย่างเป็นระบบ เริ่มตั้งแต่การวางแผนทั่วไป การจัดทำแผนงานด้านวิชาการ การดำเนินงานตามแผน การประเมินผล การดำเนินงาน ดังนั้นโรงเรียนจึงต้องมีการประเมินผลในเรื่องดังกล่าว

๓. การเรียนการสอน เป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งของการนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งผู้สอนจะต้องให้ความสำคัญและมีการประเมินผลในเรื่องต่อไปนี้ การจัดและพัฒนาการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับจุดหมายของหลักสูตร การสอนเน้นกระบวนการ การสอนเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การสอนเน้นกระบวนการกลุ่ม การสอนซ่อมเสริมเพื่อพัฒนาผู้เรียน

๔. ผลการเรียนรู้ในกลุ่มประสบการณ์ด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน เป็นข้อมูลอีกด้านหนึ่งซึ่งจะใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียน

ในการนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษา โรงเรียนจะต้องมีการวางแผน และให้บุคลากรทุกคนในโรงเรียนได้มีส่วนร่วมในงานดังกล่าว มีการมอบหมายให้ชัดเจนว่าใครจะรับผิดชอบในส่วนใด และเมื่อทำไปได้ช่วงระยะเวลาหนึ่งก็ต้องมีการติดตามการประเมินผลดังกล่าวข้างต้นนี้ คือ การประเมินผลตนเอง

๖. การส่งเสริมงานทางด้านวิชาการ

วิชาการภายในโรงเรียนมิใช่หมายถึงการเรียนการสอนในห้องเรียนเท่านั้น แต่ยังหมายถึงกิจกรรมทุกสิ่งทุกอย่างภายในโรงเรียนที่จะช่วยส่งเสริมให้การเรียนการสอนในห้องเรียนมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ดังนั้นผู้มีบทบาทและหน้าที่สำคัญในการส่งเสริมงานทางด้านวิชาการมากที่สุดได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนจึงควรทำงานอย่างมีเป้าหมายและมีการวางแผนด้วยการส่งเสริมครูและผู้เรียนให้ดำเนินการไปตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร ดังนี้

๖.๑ การส่งเสริมครู

๖.๑.๑ การประชุมครู

ผู้บริหารควรจัดประชุมปรึกษาหารือเรื่องวิชาการ โดยเฉพาะด้านการจัดการเรียนการสอน ซึ่งอาจเกิดจากการปรึกษาหารือของสมาชิกที่เข้าประชุม การแลกเปลี่ยน

ความรู้ ประสบการณ์ซึ่งกันและกันให้กว้างขวางยิ่งขึ้น การหยิบยกปัญหาขึ้นมาพิจารณาไปสู่การเรียนรู้ที่เพิ่มพูนขึ้น เป็นการแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารมีความสนใจและเห็นความสำคัญทางด้านวิชาการและเกิดความกระตือรือร้นในการทำงานต่อไป

๖.๑.๒ การจัดห้องสมุดหรือมุมเอกสารสำหรับครู

การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรในแต่ละครั้ง ย่อมทำให้ครูกังวลใจไม่น้อยว่าจะสอนให้ดีได้อย่างไร โดยเฉพาะครูในโรงเรียนที่ห่างไกลยังไม่มีแหล่งที่จะใช้ศึกษาค้นคว้า ครูจึงขาดที่พึ่ง ครูที่จะสอนได้สอดคล้องกับความต้องการของหลักสูตรควรจะเป็นผู้ที่มีความรู้ ความคิดที่ก้าวหน้า ทันต่อเหตุการณ์ สามารถสอนและมีวิจารณ์ญาณในการปรับการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์ต่อชีวิตจริงของผู้เรียนได้ด้วยตนเอง สิ่งที่ได้โดยง่ายกล่าวมาก็คือ การมีห้องสมุดที่รวบรวมเอกสารต่าง ๆ ให้ครูได้ศึกษาอ่านหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ ไม่เพียงแต่เอกสารทางการศึกษาเท่านั้น ควรมีเอกสาร ตำรา วารสารต่าง ๆ ที่มีคุณค่านอกเหนือจากทางการศึกษาด้วย เพื่อให้ครูได้มีการปรับตนเองให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว สิ่งเหล่านี้จะเป็นที่พึงใกล้ตัวครูที่จะใช้บริการได้สะดวก

๖.๑.๓ การเยี่ยมชมการสอนของครูอื่น ๆ

การส่งเสริมอีกวิธีหนึ่งซึ่งทำได้ไม่ยากก็คือ การให้ครูได้มีโอกาสดูการสอนของครูคนอื่น ๆ ทั้งในและนอกโรงเรียนของตนเอง การสอนใด ๆ ก็ตามแม้จะทำมาเป็นระยะเวลานานจนชำนาญ แต่อาจซ้ำซากไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลง เพราะมองไม่เห็นสิ่งที่ตนทำหรือมองข้ามไป ดังนั้นการเปลี่ยนบรรยากาศไปเยี่ยมชมการสอนของผู้อื่นบ้างหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน จะช่วยให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ที่จะนำมาปรับปรุงการสอนของตนเองและเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ก้าวหน้าหรือพัฒนามากขึ้น

๖.๑.๔ การส่งเสริมความรู้ ประสบการณ์ และวิทยฐานะของครู

ปัจจัยที่จะส่งเสริมให้การเรียนการสอนบรรลุผลในโรงเรียนต่าง ๆ ในท้องที่ต่าง ๆ มีความแตกต่างกันมาก มีการได้เปรียบเสียเปรียบ ครูก็เป็นปัจจัยหนึ่ง ครูที่เรียนจบและเป็นครูสอนแล้วแต่ไม่ได้รับการอบรมต่อ ความรู้ก็อยู่เพียงแค่นั้นจนอาจล้าหลังมาก ดังนั้นผู้บริหารควรจัดให้ครูได้มีโอกาสเข้ารับการอบรม ดูงาน หรือศึกษาต่อ เพื่อเพิ่มพูนความรู้และเลื่อนวิทยฐานะซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่องานด้านการสอนของครู รวมถึงการสนับสนุนส่งเสริมให้เป็นสมาชิกสมาคมต่าง ๆ ที่ครูจะได้รับประโยชน์และนำมาปรับปรุงการปฏิบัติงานของตน ซึ่งเป็นการส่งเสริมขวัญและกำลังใจด้วย

๖.๑.๕ การส่งเสริมการจัดทำสื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอนนอกเหนือจากเอกสารต่าง ๆ ที่ใช้สำหรับให้เด็กได้ศึกษาค้นคว้าแล้ว ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนหรือครูวิชาการโรงเรียนจัดทำสื่อการเรียนการสอนขึ้นใช้เอง โดยจัดทำให้สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตรกับสภาพของท้องถิ่นและผู้เรียน ทั้งนี้เพื่อให้ครูสามารถพึ่งตนเองได้ ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจึงควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูจัดทำสื่อขึ้นใช้เอง การที่ครูสามารถจัดทำสื่อขึ้นใช้เองได้นอกจากจะช่วยทำให้ครูมีสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมแล้ว ยังช่วยลดปัญหาการขาดแคลนเอกสารค้นคว้าของผู้เรียน ตลอดจนครูจะได้พัฒนาความสามารถในการปรับหลักสูตรและการจัดทำสื่อการเรียนการสอนที่ดีใช้ได้เอง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาบุคลากรในด้านการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น

๖.๑.๖ การสนับสนุนการศึกษาวิจัย

ในการพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนที่สมบูรณ์ถูกต้องนั้น จะต้องอาศัยการศึกษาวิจัยควบคู่ไปด้วย เพื่อนำมาปรับปรุงผลงานอยู่เสมอ ในสภาพความเป็นจริงของการสอนของครูย่อมต้องมีการศึกษาสังเกตและนำผลการสังเกตมาปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น การปฏิบัติการเช่นนี้ เป็นการศึกษาวิจัยตามธรรมชาติที่ยังมิได้นำระบบวิธีการทางสถิติมาใช้ แต่เป็นการสังเกตธรรมดาโดยทั่วไป ฉะนั้นในการพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลที่มีเชิงคุณภาพนั้นคือ การนำวิจัยทางการศึกษาเข้ามามีส่วนช่วยในการปรับปรุงงานด้านหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน ในขณะเดียวกันหลักสูตรฉบับปรับปรุงนี้ยังเน้นให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรมากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็นของท้องถิ่นและผู้เรียน เมื่อเป็นเช่นนี้การพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนในระดับท้องถิ่น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยข้อมูลทางการวิจัยมาช่วยสนับสนุน ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจึงควรให้ความสนใจและสนับสนุนการศึกษาวิจัย โดยเตรียมบุคลากรในโรงเรียนให้มีพื้นฐานความรู้ทางด้านการศึกษาวิจัยเพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงงานด้านหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน ด้วยวิธีการส่งครูเข้ารับการอบรมศึกษาต่อ เขียวิทยาการที่มีความรู้ และครูที่มีความรู้ทางด้านวิจัยในโรงเรียนมาช่วยเผยแพร่ให้เพื่อนครูได้ทราบ เป็นต้น การรวมกำลังทั้งทางด้านความรู้ ประสบการณ์ และสติปัญญา ย่อมจะช่วยให้เกิดประโยชน์แก่การพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนในระดับท้องถิ่น

๖.๑.๗ การสนับสนุนส่งเสริมทางด้านขวัญและกำลังใจ

เป็นที่ทราบกันดีถึงภารกิจของครูที่ต้องรับผิดชอบงานมากมาย นอกเหนือจากหน้าที่หลักในการสอนแล้ว ภารกิจดังกล่าวครูไม่สามารถจะหลีกเลี่ยงได้เลย จำเป็น

ต้องปฏิบัติไปตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนที่ดีจึงจำเป็นต้องให้การส่งเสริมและสนับสนุนครูทางด้านขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน โดยทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาให้ครูได้สามารถเข้าพบและให้คำปรึกษาแก่ครูในการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนเรื่องอื่นๆ ที่สามารถช่วยเหลือครูได้ โดยปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความโอบอ้อมอารีและยุติธรรม โดยเฉพาะครูที่มีความตั้งใจในการทำงานและมีความขยันหมั่นเพียรอย่างสม่ำเสมอ ควรได้รับการพิจารณาเป็นพิเศษ

๖.๒ การส่งเสริมผู้เรียน

ตามปกติครูผู้สอนย่อมมีหน้าที่สอนหรือส่งเสริมทางด้านวิชาการแก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะ เจตคติ ค่านิยม และการจัดการ อันนำไปสู่จุดหมายปลายทางที่หลักสูตรต้องการ

การส่งเสริมทางด้านวิชาการแก่ผู้เรียน ครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรม ทั้งเป็นรายบุคคลและกลุ่ม เรื่องที่ควรส่งเสริมผู้เรียนได้แก่

๖.๒.๑ การส่งเสริมทักษะกระบวนการ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู ครูควรยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง กล่าวคือ ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมโดยฝึกให้ผู้เรียนได้ผ่านขั้นตอนกระบวนการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอเป็นประจำจนเป็นนิสัย ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้มีทักษะกระบวนการอันเป็นจุดเน้นของหลักสูตร

๖.๒.๒ การพิจารณาตัดสินผลการเรียนที่เป็นธรรม การวัดผลประเมินผลตามหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ.๒๕๓๓ โรงเรียนมีอำนาจในการตัดสินผลการเรียนและอนุมัติผลการเรียนของผู้เรียนได้อย่างอิสระมากขึ้น ดังนั้นโรงเรียนจะต้องหาวิธีการอย่างไรที่จะช่วยทำให้การวัดผล-ประเมินผลมีประสิทธิภาพและยุติธรรมกับเด็ก กล่าวคือ ควรจะพิจารณาจากผลงานของผู้เรียนที่แข่งกับตนเอง ทั้งนี้เพราะผู้เรียนแต่ละคนย่อมมีสภาพที่แตกต่างกัน การนำผลการเรียนของแต่ละคนมาเปรียบเทียบกันเป็นสิ่งที่ควรหลีกเลี่ยงและเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับเด็กที่เรียนอ่อน ดังนั้นครูผู้สอนจะต้องให้ความเอาใจใส่ดูแลซ่อมเสริมการเรียนของเด็กอ่อนและส่งเสริมเด็กเก่งให้ฝึกทำกิจกรรมที่ยากขึ้นตามความสามารถของเขา ด้วยเหตุนี้ครูและผู้บริหารโรงเรียนจะต้องคำนึงถึงอย่างมากในการตัดสินผลการเรียนด้วยการดูพัฒนาการของเด็กเป็นสำคัญ

๖.๒.๓ การเสริมประสบการณ์ทางวิชาการให้แก่ผู้เรียน

ความรู้และประสบการณ์ที่ผู้เรียนจะได้รับจากโรงเรียนย่อมมีจำกัดและเป็นไปตามหลักสูตร แต่อนาคตของผู้เรียนจะต้องก้าวหน้าต่อไป ในกรณีที่ผู้เรียนมีความสนใจเรื่องใดเป็นพิเศษและอยากเรียนรู้เพิ่มเติม ควรจะได้รับการสนับสนุนส่งเสริมเท่าที่จะช่วยได้ โดยการเริ่มต้นจากจุดสนใจเล็กๆ ค่อยเป็นค่อยไป และอาจขยายไปสู่การตั้งกลุ่มกิจกรรมหรือชมรมสำหรับผู้ที่มีความสนใจเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เหมือนกัน โดยมีครูเป็นพี่เลี้ยง การกระทำดังกล่าวจะเป็นประโยชน์อย่างมากในการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองตามความสนใจและความถนัด

๖.๒.๔ ความร่วมมือทางวิชาการเกี่ยวกับการประกวดผลงานเด็ก

ในปัจจุบันจะเห็นว่ามี การส่งเสริมการประกวดผลงานของเด็กอยู่บ่อยๆ และโรงเรียนหลายแห่งก็คงได้จัดผลงานของเด็กส่งเข้าประกวดอยู่แล้ว ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรทำอย่างยิ่ง แต่สิ่งที่ยากจะเน้นไว้ในที่นี้ก็คือ การทำความเข้าใจกับเด็กที่มีผลงานส่งเข้าประกวด การส่งผลงานเข้าประกวดนั้นไม่ควรมองในแง่ของการเอาชนะเลิศ เหตุผลที่นอกเหนือจากการผิดหวังก็คือความรู้และประสบการณ์ที่เด็กจะได้นำมาปรับปรุงตนเอง การส่งผลงานเข้าประกวดทำให้เด็กรู้จักตนเองและรู้จักโลกภายนอกมากขึ้น เพื่อที่จะได้พัฒนาตนเองต่อไป ไม่เป็นแต่เพียงผู้ชนะการประกวดเท่านั้น แต่ให้หมายรวมถึงผู้แพ้ด้วย ฉะนั้นจึงไม่ควรมองในแง่การประกวดเพื่อเอาชนะ แต่ควรมองเห็นเป็นความร่วมมือทางวิชาการระหว่างเด็ก ซึ่งน่าจะเป็นคุณประโยชน์มากกว่า

๖.๒.๕ การประสานงานและการใช้ประโยชน์จากวิทยากรในท้องถิ่น

จุดมุ่งหมายที่แท้จริงของการจัดการเรียนการสอนมิได้จำกัดอยู่แต่ในห้องเรียนเท่านั้น การสอนที่ถูกต้องควรควรให้ผู้เรียนมีโอกาสดูแลสัมผัสกับชีวิตจริงนอกห้องเรียนหรือนอกโรงเรียน ได้พบปะกับบุคลากร ผู้รู้ หรือวิทยากรในท้องถิ่นเพื่อจะได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ มากขึ้น โดยไม่จำกัดว่าจะต้องเรียนรู้จากครูเท่านั้น ทั้งนี้เพราะผู้เรียนจะต้องเรียนรู้กับโลกภายนอกมากขึ้นหลังจากที่ตนจบการศึกษาไปแล้ว ดังนั้นเพื่อให้การจัดการศึกษาสอดคล้องกับสภาพชีวิตและสังคมของเด็กจริง ๆ จึงควรจัดการศึกษาที่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนได้ศึกษาจากสภาพชีวิตจริง ซึ่งก็สอดคล้องกับหลักการของการจัดการศึกษาที่ว่า การศึกษาเพื่อพัฒนาชีวิตและสังคม

๖.๒.๖ การยกย่องเกียรติคุณ

โรงเรียนควรแสดงให้เห็นให้ผู้เรียนเห็นว่า ผู้ที่กระทำความดีจะมีผู้มองเห็นและให้กำลังใจอยู่เสมอ แม้จะไม่บ่อยนัก ทั้งนี้เพื่อเป็นขวัญกำลังใจให้กับเด็ก การยกย่องชมเชย ให้รางวัล อาจกระทำได้หลายวิธีแล้วแต่ความเหมาะสม แต่การยกย่องชมเชยหรือการให้รางวัลไม่ควรเฉพาะเจาะจงแต่การเรียนดีเท่านั้น แต่ควรให้ครอบคลุมในหลายๆ ด้าน

เช่น มายาห์ การเรียนดี การช่วยเหลือผู้อื่นที่ตกทุกข์ได้ยาก การแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ฯลฯ การยกย่องชมเชยหรือการยกย่องเกียรติคุณ ถ้าทำได้ถูกต้องเหมาะสมก็จะเป็นส่วนหนึ่งในการปลูกฝังค่านิยมให้กับผู้เรียนในการที่จะประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ควรได้รับการยกย่อง

๗. แนวปฏิบัติในห้องเรียน

ห้องเรียนแต่ละห้องย่อมมีลักษณะเฉพาะตัวตามสภาพของแต่ละห้อง ถึงแม้จะมีการกำหนดรูปแบบของห้องเรียนให้เป็นแบบเดียวกันก็ตาม ห้องเรียนแต่ละโรงเรียนก็ไม่ค่อยจะเหมือนกันเกือบทุกอย่าง ลักษณะของห้องเรียนตามแนวหลักสูตรฉบับปรับปรุงนี้ก็เช่นกัน ไม่สามารถจะใช้สูตรตายตัวได้ว่าจะต้องทำอย่างนั้นอย่างนี้ สำหรับห้องเรียนที่คาดว่าจะเอื้อต่อหลักสูตร ควรคำนึงถึงในเรื่องต่อไปนี้

๑. การจัดบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อหลักสูตร
๒. การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน

๑. การจัดบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อหลักสูตร

ห้องเรียนเป็นสถานที่ที่ผู้เรียนใช้เรียนรู้สิ่งต่างๆ ทั้งวิชาความรู้ การฝึกความคิด การปฏิบัติ และการคบหาสมาคมกับบุคคลอื่น ห้องเรียนยังเป็นสถานที่สำหรับผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมส่วนตัว กิจกรรมที่ผู้เรียนสนใจหาความสนุกสนานเพลิดเพลินและใช้เป็นการพักผ่อนยามว่าง จากผลการวิจัยพบว่า สภาพแวดล้อมในห้องเรียนเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่มีผลต่อการเรียนการสอนของครู สภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยจะช่วยให้การเรียนรู้ของผู้เรียนมีผลดี ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าห้องเรียนมีความสำคัญต่อผู้เรียน ครูต้องตระหนักถึงความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน

การจัดบรรยากาศในห้องเรียนที่เอื้อต่อหลักสูตร ควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

๑. ด้านความรู้สึกที่เกิดกับผู้เรียน การที่ผู้เรียนใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ในห้องเรียนเพื่อปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ นั้น ถ้าอยู่ด้วยความพอใจ มีความสุข จะเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้เป็นอย่างมาก ดังนั้นครูจะต้องหาทางช่วยเหลือผู้เรียนในเรื่อง

๑.๑ ให้ความรักความอบอุ่นกับผู้เรียน โดยการเอาใจใส่ดูแลอย่างใกล้ชิด ให้ความสนใจ แสดงความจริงใจ สร้างความเป็นมิตร เป็นกันเอง เอื้ออาทร เมตตาปรานีต่อผู้เรียน ครูต้องพร้อมที่จะให้คำปรึกษา คำแนะนำชี้แนะและอบรมสั่งสอน นอกจากนี้ครูต้องมีพฤติกรรมอื่นๆ ที่แสดงว่าเป็นที่พึ่งกับผู้เรียนได้ เช่น มีความยุติธรรม มีความซื่อสัตย์ เป็นตัวอย่างที่ดีในทุกๆ ด้าน เป็นต้น

๑.๒ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเป็นตัวของตัวเอง ในการสอนครูต้องจัดกิจกรรมโดยเน้นกระบวนการต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และเจตคติ ตามที่หลักสูตรกำหนด ครูต้องตอบสนองพฤติกรรมของผู้เรียน เมื่อผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ

ประสบความสำเร็จ โดยการให้รางวัล การประกาศยกย่องชมเชย เป็นต้น นอกจากนี้จะต้องพยายามหาวิธีการกระตุ้น ยั่วยุ ให้ผู้เรียนเกิดความท้าทาย ต้องการเรียนรู้เรื่องต่าง ๆ ลงมือปฏิบัติกิจกรรมและแก้ปัญหาด้วยตนเอง การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเป็นตัวของตัวเอง ควรปฏิบัติดังนี้

๑.๒.๑ ฝึกกระบวนการคิดและการแสดงออก โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น ครูต้องยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียน แสดงให้ผู้เรียนเห็นว่าความคิดเห็นของเขามีประโยชน์ และพยายามนำความคิดเห็นเหล่านั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการเรียนรู้

๑.๒.๒ ฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม ครูควรฝึกการทำงานให้แก่ผู้เรียน โดยใช้ระบบการทำงานเป็นกลุ่ม การทำงานกลุ่มจะช่วยให้ผู้เรียนรู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น ใช้ความรู้ ความคิด ความสามารถที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ สร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และได้ผลงานนำมาสู่ความภาคภูมิใจในกลุ่มและตนเอง ในการมอบหมายงานให้กลุ่มทำนั้น ครูควรคำนึงถึงความยากง่ายของงาน ความรู้และความสามารถของผู้เรียนในกลุ่มแต่ละกลุ่ม เพื่อให้งานกลุ่มประสบความสำเร็จ เป็นการสร้างความรู้สึกรักในทางบวกให้ผู้เรียน งานบางอย่างถ้าครูเห็นว่าค่อนข้างยาก ครูควรเข้าไปดูแล กระตุ้นให้ผู้เรียนช่วยกันคิดแก้ปัญหาในกลุ่มของตนเอง ครูจะต้องมีความอดทนที่จะไม่รีบชี้แนะหรือบอกวิธีการแก้ปัญหาต่าง ๆ ต้องฝึกฝนให้ผู้เรียนใช้วิธีการต่าง ๆ หลาย ๆ แบบ จนสามารถแก้ปัญหาได้สำเร็จ

๑.๒.๓ ใช้ประชาธิปไตยในห้องเรียน ฝึกให้ผู้เรียนใช้วิธีการแบบประชาธิปไตย คือ ต้องเป็นผู้มีคารวะธรรม สามัคคีธรรม และปัญญธรรม ให้ผู้เรียนรู้จักปฏิบัติตนตามสิทธิและหน้าที่ของตนเอง และต้องรู้จักเคารพสิทธิของบุคคลอื่น การอยู่ร่วมกันในห้องเรียนก็จะเป็นสุข ผู้เรียนจะมีความรู้สึกเป็นอิสระ เสริมสร้างนิสัยที่มีความเชื่อมั่นและความเป็นตัวของตัวเอง

๑.๒.๔ ปฏิบัติตามระเบียบหรือข้อควรปฏิบัติในห้องเรียน ในห้องเรียนครูและผู้เรียนควรช่วยกันวางระเบียบหรือข้อควรปฏิบัติไว้ให้ทุกคนปฏิบัติ ระเบียบหรือข้อควรปฏิบัตินั้นจะต้องไม่กำหนดให้ละเอียดมากเกินไป จนไม่อาจปฏิบัติได้ครบถ้วน จะทำให้ผู้เรียนต้องระมัดระวังตัวตลอดเวลา และเกิดความรู้สึกว่าไม่เป็นตัวของตัวเอง ขาดอิสระ ระเบียบดังกล่าวควรวางไว้เป็นกลาง ๆ และเอื้อต่อการนำไปปฏิบัติโดยไม่ลำบากมากนัก

๒. การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน ได้แก่ การจัดและตกแต่งห้องเรียน การจัดที่นั่ง วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ต่าง ๆ การจัดมุมเสริมความรู้ และอื่น ๆ การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่จะเกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ จะต้องยึดหลักการจัดที่เปลี่ยนแปลงได้อยู่เสมอตามความจำเป็นของการเรียนรู้ ไม่ใช่จัดไว้อย่างไรก็คงสภาพนั้น

ตลอดไป การจัดสภาพห้องเรียนในลักษณะนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพของสิ่งเร้า เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ในสิ่งใหม่ ๆ

การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน มีข้อเสนอแนะดังนี้

๒.๑ การจัดที่นั่งของผู้เรียน การจัดที่นั่งควรคำนึงถึงทางที่ผู้เรียนจะต้องใช้เดินไปมาหากัน และความคล่องตัวของการเคลื่อนย้ายในการปฏิบัติกิจกรรม การจัดที่นั่งของผู้เรียนอาจแบ่งเป็น ๒ ประเภทใหญ่ ๆ คือ

๒.๑.๑ การจัดที่นั่งเป็นรายบุคคล อาจจัดได้หลายแบบ เช่น เรียงเป็นแถวตอนลึก หันหน้าตรงไปที่กระดานดำทั้งหมด จึงเป็นรูปตัวที่ รูปตัวยู รูปครึ่งวงกลม ฯลฯ การจัดแบบเรียงเป็นแถวตอนลึก หันหน้าตรงไปที่กระดานดำทั้งหมด เป็นแบบที่ใช้กันมานาน ปัจจุบันเรียกว่า จัดแบบเกา เพราะเห็นว่าหลักสูตรแบบเกาใช้วิธีให้ครูบอก อธิบาย โดยตลอด ผู้เรียนเป็นผู้ฟังเพียงอย่างเดียว ไม่ต้องปฏิบัติกิจกรรมอื่นใด การจัดที่นั่งแบบนี้ยังใช้ได้อยู่ ในกรณีที่ต้องการให้ผู้เรียนฟังคำบรรยายหรือคำอธิบาย เมื่อจะปฏิบัติกิจกรรมอื่น ๆ ควรปรับปรุงการจัดที่นั่งใหม่อีกได้ สำหรับการจัดเป็นรูปตัวยู รูปครึ่งวงกลม บางครั้งจะมีปัญหามาก ผู้เรียนต้องนั่งเอียงไปข้างใดข้างหนึ่งตลอด เพราะต้องหันไปดูครูหน้าชั้น จะไม่เป็นผลดีต่อสุขภาพ ถ้าจะจัดแบบนี้ครูควรหาวิธีการแก้ปัญหาดังกล่าวด้วย

๒.๑.๒ การจัดที่นั่งเป็นกลุ่ม หลักสูตรฉบับปรับปรุงกำหนดให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม จึงมีการจัดที่นั่งเป็นกลุ่ม ๆ วิธีจัดคือ ให้ผู้เรียนนั่งหันหน้าเข้าหากันเป็นกลุ่ม สำหรับตำแหน่งที่ตั้งของแต่ละกลุ่มกำหนดได้ตามความเหมาะสม การจัดที่นั่งแบบนี้ควรจัดในกรณีที่ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน หรือครูสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป สำหรับโต๊ะเก้าอี้ของผู้เรียนที่ใช้ในห้องเรียน ควรมีขนาดพอเหมาะกับผู้ใช้มันจะทำให้อ่านเขียนและปฏิบัติกิจกรรมไม่สะดวก อาจมีผลทำให้เสียบุคลิกได้ จำนวนโต๊ะเก้าอี้ก็ควรมีอย่างเพียงพอกับจำนวนผู้เรียน

การจัดโต๊ะครู ควรจัดให้อยู่ในที่ที่เหมาะสม อาจจัดไว้หน้าห้องข้างห้อง กลางห้อง หรือหลังห้องก็ได้ จากงานวิจัยบางเรื่องเสนอแนะให้จัดโต๊ะครูไว้ด้านหลังห้อง เพื่อให้มองเห็นผู้เรียนได้อย่างทั่วถึง อย่างไรก็ตามการจัดโต๊ะครุนั้นขึ้นอยู่กับรูปแบบการจัดที่นั่งของผู้เรียนด้วย

๒.๒ การจัดห้องเรียนและวัสดุอุปกรณ์ ห้องเรียนที่ดีเปรียบเสมือนบ้านที่ดี ผู้อยู่อาศัยจะอยู่ได้อย่างมีความสุข การจัดห้องเรียนได้อย่างถูกต้องเหมาะสมจะเป็นการปลูกฝังนิสัยบางอย่างให้แก่ผู้เรียน เช่น ถ้าห้องเรียนสกปรกรกรุงรัง ผู้เรียนจะมีนิสัยเคยชินต่อความสกปรก ในที่สุดจะฝึกให้เป็นคนรักความสะอาดได้ยาก

องค์ประกอบสำคัญในการจัดห้องเรียนที่ควรคำนึงถึง มีดังนี้

๒.๒.๑ สภาพห้องเรียน ต้องอยู่ในสภาพที่ดีและใช้การได้ เป็นสัดส่วน

มีความเหมาะสมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

๒.๒.๒ ขนาดของห้องเรียน ต้องกว้างขวางพอเหมาะกับจำนวนผู้เรียน และมีเนื้อที่เพียงพอในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๑๗ ให้ข้อเสนอแนะว่า ห้องเรียนที่มีขนาดพอเหมาะกับผู้เรียน ควรมีพื้นที่เฉลี่ย ๒ ตารางเมตร ต่อผู้เรียน ๑ คน

๒.๒.๓ สุขลักษณะในห้องเรียน ห้องเรียนควรจัดให้ถูกสุขลักษณะ ดังนี้

(๑) อากาศถ่ายเทได้ดี มีหน้าต่างอย่างเพียงพอ และมีประตูเข้าออกได้อย่างสะดวก

(๒) แสงสว่างพอเหมาะ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนอ่านหนังสือได้ชัดเจน เป็นการถนอมสายตา ห้องเรียนที่มีแสงสว่างไม่เพียงพอ อาจแก้ปัญหาได้ เช่น ทำหน้าต่างหรือบานเลื่อนเพิ่ม ใช้ไฟฟ้าหรือโคมไฟช่วย ดัดแปลงหลังคาให้แสงสว่างส่องผ่านได้ ทาสีภายในห้อง ฯลฯ

(๓) ปราศจากสิ่งรบกวนต่าง ๆ เช่น เสียง กลิ่น ควัน ฝุ่น ฯลฯ

(๔) สะอาด ผู้เรียนต้องช่วยกันจัดเก็บกวาดและถู เป็นการปลูกฝังนิสัยรักความสะอาดและทำให้ผู้เรียนทำงานเป็น

๒.๒.๔ การจัดตกแต่งห้องเรียน มีข้อเสนอแนะดังนี้

(๑) มุมหนังสือ ในห้องเรียนควรมีมุมหนังสือไว้ให้ผู้เรียนอ่านหนังสือ จะช่วยให้ผู้เรียนอ่านคล่อง มีความรู้กว้างขวาง และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ครูควรหาหนังสือหลายประเภทที่มีความยากง่ายพอเหมาะกับวัยของผู้เรียนมาให้อ่าน และควรหาหนังสือชุดใหม่มาเปลี่ยนบ่อย ๆ การจัดมุมหนังสือควรจัดให้เป็นระเบียบ สะดวกในการหยิบอ่าน

(๒) สื่อการเรียนการสอนและวัสดุต่าง ๆ สื่อการเรียนการสอนประเภทหนังสือเรียนควรจัดไว้ให้เป็นระเบียบ อาจอยู่ร่วมกับมุมหนังสือหรือแยกไว้ต่างหาก อุปกรณ์การสอนที่ครูใช้ประจำ เช่น บัตรคำ แผนภูมิ ภาพพลิก ฯลฯ ให้จัดไว้เป็นระเบียบ เช่นเดียวกัน อุปกรณ์ที่ใช้แล้วไม่ควรติดหรือแขวนไว้นานจนลืมนำ อุปกรณ์เหล่านี้อาจทำให้ความสนใจของผู้เรียนเปลี่ยนไปขณะเรียนบทเรียนใหม่ แต่อุปกรณ์บางชนิด เช่น เกม อุปกรณ์ประสมคำ อุปกรณ์การคิดคำนวณ ฯลฯ อาจจัดไว้ที่หนึ่ง เพื่อให้ผู้เรียนเล่นในยามว่าง ซึ่งอาจเรียกว่า มุมฝึกสมอง หรือเรียกชื่ออื่น ๆ ก็ได้ สำหรับวัสดุสิ้นเปลืองต่าง ๆ เช่น กระดาษ สี กาว ฯลฯ ควรจัดไว้เป็นสัดส่วน สะดวกต่อการหยิบใช้ ครูควรฝึกนิสัยการจัดของให้เป็นระเบียบ เมื่อใช้แล้วให้เก็บเข้าที่ให้เรียบร้อย ห้องเรียนจะได้ดูเป็นระเบียบ

(๓) เครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็น ในห้องเรียนทุกห้องจะมีเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็น เช่น อุปกรณ์ในการทำความสะอาดห้อง แปรงสีฟัน ยาสีฟัน และแก้วน้ำ

ของผู้เรียน กล่องอาหารหรือปิ่นโต ฯลฯ สิ่งของเหล่านี้ถ้าไม่จัดที่สำหรับวางให้ดี จะดูเกะกะ ส่วนมากจะจัดไว้ตามมุมหรือฝาผนังหลังห้องเรียน

(๔) มุมเสริมความรู้กลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ควรจัดไว้ตามความจำเป็น ได้แก่ มุมภาษาไทย คณิตศาสตร์ สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต สร้างเสริมลักษณะนิสัย การงานและพื้นฐานอาชีพ และภาษาอังกฤษ

(๕) การแสดงผลงานของผู้เรียน ครูควรจัดให้มีการแสดงผลงานของผู้เรียนในห้องเรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในความสำเร็จและมีกำลังใจในการเรียนต่อไป ทั้งยังสามารถแก้ไขและพัฒนาผลงานของตนให้ดีขึ้นโดยลำดับ ผลงานเหล่านี้อาจติดบนป้ายนิเทศ แฉวน หรือจัดวางบนโต๊ะ

(๖) การจัดที่เอนกประสงค์ ในยามว่างผู้เรียนอาจใช้ห้องเรียนเป็นสถานที่พักผ่อน ทำงานที่ครูมอบหมาย อ่านหนังสือจากมุมหนังสือ หรือนั่งสนทนากัน ห้องเรียนที่ดีควรจัดสถานที่ไว้ให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมดังกล่าวเท่าที่จะสามารถทำได้ บริเวณนี้อาจเรียกว่า มุมอ่านหนังสือ มุมสงบ หรือที่เอนกประสงค์ก็ได้

(๗) การประดับตกแต่งห้องเรียน ครูส่วนใหญ่ที่มีห้องเรียนมาตรฐาน หรือครูที่รักความสวยงาม จะนิยมประดับตกแต่งห้องเรียนด้วยสิ่งต่าง ๆ เช่น ม่าน มู่ลี่ ภาพ ดอกไม้ คำขวัญ สุภาพนิเทศ ฯลฯ การตกแต่งห้องเรียนควรทำอย่างพอเหมาะ ไม่มากจนเกินไป เช่น ติดภาพสวย ๆ จานลวดลาย เป็นต้น สีสนต่าง ๆ ของสิ่งื่อนำมาตกแต่ง รวมทั้งสีที่ใช้เขียนอุปกรณ์ต่าง ๆ ไม่ควรฉูดฉาด หรือใช้สีสะท้อนแสงหรือใช้สีที่ทำให้ลอกออก อาจทำให้ผู้เรียนสายตาเสียได้ การประดับตกแต่งห้องเรียนควรคำนึงถึงหลักความเรียบง่าย เป็นระเบียบ ประหยัด และสวยงาม

การจัดห้องเรียนโดยใช้องค์ประกอบต่าง ๆ ข้างต้นนี้ ควรจัดให้เป็นระเบียบเรียบร้อย น่าดู อยู่ในตำแหน่งหรือบริเวณที่เหมาะสม และเอื้อต่อประโยชน์ใช้สอย ทั้งนี้การจัดขึ้นอยู่กับสภาพความเป็นไปได้และความเหมาะสมของห้องเรียน วัสดุที่ใช้ และความสามารถในการจัดของครู ทั้งนี้ไม่จำเป็นต้องจัดให้ครบทุกอย่าง

คำสั่งกรมวิชาการ

ที่ ๔/๒๕๓๑

เรื่อง แต่งตั้งข้าราชการประเมินหลักสูตร

เพื่อให้การบริหารงานโครงการจัดปัจจัยด้านความพร้อมของหลักสูตร ดำเนินไปตามนโยบายของกรมวิชาการ กรมวิชาการจึงแต่งตั้งข้าราชการต่อไปนี้ เป็นคณะทำงานรับผิดชอบในการประเมินหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑ และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช ๒๕๒๔

๑. นายวินัย เกษมเศรษฐ	ประธาน
๒. นายโกวิท ประวาลพฤกษ์	รองประธาน
๓. นายวัลลภ กันทรพย	รองประธาน
๔. นางสาวเพราพรรณ โกมลมาลย์	
๕. นางสาวทัศนีย์ สงวนสัตย์	
๖. นางจิตรา ทองเกิด	
๗. นางอัปสร มีสิงห์	
๘. นายประสพ จันทเขต	
๙. นางภาวนี ชำรงเลิศฤทธิ์	
๑๐. นางสุภรณ์ สภาพงศ์	
๑๑. นายธำรง ชูทัพ	
๑๒. นายสำอว สี่หาพงษ์	
๑๓. นางสาววราณี ธนวานิช	
๑๔. นายเอี่ยม ไตบุญเลี้ยง	
๑๕. นางบุญชู ชลัษเฐียร	
๑๖. นายสมศักดิ์ สิ้นธุระเวชญ์	เลขานุการ
๑๗. นางเพชรภรณ์ รื่นรมย์	ผู้ช่วยเลขานุการ
๑๘. นางสาวจันทนา ตั้งสุวรรณพานิช	ผู้ช่วยเลขานุการ

๑๙. นางสาวศรีสมร พุ่มสะอาด

ผู้ช่วยเลขานุการ

๒๐. นางสาวพริ้มเพรา คงธนะ

ผู้ช่วยเลขานุการ

๒๑. นายสุชาติ วงศ์สุวรรณ

ผู้ช่วยเลขานุการ

๒๒. นายสุรชาติ ทินานนท์

ผู้ช่วยเลขานุการ

ให้ข้าราชการที่ได้รับการแต่งตั้ง มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑. ประเมินความสอดคล้องของหลักสูตร ต่อสภาพปัญหาและความต้องการด้าน เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และการนำหลักสูตรไปใช้ในการวัดผลประเมินผล และการแนะแนว

๒. ประเมินสภาพการเรียนการสอนในรายวิชา/กลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งจุดเด่น และจุดด้อยของหลักสูตรที่ใช้ปฏิบัติในโรงเรียน

๓. ประเมินคุณภาพของสื่อ และการนำสื่อไปใช้

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๓๑ เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๓๑

(นายไกรวิทย์ วรพิพัฒน์)

อธิบดีกรมวิชาการ

คำสั่งกรมวิชาการ

ที่ ๑๐๐/๒๕๓๑

เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานปรับปรุงจุดหมาย หลักการ
โครงสร้าง และความต่อเนื่องของหลักสูตร

ตามที่กรมวิชาการได้แต่งตั้งคณะทำงานการประเมินหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑ และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช ๒๕๒๔ บัดนี้ งานการประเมินหลักสูตรดำเนินการใกล้จะเสร็จสิ้น เพื่อให้โครงการจัดปัจจัยด้านความพร้อมของหลักสูตร ดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ กรมวิชาการจึงแต่งตั้งข้าราชการต่อไปนี้ เป็นคณะทำงานรับผิดชอบในการปรับปรุงจุดหมาย หลักการ โครงสร้าง และความต่อเนื่องของหลักสูตร ในระดับต่าง ๆ ดังนี้

๑. นายวินัย เกษมเศรษฐ์	ประธาน
๒. นายโกวิท ประวาลพฤกษ์	รองประธาน
๓. นายวัลลภ กันทรพยั	รองประธาน
๔. นางจารุณี สุตะบุตร	
๕. นางสาวดา วัยวุฒิ	
๖. นางสาวเพราพรรณ โกมลาลัย	
๗. นางสาวจำเริญ ให่ไทย	
๘. นางจิตรา ทองเกิด	
๙. นางสาวพรเพ็ญ ปทุมศิริ	
๑๐. นายเสนีย์ พิทักษ์อรณพ	
๑๑. นางประไพพรรณ โกศัยสุนทร	
๑๒. นางสาวทัศนีย์ สงวนสัตย์	
๑๓. นางสาวเตือนใจ นาคะตะ	
๑๔. นางจรง แสงจันทร์	

๑๕. นายถนันทร สุวรรณรัตน์
๑๖. นายโสภณ โสมดี
๑๗. นางอัปสร มีสิงห์
๑๘. นายประสพ จันทเขต
๑๙. นางภาวนี ชำรงเลิศฤทธิ์
๒๐. นางสุภรณ์ สภาพงศ์
๒๑. นางสาวสมพร จารุณัญ
๒๒. นายวินัย รอดจ่าย
๒๓. นางวันเพ็ญ สุทธากาศ
๒๔. นางปฏิพัทธ์ สุวรรณศรี
๒๕. นางสาวลัคนา เบญจรวางค์
๒๖. นางสาวสายสมร ชาดิยานนท์
๒๗. นางสาวมาลินี มณีธวัช
๒๘. นางธีรนาถ เกิดสุคนธ์
๒๙. นางบุญชู ชลัษเฐียร
๓๐. นางสาววารุณี ธนวานิช
๓๑. นายธรรมศักดิ์ มีอิศระ
๓๒. นางบังอร เอี่ยมรอด
๓๓. นางชลลดา จิตติวัฒนพงศ์
๓๔. นายสมศักดิ์ สินธุระเวชญ์
๓๕. นางเพชรภรณ์ รื่นรมย์
๓๖. นางสาวจันทนา ตั้งสุวรรณพานิช
๓๗. นางสาวศรีสมร พุ่มสะอาด
๓๘. นางสาวพริ้มเพรา คงชนะ
๓๙. นายสุชาติ วงศ์สุวรรณ
๔๐. นายสุชาติ ทินานนท์
๔๑. นางนฤมล ทินบรรเจิดฤทธิ์

เลขานุการ

ผู้ช่วยเลขานุการ

ผู้ช่วยเลขานุการ

ผู้ช่วยเลขานุการ

ผู้ช่วยเลขานุการ

ผู้ช่วยเลขานุการ

ผู้ช่วยเลขานุการ

ผู้ช่วยเลขานุการ

ให้คณะทำงานที่ได้รับการแต่งตั้ง มีหน้าที่ปรับปรุงหลักสูตร ทั้ง ๓ ระดับ ตามผลการประเมินหลักสูตร ของกรมวิชาการ ดังนี้

๑. ปรับปรุงจุดหมาย หลักการ และโครงสร้าง

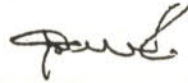
๒. ปรับปรุงความต่อเนื่องของหลักสูตรแต่ละระดับ

๓. กำหนดความหมายและคำอธิบายของคำที่ใช้ในหลักสูตร
๔. กำหนดแนวทางในการบริหารหลักสูตร

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๓๑ เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๑

(นายวินัย เกษมเศรษฐ์)

รองอธิบดี รักษาราชการแทน
อธิบดีกรมวิชาการ

คำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ที่ วก ๕๘๘/๒๕๓๑

เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานปรับปรุงจุดประสงค์และคำอธิบายรายวิชา/เนื้อหาทุกกลุ่มประสบการณ์

เพื่อให้การปรับปรุงหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑ และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช ๒๕๒๔ ได้ดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการจัดปัจจัยด้านความพร้อมของหลักสูตร กระทรวงศึกษาธิการเห็นสมควรแต่งตั้งคณะทำงานรับผิดชอบในการปรับปรุงจุดประสงค์และคำอธิบายรายวิชา/เนื้อหาทุกกลุ่มประสบการณ์ ดังรายนามต่อไปนี้

คณะกรรมการที่ปรึกษา

๑. นายโกวิท วรพิพัฒน์	อธิบดีกรมวิชาการ
๒. นายวินัย เกษมเศรษฐ์	ผู้อำนวยการโครงการร่วม
๓. นางสาวนภา พงศ์พิพัฒน์	ผู้อำนวยการโครงการร่วม
๔. นายโกวิท ประวาลพุกษ์	รองผู้อำนวยการโครงการร่วม
๕. นายวัลลภ กันทรพิชัย	รองผู้อำนวยการโครงการร่วม
๖. นางจารุณี สุตะบุตร	ที่ปรึกษาโครงการร่วม
๗. นายสมศักดิ์ สินธุระเวชญ์	หัวหน้าคณะเลขานุการ

คณะทำงานกลุ่มทักษะภาษาไทย

๑. นางสาวดา วัยวุฒิ	ประธาน
๒. นางสุภรณ์ สภาพงศ์	รองประธาน
๓. นายบรรเทา กิตติศักดิ์	
๔. นางปราณี อภิรัฐนานนท์	
๕. นายธงชัย พูลสวัสดิ์	
๖. นางวันเพ็ญ สุธาภาศ	

๗. นางสาวปราณี สิ้นธุสอาด
 ๘. นางบุญชู ชลัษเฐียร
 ๙. นางศิริอร อินทร์ตลาดชุม เลขานุการ

คณะกรรมการกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

๑. นางสาวเพราพรรณ โกมลมาลย์ ประธาน
 ๒. นางอัปสร มีสิงห์ รองประธาน
 ๓. นางพัชราภรณ์ จิตรโต
 ๔. นางปราณี รอดโพธิ์ทอง
 ๕. นางสาวสุนันท์ สุดแสง
 ๖. นายชูศักดิ์ ชัมภลลิขิต
 ๗. นางกรรณิการ์ จันทศิริ
 ๘. นางสาววิณา อัครธรรม
 ๙. นายดวงชัย ผลชีวิน เลขานุการ

คณะกรรมการกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย

๑. นางสาวจำเริญ ไร่ไทย ประธาน
 ๒. นางสาวสายสมร ชาตียนนท์ รองประธาน
 ๓. นายวิชัย วงษ์ใหญ่
 ๔. นายวันรบ โสภณปทุมรักษ์
 ๕. นางศรีจันทร์ เทพรักษ์
 ๖. นางสาวทองสุก ม่วงไหมทอง
 ๗. นางสาวจันทนา ตั้งสุวรรณพานิช
 ๘. นายสมทรง ลิมาลัย เลขานุการ
 ๙. นางรัตนา ภาชาฤทธิ์ ผู้ช่วยเลขานุการ

คณะกรรมการกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ

๑. นางสาวพรเพ็ญ ปทุมสิริ ประธาน
 ๒. นางสาวลัดดา เบญจธรรวรงค์ รองประธาน
 ๓. ศาสตราจารย์สุมน อมรวิวัฒน์
 ๔. นางอำนวย ทองย้อย
 ๕. นางประภา คงชนะ

๖. นางสาวพริ้มเพรา คงชนะ
๗. นางสาววันนิภา เลิศล้ำศรีเทียน
๘. นางชลลดา จิตติวัฒนพงศ์
๙. นางวิไล ชารส

เลขานุการ

คณะกรรมการพิเศษ ภาษาอังกฤษ

๑. นางสาวสวาท มุลศาสตร์ ประธาน
๒. นางสาวดวงธิดา ลีลายงค์ รองประธาน
๓. นางพิกุล บุญยรัตพันธุ์
๔. นางเตือนใจ แก้วโอกาส
๕. นางกศยา แสงเดช
๖. นางสาวทัศนีย์ สงวนสัตย์
๗. นางจรุ้ง แสงจันทร์
๘. นางสาวทิพวรรณ พงศ์ถาวร
๙. นางสาวสุชาดา กังวาลยศศักดิ์ เลขานุการ

คณะกรรมการวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษา

๑. นายสุชาติ วงศ์สุวรรณ ประธาน
๒. นางธีรนาถ เกิดสุคนธ์ รองประธาน
๓. นางกุสุมา รักษมณี
๔. นางปราวณี บุญชุ่ม
๕. นางดารณี วงษ์อยู่น้อย
๖. นางศิริรัตน์ วงศ์สุวรรณ
๗. นางสาวกิงกาญจน์ สิริสุคนธ์
๘. นางเพชรภรณ์ รื่นรมย์
๙. นางสาวปริญญา ฤทธิ์เจริญ เลขานุการ

คณะกรรมการภาษาต่างประเทศ

๑. นางสาวทัศนีย์ สงวนสัตย์ ประธาน
๒. นางจรุ้ง แสงจันทร์ รองประธาน
๓. นางสิริรัตน์ นิละคุปต์
๔. นางแซ่ไซ สีมากุล

๕. นางสาวอัญชลี เสริมส่งสวัสดิ์
๖. นางสาวดวงธิดา ลีลายงค์
๗. นางสาวสวาท มุลศาสตร์
๘. นางสาวทิพวรรณ พงษ์นิถาร
๙. นางสาวสุชาดา กังวาลยศศักดิ์ เลขานุการ

คณะกรรมการกลุ่มสังคมศึกษา

๑. นางประไพพรรณ โกศัยสุนทร ประธาน
๒. นางสาวสมพร จารุณี รองประธาน
๓. นางปวิพท์ สุวรรณศรี รองประธาน
๔. นางสาววันย์ วิทยาทตุมกุล
๕. นางคณิสสุข ศรีรัตนานันท์
๖. นางศิริพรรณ ไฉยอดศิลป์
๗. นายชูเกียรติ เสงี่ยม
๘. นางศัญญาภรณ์ สุขพยัคฆ์ เลขานุการ
๙. นางสาวอุ้มบุญ สิงห์อัครวิน ผู้ช่วยเลขานุการ

คณะกรรมการกลุ่มศิลปกรรม

๑. นางสาวเตือนใจ นาคะตะ ประธาน
๒. นายสมเจตน์ กาฬดิษฐ์ รองประธาน
๓. นายอนันต์ สบฤกษ์
๔. นายสมพงษ์ กาญจนผลิน
๕. นายสัญญาชาติ ทวีจินดา
๖. นายธำรงค์ศักดิ์ ธำรงเลิศฤทธิ
๗. นายไพฑูรย์ บุญภานนท์
๘. นายจรัญ คำยัง
๙. นางเกตุร ปรียพฤทธิ เลขานุการ

คณะกรรมการวิชาพลศึกษา

๑. นายเสนีย์ พิทักษ์อรณพ ประธาน
๒. นางจรวรรพ ธรณินทร์
๓. นายศักดิ์ชาย ทักษุวรรณ
๔. นายไพฑูรย์ จัยสิน

๕. นายสมชาย ธรรมโกศล
๖. นายวินัย รอดจ่าย
๗. นางสาวเยาวลักษณ์ เตียรณบรรจง
๘. นางสาวสุชาดา ศรีเพ็ญ
๙. นายฤกษ์ชัย แซ่มเพชร เลขานุการ

คณะกรรมการวิชาสุศึกษาและสาธารณสุข

๑. นางจิตรา ทองเกิด ประธาน
๒. นางสาวมาลินี มณีธวัช รองประธาน
๓. นายแพทย์สมศักดิ์ วัฒนศรี
๔. นายประวิช ยี่สุนเทศ
๕. นางสาวหทยา อาริวงค์
๖. นางสาวศรีสมร พุ่มสะอาด
๗. นางบังอร เอี่ยมรอด
๘. นางสาวกมลรัตน์ รัตนสิงห์ เลขานุการ
๙. นางสุกัญญา งามบรรจง ผู้ช่วยเลขานุการ

คณะกรรมการกลุ่มการงานและอาชีพ

๑. นางอารีรัตน์ วัฒนสิน ประธาน
๒. นายโสภณ โสมดี รองประธาน
๓. นายภูงค์ วัฒมา
๔. นางสาวสุนี คุปตะเวทิน
๕. นายเพทาย วัยติดต่อ
๖. นายเอนก รัตนปิยภากรณ์
๗. นางประไพ ปาสาณพันธ์
๘. นายธรรมศักดิ์ มีอิศระ
๙. นางสุภาวดี จิ่งแย้มปิ่น เลขานุการ

คณะกรรมการวิชาลูกเสือ-เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้นำเพื่อประโยชน์และกิจการ

๑. นายถนันทร สุวรรณรัตน์ ประธาน
๒. นางสาววารุณี ธนวานิช รองประธาน
๓. นายบุญส่ง เอี่ยมละออ

๔. นางสาวกอบกัญญ์ ดิษฐแย้ม

๕. นายวิษณุ เอ็มประณีต

๖. นายสุระ ดามาพงษ์

๗. นายชัยวัฒน์ วัชรมัย

๘. นางยาใจ แสงวงศ์ดี

๙. นางสาวภา นาคทอง

เลขานุการ

ให้คณะทำงานที่ได้รับการแต่งตั้ง มีหน้าที่ปรับปรุงหลักสูตร ทั้ง ๓ ระดับ ตามผลการประเมินหลักสูตรของกรมวิชาการ ดังนี้

๑. ปรับปรุงจุดประสงค์ทั่วไป จุดประสงค์การเรียนรู้ ความคิดรวบยอด/หลักการ/เนื้อหา ของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑

๒. ปรับปรุงจุดประสงค์กลุ่มวิชา/วิชา จุดประสงค์รายวิชา และคำอธิบายรายวิชา ของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑ และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช ๒๕๒๔

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ ๑๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๑ เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๓๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๑

(นายชาเลียง วุฒิจันทร์)

รองปลัดกระทรวง ปฏิบัติราชการแทน

ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

คำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ

ที่ วก ๗๔๑/๒๕๓๑

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการปรับปรุงจุดประสงค์และคำอธิบายรายวิชา/
เนื้อหาทุกกลุ่มประสบการณ์เพิ่มเติม

ตามคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ที่ วก ๕๘๘/๒๕๓๑ ลงวันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๓๑ เรื่อง
แต่งตั้งคณะกรรมการปรับปรุงจุดประสงค์และคำอธิบายรายวิชา/เนื้อหาทุกกลุ่มประสบการณ์นั้น
บัดนี้เห็นสมควรแต่งตั้งคณะกรรมการเพิ่มเติมให้มีหน้าที่ปรับปรุงจุดประสงค์และคำอธิบาย
รายวิชา/เนื้อหา ของหลักสูตร จึงแต่งตั้งให้

๑. นายวิรัตน์ เลหาวัฒน์	คณะกรรมการกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
๒. นายสุรพงษ์ ปัตตวลี	คณะกรรมการกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย
๓. นายสมใจ ภัทโรภาส	คณะกรรมการวิชาลูกเสือ-เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้นำเพื่อประโยชน์และกิจการ

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ ๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๑ เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๑

✱ - _____

(นายเรือง เจริญชัย)

รองปลัดกระทรวง ปฏิบัติราชการแทน
ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

คำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ

ที่ วก ๔๖๒/๒๕๓๒

เรื่อง แต่งตั้งคณะบรรณาธิการหลักสูตรและจัดทำคู่มือหลักสูตร

ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้มีคำสั่ง ที่ วก ๕๘๘/๒๕๓๑ ลง ณ วันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๓๑ เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานปรับปรุงจุดประสงค์และคำอธิบายรายวิชา/เนื้อหาทุกกลุ่มประสบการณ์ไปแล้วนั้น เพื่อให้การปรับปรุงหลักสูตรและจัดทำคู่มือหลักสูตร ได้ดำเนินการไปด้วยความเรียบร้อย จึงแต่งตั้งคณะทำงานรับผิดชอบบรรณาธิการหลักสูตรและจัดทำคู่มือหลักสูตร ดังรายนามต่อไปนี้

กรรมการที่ปรึกษา

๑. นายพะยอม แก้วกำเนิด	อธิบดีกรมวิชาการ
๒. นายวินัย เกษมเศรษฐ์	ผู้อำนวยการโครงการร่วม
๓. นายเจริญผล สุวรรณโชติ	ผู้อำนวยการโครงการร่วม
๔. นายโกวิท ประวาลพฤกษ์	รองผู้อำนวยการโครงการร่วม
๕. นายวัลลภ กันทรัพย์	รองผู้อำนวยการโครงการร่วม
๖. นางจารุณี สุตะบุตร	ที่ปรึกษาโครงการร่วม

คณะบรรณาธิการหลักสูตรประถมศึกษา และจัดทำคู่มือหลักสูตรประถมศึกษา

๑. นายโกวิท ประวาลพฤกษ์	ประธาน
๒. นางสาวพรเพ็ญ ปทุมศิริ	
๓. นางสาวจำเริญ ให่ไทย	
๔. นางสุชาดา ้วยวุฒิ	
๕. นางสาวเพราพรรณ โกมลมาลย์	
๖. นางสาวสวาท มูลศาสตร์	
๗. นายสมศักดิ์ สินธุระเวชญ์	

๘. นางสาวพริ้มเพรา คงชนะ
 ๙. นางสาวทิพวรรณ พฤทธิถาวร
 ๑๐. นางสาวจันทนา ตั้งสุวรรณพานิช เลขาธิการ

คณะกรรมการหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น และจัดทำคู่มือหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น

๑. นางจารุณี สุตะบุตร ประธาน
 ๒. นายประสัท สอ้านวงศ์
 ๓. นางสุภรณ์ สภาพงศ์
 ๔. นางอัปสร มีสิงห์
 ๕. นางจิตรา ทองเกิด
 ๖. นายสุชาติ วงศ์สุวรรณ เลขาธิการ

คณะกรรมการหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย และจัดทำคู่มือหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย

๑. นายวัลลภ กันทรพย ประธาน
 ๒. นางสาวทัศนีย์ สงวนสัตย์
 ๓. นางเพชรภรณ์ รื่นรมย์
 ๔. นายประสพ จันทเขต
 ๕. นางสาวกฤษณรัตน์ รัตนสิงห์
 ๖. นางสาวศรีสมร พุ่มสะอาด
 ๗. นางสาวกัญนิภา พราหมณ์พิทักษ์ เลขาธิการ

ให้คณะทำงานที่ได้รับการแต่งตั้ง มีหน้าที่ดังนี้

๑. บรรณาธิการกิจจุดประสงค์และคำอธิบายรายวิชา/กลุ่มประสบการณ์
 ๒. จัดทำคู่มือหลักสูตร

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๓๒ เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๖ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๒

✱ - —————

(นายเรือง เจริญชัย)

รองปลัดกระทรวง ปฏิบัติราชการแทน
 ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

**รายนามคณะทำงานปรับปรุงจุดประสงค์และคำอธิบายรายวิชา/
เนื้อหาทุกกลุ่มประสบการณ์
ตามคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ที่ วก ๕๘๘/๒๕๓๑ (เพิ่มเติม)**

กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

นางสาวนิรมล ไสเรตร

ผู้ช่วยเลขานุการ

กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย

นางเสาวภา นาคทอง

กรรมการ

กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ

นางปานทิพย์ จตุรานนท์

ผู้ช่วยเลขานุการ

**รายนามคณะทำงานปรับปรุงจุดประสงค์และคำอธิบายรายวิชา/
เนื้อหาทุกกลุ่มประสบการณ์**

คณะทำงานกลุ่มทักษะคณิตศาสตร์ ระดับประถมศึกษา

นางภัทรกุล จริยวิทยานนท์

ประธาน

นางปิยวดี วงษ์ใหญ่

กรรมการ

นางฉวีวรรณ แก้วไทรฮะ

กรรมการ

นางมะลิ ไชยโกมล

กรรมการ

นางสุภาพร ศรีบุรินทร์

กรรมการ

นางบุญทวี แสงศักดิ์

กรรมการ

นายปรีชา เนาว์เย็นผล

กรรมการ

นางสาวดวงเดือน อ่อนน่วม

กรรมการ

นายสุพจน์ ไชยสังข์

กรรมการ

นายนิรันดร์ ตันทัยย์

กรรมการ

นางเชอรี อยู่ดี

กรรมการและเลขานุการ

นางชมัยพร ตั้งตน

กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

คำสั่งกรมวิชาการ ที่ ๒๔๗/๒๕๓๓

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจประสานงานการปรับปรุงเอกสารหลักสูตร

ด้วยกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑ และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช ๒๕๒๔ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) ในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรในปีการศึกษา ๒๕๓๓ และเริ่มใช้ในโรงเรียนทั่วประเทศ ในปีการศึกษา ๒๕๓๔ เพื่อให้การดำเนินงานด้านการปรับปรุงเอกสารหลักสูตรเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด จึงเห็นควรแต่งตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจประสานงานการปรับปรุงเอกสารหลักสูตรขึ้น ประกอบด้วยบุคคลต่อไปนี้

๑. อธิบดีกรมวิชาการ	ที่ปรึกษา
๒. นางจรรณี สุตะบุตร	ที่ปรึกษา
๓. นายสมาน ชาดิยานนท์	ที่ปรึกษา
๔. รองอธิบดีกรมวิชาการ (นายโกวิท ประวาลพฤกษ์)	ประธานกรรมการ
๕. ผู้อำนวยการสำนักงานทดสอบทางการศึกษา (นายวัลลภ กันทรัพย์)	รองประธานกรรมการ
๖. ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาหนังสือ (นางสาวเอิบบุญ สุทธิประภา)	รองประธานกรรมการ
๗. เลขาธิการกรม (นางสาวพรเพ็ญ ปทุมศิริ)	กรรมการ
๘. นายสมศักดิ์ ลินธุระเวชชัย	กรรมการ
๙. นางสาวจำเริญ ไทไทย	กรรมการ
๑๐. นางสาวทัศนีย์ สงวนสัตย์	กรรมการ

๑๑. นายสุชาติ วงศ์สุวรรณ	กรรมการ
๑๒. นายสุรชาติ ทินานนท์	กรรมการ
๑๓. นางสุภรณ์ สภาพงศ์	กรรมการและเลขานุการ
๑๔. นางสาวศรีสมร พุ่มสะอาด	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๕. นายสุระ ดามาพงษ์	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๖. นางสาวปราณี สีนุสอาด	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๗. นางสุกัญญา งามบรรจง	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๘. นางวรรณิ์ จันทศิริ	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๙. นางสุทิน ทองใส	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

โดยให้มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑. กำหนดแนวทางการปรับปรุงเอกสารหลักสูตร เพื่อให้ทันใช้ในปีการศึกษา ๒๕๓๔
๒. ประสานงานการดำเนินงานปรับปรุงเอกสารหลักสูตร
๓. พิจารณาต้นฉบับที่ปรับปรุงแล้วและนำเสนอกรมดำเนินการต่อไป

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๖ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๓

(นายทวี วรรณพุด)

รองอธิบดี รักษาการแทน
อธิบดีกรมวิชาการ

